

MÄRKUSTE TABEL

JUSTIITSMINISTEERIUM	Märkused 1–9
MAJANDUS- ja KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM	Märkused 10-13
Error! Reference source not found.	Märkus 14-19
Error! Reference source not found.	Märkused 20-27
FINANTSINSPEKTSIOON	Märkused 28-92
EESTI PANK	Märkus 93
AUDIITORKOGU	Märkused 94-103
EESTI WEB3 KODA	Märkused 104-110
ADVOKATUUR	Märkused 111-116
DIGIVARA LIIT	Märkused 117-150
EstVCA	Märkused 151-156
OBLICITY	Märkused 157-159
STRIGA	Märkused 160 ja 161
EESTI INFOTEHNOLOOGIA TELEKOMMUNIKATSIOONI LIIT	Märkus 162
FINANCEESTONIA	Märkused 163-172

Nr.	Ettepaneku sisu	Arvestatud/ Mitte- arvestatud/ Selgitatud	Rahandusministeeriumi seisukoht
-----	-----------------	--	------------------------------------

JUSTIITSMINISTEERIUM			
1. JuM	Eelnõu § 22 reguleerib krüptovareteenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi pankrotti. Nimetatud sättest ega ka seletuskirjast ei selgu, kas krüptovareteenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi pankrotimenetlus toimub pankrotiseaduse või krediidasutuste seaduse 11. peatüki 2. jaos sätestatu kohaselt. Palume eelnõu ja seletuskirja vastavalt täiendada.	Selgitatud	Eelnõu § 22 ei kohaldu krediidasutustele (eelnõu § 2 lõige 2 välistab selle) ning neile kohalduvad jätkuvalt krediidasutuste seaduse pankroti sätted, ehk ka siis, kui krediidasutus osutab krüptovareteenust ja pakub krüptovara või taotleb selle kauplemisele võtmist. Krüptovareteenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi (kes pole krediidasutus) pankroti korral kohaldatakse ikka pankrotiseadust (käesoleva seaduse erisustega - eelnõu § 22).
2. JuM	Eelnõu § 24 lõige 4 sedastab, et Finantsinspeksioon võib eelnõus sätestatud riikliku järelevalve teostamiseks rakendada seaduses sätestatud meetmeid, sealhulgas anda haldusakte, teha toiminguid ja rakendada korrakaitseaduse (KorS) §-s 31 sätestatud riikliku järelevalve erimeetmeid. Samas ei ole eelnõus piiritletud, milline osa järelevalvest on riiklik järelevalve ja milline osa mingi muu eriliigiline järelevalve. See eristus on aga äärmiselt vajalik. Olukorras, kus eelnõu põhjal ei ole võimalik seda eristust teha, ei ole võimalik tegelikkuses ka	Selgitatud	Finantsinspeksiooni seaduse (FIS) § 2 lõike 1 kehtiv sõnastus ütleb, et riiklik finantsjärelevalve käesoleva seaduse tähenduses on järelevalve riikliku finantsjärelevalve subjektide üle ning käesolevas seaduses, krediidasutuste seaduses, krediidiandjate ja -vahendajate seaduses, kindlustustegevuse

<p>riikliku järelevalvet teostada ehk § 24 lõike 4 alusel KorS §-s 31 sätestatud meetet ja riikliku järelevalve üldmeetmeid kohaldada.</p> <p>Lisaks seab KorS riikliku järelevalve üld- ja erimeetmete kohaldamisele teatud piirid (nt KorS § 7). Seega selleks, et nii järelevalve teostaja kui ka isikud, kelle suhtes erinevaid järelevalve meetmeid kohaldatakse, teaksid, millised on järelevalvemenetluses nende õigused ja kohustused, peab oleks arusaadav, millise järelevalvega tegu on. Lisaks on selge piiritlemine vajalik selleks, et hinnata, kas eelnõu järelevalve regulatsioon on tervikuna vajalik või on mingis osas tegemist KorS-i regulatsiooni dubleerimisega. Kuna ka eelnõu seletuskiri on suhteliselt lakooniline, jääb järelevalve osas laias ulatuses selgusetuks see, miks eelnõus sätestatud järelevalve meetmed vajalikuks peetakse ning seetõttu ei saa eelnõu kooskõlastamisel hinnata, kas need meetmed on proportsionaalsed. Seega lisaks eelnõu täpsustamisele vajab ka seletuskiri oluliselt täiendamist.</p>	<p>seaduses, investeerimisfondide seaduses, kogumispensionide seaduses, väärtpaberituru seaduses, liikluskindlustuse seaduses, makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses, pandikirjaseaduses ja väärtpaberite registri pidamise seaduses ning nende alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud tegevuse üle.</p> <p>Eelnõu § 49 punkt 1 näeb ette, et riikliku finantsjärelevalve ulatusse lisatakse ka järelevalve krüptovaraturu seaduses sätestatud tegevuse üle.</p> <p>Lisaks reguleerib FIS § 6 lõige 4, et Finantsinspektsiooni tegevusele kohaldatakse korrakaitseadust käesolevas seaduses, käesolevas seaduses nimetatud seadustes ja nende seaduste alusel antud õigusaktides ning Euroopa Liidu õigusaktides sätestatud erisustega. Vastava sätte seletuskirjas on, et „korrakaitseaduse kohaldamine Finantsinspektsiooni riiklikule järelevalvetegevusele ei too kaasa sisulisi muudatusi inspektsiooni senises igapäevases töökorralduses, sest inspektsioon lähtub ka edaspidi riikliku järelevalve teostamisel eriseadustes sätestatust. Korrakaitseaduse erimeetmete regulatsioon (korrakaitseaduse § 30 jj) kohaldub erikorrakaitseorgani (Finantsinspektsiooni) suhtes üksnes siis, kui sellele erikorrakaitseorganile on eriseadusega antud õigus vastava erimeetme kohaldamiseks. Kui eriseaduses sellist õigust ei ole, siis vastav erimeede (korrakaitseaduse § 30 jj) erikorrakaitseorganile ei kohaldu“. Sellest tulenevalt antakse eelnõu § 24 lõikega 4 Finantsinspektsioonile õigus rakendada korrakaitseaduse §-s</p>
--	--

			<p>31 sätestatud järelevalve erimeetmeid.</p> <p>Eelpool nimetatud seletuskiri selgitab lisaks, et „muus osas tuleb lähtuda tavapärasest üld- ja erinormi vahekorras: juhul kui eriseadus annab ammendava regulatsiooni korrakaitseorgani sekkumise aluste ja ulatuse kohta (korrakaitseaduse suhtes on eriseadusteks Finantsinspektsiooni seadus ja Finantsinspektsiooni seaduse § 2 lõigetes 1 ja 3 nimetatud seadused), siis üldseadus ei kohaldu. Olukorras, kus eriseadus ei peegelda korrakaitseaduse ohumõiste erinevaid astmeid ja tasemeid, st kui eriseadus ei ole mõistekasutuselt ega struktuurilt viidud korrakaitseadusega kooskõlla, kuid annab regulatsiooni erikorrakaitseorgani tegevuse alustest ja ulatusest, jäävad need korrakaitseaduse sätted, mis oma kohaldamise eeldusena räägivad ühest või teisest ohuastmest või –tasemest, eriseaduse regulatsiooni olemasolu tõttu kõrvale ning sõelale jääb eriseaduse regulatsioon.“</p>
3. JuM	<p>Eelnõu § 25 lõike 1 punkt 6 loetleb isikud ja kogumid, kellelt Finantsinspektsioonil on õigus teavet nõuda. Muuhulgas on nimetatud, et teavet on õigus nõuda kogumitelt. Seletuskiri küll ei täpsusta, kuid võib oletada, et kogumite all on peetud silmas registreid (punktis 6 nimetatud riigi põhiregister ja riiklik register). Väljendi „kogum“ tähendus on Eesti Keele Instituudi sõnaveebi kohaselt teatud hulk olendeid, esemeid, aineid või nähtusi rühma või tervikuna. Seega on keeruline mõista, kuidas saaks kogum olla keegi või miski, kellelt või millelt teavet nõuda. Selgitame, et register on tavapäraselt andmekogu ning andmekogul on tulenevalt seadusest vähemalt vastutav töötleja, kellelt saab andmekogus sisalduvat teavet nõuda. Palume eelnõu sõnastust vastavalt muuta.</p>	Arvestatud	Eelnõu sõnastust on täpsustatud.
4. JuM	<p>Eelnõu § 29 lõige 12 annab Finantsinspektsioonile õiguse kohapealse kontrolli lõppakti või selle osa avalikustamiseks, kui see on vajalik finantssektori stabiilsusest ja läbipaistvusest või klientide huvidest lähtuvalt. Nii eelnõu kui ka seletuskirja põhjal jääb arusaamatuks, mis dokument on kohapealse kontrolli lõppakt ning mis kaalutlustel või eesmärgil võib akti või selle osa avalikustada.</p> <p>Juhime tähelepanu, et Finantsinspektsioonile on rikkumiste</p>	Selgitatud	Lõppakt on haldusakt HMS § 51 tähenduses (otsus) ning eelnõu § 29 lõige 12 (eelnõu muudetus versioonis § 31) annab kontrollitavale tähtaja puuduste kõrvaldamiseks ning kui kontrollitav neid ei täida või teeb seda ebakohaselt, võib

	<p>puhuks ette nähtud ettekirjutuse tegemise võimalus. Sunniraha saab määrata ettekirjutuse täitmata jätmisel (asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 2 lõige 1). Palume eelnõu täpsustada ning ka seletuskirjas selgitada, mis dokument on kohapealse kontrolli lõppakt ning mille poolest see erineb ettekirjutusest.</p>	<p>Finantsinspeksioon rakendada sunniraha.</p> <p>Seega on tegemist haldusaktiga, kus on infokorje, järeldus, ärakuulamine (tulemiga arvestamine/mitte) ja otsuse osa, kus Finantsinspeksioon saab kontrollitavat kohustada teatud viisil käituma + sunniraha kehtestada mittetäitmise korral.</p> <p>Lisaks selgitame, et muude finantsjärelevalve subjektide suhtes kehtiva õiguse kohaselt ei oma kohapealse kontrolli lõppakt iseseisvat regulatiivset toimet, s.t. ei tekita kontrollitavale kohustusi, mistõttu aktis väljatoodud puuduste ja rikkumiste kõrvaldamiseks on reeglina vaja koostada kohustav haldusakt ettekirjutuse näol. Nii haldusmenetluse kui järelevalvemenetluse läbiviimine peaks olema eesmärgipärane ja efektiivne, samuti võimalikult lihtne ja kiire, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. Kohapealse kontrolli materjalid, mis annavad põhjaliku teadmise kontrollitava majandustegevuse kohta, võivad olla/on väga mahukad, s.h. lõppaktis väljatoodud tõendid võivad olla väga olulise kaaluga. Kohapealse kontrolli lõppakti eraldi vormistamise ja lõppaktis toodud puuduste kohta eraldi haldusaktina vormistamise vahele võib jääda mitmeid kuid või isegi pikem ajavahemik ja faktiline olukord võib selle aja jooksul olla oluliselt muutunud. Kohapealse kontrolli protsess ja vastavate dokumentide koostamine kulutab põhjendamatult Finantsinspeksiooni ressursse ning ei ole ka kontrollitava vaates efektiivse lahendusega. Seetõttu on võrreldes teiste finantsvaldkonna eriseadustega eelnõus välja töötatud kohapealse kontrolli lõppakti andmise kohta uus lähenemine.</p>
--	---	--

			FIS § 54 lg 5 esimese lause kohaselt on Finantsinspektsioonil õigus täielikult või osaliselt avalikustada haldusakt või -leping, kui see on ette nähtud FIS § 2 lg 1 nimetatud seaduses või kui see on vajalik investorite, finantsjärelevalve subjektide klientide või avalikkuse kaitseks või finantsturu õigus- või korrapärase toimimise tagamiseks.
5. JuM	Eelnõu § 41 näeb ette vastutuse teabe esitamise ja avalikustamise kohustuse rikkumise eest. Juhime tähelepanu, et nii normis endas kui seletuskirjas puuduvad igasugused viited ja selgitused, kus täpsemalt on need nõuded kehtestatud, mille rikkumise eest on karistus ette nähtud. Isikutele peab aga üheselt arusaadav olema, milles seisneb keelatud tegevus, mille eest võib järgneda karistus. Palume nii eelnõu kui seletuskirja täiendada.	Arvestatud	Eelnõu on täpsustatud ja lisatud viide §-le 15.
6. JuM	Eelnõu §-ga 45 sätestatakse väärteto aegumise erisus võrreldes üldisest aegumise tähtajaga (mis on karistusseadustiku § 81 lõike 3 kohaselt kaks aastat). Justiitsministeerium ei toeta eraldi aegumise paragrahvi sätestamist. Aegumise erand tuleb sätestada menetluse paragrahvis ehk eelnõu §-s 46. Sel juhul on see kooskõlas teistes eriseadustes ettenähtud regulatsiooniga, nt riigihangete seadus § 216 lõikega 2, maksukorralduse seaduse §-ga 162. Samuti puuduvad seletuskirjas täpsemad selgitused, miks peab olema kooskõlastamiseks esitatud eelnõus olevate väärtetega aegumistähtaeg kolm aastat. Esitatud selgitus, mis viitab analoogiale teiste finantssektori seadustes sätestatud aegumistähtaegadele, ei ava põhjust. Palume seletuskirja täiendada, sealhulgas ka välja tuua, mis seadusi on silmas peetud teiste finantssektori seaduste all.	Arvestatud	
7. JuM	Eelnõu §-ga 51 kavandatakse karistusregistri seaduse (KarRS) § 20 lõiget 1 täiendada sättega, mis võimaldab Finantsinspektsioonil Finantsinspektsiooni seaduse § 2 lõikes 1 nimetatud seadustest tulenevate ülesannete täitmiseks saada andmeid karistusregistri arhiivist. Justiitsministeerium on seisukohal, et eelnõus toodu ei ole piisav karistusregistri arhiivandmetele ligipääsu võimaldamiseks. Eelnõu seletuskirjas puudub analüüs, mis põhjusel on vajalik karistusregistri arhiivandmete kasutamine. Mõistetav oleks isiku usaldusväärsuse hindamiseks kasutada karistusregistri kehtivate karistuste infot, kuid antud eesmärgi saavutamiseks kutsunud karistuste andmete kasutamine on põhjendamata. Seetõttu on kavandatud säte vastuolus isikandmete kaitse üldmääruse art 5 lg 1 punktis c sätestatud minimaalsuse põhimõttega. Selgitame, et registrisse kantud isiku karistusandmetel on õiguslik tähendus isiku karistatuse ja kuriteo või väärteto korduvuse arvestamisel kuni andmete kustutamiseni ning ainult erandjuhtudel, st KarRS § 5 lõikes 2 loetletud juhtudel ka arhiivi kantud andmetel. KarRS § 5 lõike 2 ja § 20 lõike	Arvestatud	Eelnõust on karistusregistri seaduse muudatusettepanek välja võetud.

	<p>1 täiendamiseks peab esmalt sätestama pädevale asutusele selge(d) õigusliku(d) aluse(d) isiku kustunud karistuste töötlemiseks, st mis juhtudel ja eesmärgil on karistusregistri arhiivandmetele ligipääs vajalik ning millised õiguslikud tagajärjed sellega isikule kaasnevad. Eelnõust aga ei selgu, mis eesmärgil, milliste ülesannete täitmisel ja juhtudel on Finantsinspeksioonile juurdepääs karistusregistri arhiivi andmetele vajalik ning millised on sellise andmete töötlemisega kaasnevad õiguslikud tagajärjed isikule. Ainus Finantsinspeksiooni poolt karistusandmete töötlemist reguleeriv norm on esitatud eelnõu § 11 lg 1 punktis 4, mis sätestab, et tegevusloa kehtetuks tunnistamisel tohib pädev asutus tugineda kehtivatele karistustele. Juhime tähelepanu, et Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/1114 ei kohusta pädevat asutust maine hindamisel kontrollima ega võtma arvesse, kas hinnatav isik on olnud mis tahes ajal ja mis tahes teo eest süüdi mõistetud, vaid seda, et isik peab tõendama, et tal puuduvad karistusregistris kanded (kehtivate) süüdimõistvate kohtuotsuste kohta ja/või puuduvad karistused, mis oleksid määratud kohaldatava äriühinguõiguse, sealhulgas maksejõuetusõiguse ja finantsteenuseid käsitlevate õigusaktide alusel, või seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise või pettuse või ametialase vastutusega. Täpsem regulatsioon, sealhulgas kontrolli eesmärk, ulatus, viis ning pädeva asutuse ülesanded kontrolli teostamisel tuleb liikmesriigil sõltuvalt oma siseriiklikust õigusest vastavalt siseriiklikult ammendavalt reguleerida. Märkime, et juhul, kui pädeval asutusel on eesmärkide täitmiseks põhjendatud saada andmeid karistusregistri arhiivist (st kustunud karistuste kohta), eeldab see lisaks andmete töötlemise aluseks oleva selge regulatsiooni sätestamist ning muudatusi KarRS §§-des 5 ja 20 ka eelnõu seletuskirjas olulisemalt põhjalikumat mõjude analüüsi hinnatava isiku õigustele, muuhulgas sisaldama põhjalikku proportsionaalsuse analüüsi, sest tegemist on olulise riivega isiku põhiõigustele.</p>		
8. JuM	<p>Eelnõu §-ga 54 täiendatakse majandustegevuse seadustiku üldosa seaduse (MSÜS) § 2 lõiget 4 punktiga 6¹, millega välistatakse MSÜS-i kohaldamine krüptovaratteenuse osutajana ja krüptovara emitendina tegutsemisele. Seletuskirjas on välistamise kohta märgitud, et muudatuse puhul, sarnaselt teistele finantsjärelevalvesubjektidele, on tegemist eelnõu subjektide jaoks täpsustava sättega. Kuigi üldiselt on arusaadav, et kuna teenus on eriseadusega detailselt reguleeritud ning selle iseärasustest tulenevalt ei ole MSÜS-i kohaldamine otstarbekas, tuleks ka seletuskirjas see põhjus välja tuua. Palume seletuskirja vastavalt täiendada.</p>	Arvestatud	Seletuskirja on täpsustatud.
	II. Normitehnilised ja keelemärkused		
9. JuM	<p>Palume lisaks arvestada käesoleva kirja lisades esitatud eelnõu ja seletuskirja failis jäljega tehtud normitehniliste ja keelemärkustega ning märkustega eelnõu mõju kohta.</p>	Arvestatud	
MAJANDUS- JA KOMMUNIKATSIOONIMINISTEERIUM			
10. MKM	1. EL õigusaktidest otseselt mittetulenevad meetmed vajavad täiendavat põhjendamist ning tuleks vältida	Selgitatud	Eelnõu ja MiCA määruse üheks eesmärgiks on tagada, et

	<p>ülereguleerimist</p> <p>Eelnõu mõte on tagada teatud EL õigusaktide rakendamine Eesti õiguses, kuid kõik eelnõus valitud meetmed, st ettevõtjatele kehtestatavad kohustused ja nõuded ei tulene otseselt nimetatud õigusaktidest. Peame oluliseks, et need kohustused ja nõuded, mis EL õigusaktidest ei tulene ja on liikmesriigi enda otsustada, oleksid samuti põhjendatud. Täpsemalt tuleks põhjendada, miks just sellised meetmed valitud on, sh ka kas need on püstitatud eesmärgi saavutamiseks sobivad ning proportsionaalsed.</p> <p>Põhjendamist vajavad näiteks valitud nõuded ja piirangud juhatuse liikmete arvule (§ 6 lg 3) ning krüptovarateenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi ümberkujundamisele (§ 18). Miks on just selliseid piiranguid ja nõudeid vaja ja miks ei ole võimalik krüptovaraturu reguleerimise eesmärki (s.o toetada innovatsiooni ja ausat konkurentsi ning tagada samal ajal investorite piisav kaitse ja krüptovaraturgude usaldusväärsus) muude meetmetega saavutada?</p> <p>Eeltoodud põhjendustest sõltub ka asjaolu, kas on põhjendatud antud valdkonna reguleerimine Eesti õiguses karmimalt, kui EL õigusaktid seda ette näevad. EL õigusaktidega võrreldes karmimalt reguleerimine saab olla põhjendatud vaid juhul, kui see on turu olukorda arvestades tõepoolest vajalik ja eesmärgi saavutamiseks kõige sobivam viis.</p>		<p>krüptovaraturu osaline on hästi juhitud ja krüptovara kliendid on hästi kaitstud, sh krüptovaraga seotud pettuste eest. Selle saavutamiseks on eelnõus ette nähtud (vähemalt) nelja-silma printsiibi rakendamine. Eesmärgiks on vältida olukordi, kus vaid üks isik saab ainuisikuliselt teha otsuseid, mis võivad kahjustada krüptovara klientide huve. Seega suurendab nelja silma printsiibi rakendamine otsuste ja tegevuste läbipaistvust ning aitab tagada, et otsused on õiglased ja usaldusväärsed. Lisaks, kui on üks juhatuse liige ja ta lahkub või on pikemat aega kättesaamatu, võib see oluliselt mõjutada ettevõtte juhtimist.</p> <p>Kuna MiCA määrus ei reguleeri ühinguõigust, on ka krüptovaraturu osaliste suhtes, analoogselt teiste finantssektori ettevõtjatega ette nähtud sektoripõhised täpsustused seoses ettevõtje ümberkujundamise, ühinemise ja jagunemisega.</p>
<p>11. MKM</p>	<p>2. Üleminekuperioodi lühendamine vajab täiendavat põhjendamist</p> <p>Eelnõuga rakendatav EL määrus 2023/1114 (nn MICA) lubab liikmesriikidel otsustada lühendada juba tegutsevate ettevõtjate üleminekuperioodi kestust (st mis ajaks peavad juba tegutsevad krüptoturu osalised oma tegevuse uute nõuetega kooskõlla viima) juhul, kui liikmesriik leiab, et tema riigisisene õigusraamistik, mida kohaldatakse enne MICA rakendamist, on leebem kui MICA määrus. Eelnõu seletuskirjas (lk 12) on vaid põgusalt välja toodud, et Eestis hetkel kehtivas regulatsioonis (rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduses) on nii rangemaid kui leebemaid sätteid, kuid hinnanguliselt on regulatsioon leebem. Peame vajalikuks siiski põhjalikumat analüüsi ja argumente, miks on hinnatud Eestis kehtiv regulatsioon leebemaks ning seetõttu lühendatud üleminekuperioodi. See on oluline, kuna ettevõtjad on juba kehtiva regulatsiooni valguses teinud arvestatavaid väljaminekuid vajalike dokumentide koostamiseks ja tähtajatu tegevusloa saamise meneluseks, ning nüüd tuleb neil taas vastavad väljaminekud teha. See koormab ettevõtjaid, mistõttu on asjakohane, kui üleminekuperiood on nende jaoks võimalikult mõistlik.</p>	<p>Osaliselt arvestatud</p>	<p>Eelnõus on üleminekuperioodi muudetud ning see on esialgu ette nähtud 6 kuu asemel 12 kuud ehk see on 2026. aasta 1. jaanuarini.</p> <p>Üleminekuperioodi pikendamisel on lähtutud Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve asutuse soovituselt liikmesriikide rahandusministritele (majandus- ja rahandusnõukogule - ECOFIN). ESMA soovitus on kaaluda valikulise üleminekuperioodi piiramist 12 kuuni.</p> <p>Väljavõte ESMA kirjast rahandusministritele: <i>As most of the existing national regimes are far less comprehensive than MiCA, clients could face higher risks of detriment with some entities applying less protective rules up until 1 July 2026, while other entities would apply MiCA requirements from 30 December 2024. Based on a recent</i></p>

			<p><i>stocktaking exercise conducted by ESMA, the grandfathering clause could theoretically apply to more than two thousand entities in the EEA currently registered under these national regimes. With this in mind, we invite Member States to consider reducing the duration of the grandfathering clause to a maximum of twelve months, in particular with respect to entities that have not been through a fully-fledged authorisation process and that are not yet subject to effective supervision in the EU.</i></p> <p>Seletuskirja punktis 2.4.2 B on MiCA regulatsiooni ja RahaPTS võrdlus. Kuigi RahaPTS kohaselt on VASPile kohalduvad kapitalinõuded kõrgemad kui MiCA miinimumnõuded, on MiCA määrus oluliselt detailsem kui RahaPTS.</p>
12. MKM	<p>3. Märkused tegevusloata väikefondi valitsejaid puudutavate muudatuste kohta – sõnastuste täpsustamine</p> <p>Eelnõuga muudetakse investeerimisfondide seaduse § 453 nii, et lg 6 võimaldab Finantsinspeksioonil väikefondi valitsejate registreerimisavaldused teatud juhtudel läbi vaatamata jätta. Seletuskirja kohaselt on muudatuse eesmärk, et Finantsinspeksioon ei peaks menetlema oluliste puudustega taotlusi. Samas on säte sõnastatud selliselt, et ei ole selge, millistel juhtudel saab avaldust läbi vaatamata jätta ning millistel juhtudel tuleks seda siiski menetleda või puuduste kõrvaldamist nõuda. Eelnõukohast investeerimisfondide seaduse § 453 lg 6 sõnastust tuleks täpsustada nii, et oleks selge, millal saab avalduse läbi vaatamata jätta. Sama paragrahvi lõikes 7 täiendatakse aluseid, millal Finantsinspeksioonil on õigus jätta registreerimisavaldus rahuldamata. Muu hulgas juhul, kui taotleja tegeliku kasusaaja päritoluriigiga puudub Finantsinspeksioonil tõhus ja usaldusväärne võimalus koostöö tegemiseks, mis on vajalik investorite huvide kaitsmiseks. Meie hinnangul on tegemist üsna subjektiivse alusega, mis ei anna avalduse esitajale mingit ettenähtavust ega õiguspärast ootust selle rakendamisel. Meie hinnangul tuleks eelnõukohases investeerimisfondide seaduse § 453 lg 7 punktis 5 toodud avalduse rahuldamata jätmise alust selguse ja ettenähtavuse huvides piiritleda või eelnõust välja jätta</p>	Arvestatud	<p>IFS § 453 lõikest 7 (uues sõnastuses lg 9) on punkt 5 välja jäetud.</p> <p>Paragrahvi struktuuri ja lõike 6 sõnastust on muudetud, et oleks selge, millal võidakse nõuda puuduste kõrvaldamist ja millal võib taotluse läbi vaatamata jätta.</p>
13.	MKM täiendav kommentaar e-kirja teel lihtsustatud tegevusloa menetluse kohta.		Vt selgitust märkuse 105 juures.

SISEMINISTEERIUM			
<p>14. SiM</p>	<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2023/1114 võimaldab pakkuda krüptovarateenuseid piiriülel. Teenuste piiriülene pakkumine paratamatult raskendab õiguskaitseasutuste tööd. Seetõttu on oluline, et kõik osapooled on allutatud ühetaoliste reeglitele, milles on määrava tähtsusega kliendi isikusamasuse tuvastamine ning tunne oma klienti põhimõtte järgimine. Kogutud andmed peavad olema kättesaadavad õiguskaitseasutustele. Kui teenuse osutaja ei asu füüsiliselt Eestis, võib asutuse ülesannete täitmiseks vajalike andmete saamine osutada keeruliseks, kui mitte võimatuks.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt peab olema võimalus sanktsioneerida teenuse osutajad, kes asutuse küsitud andmeid ei esita ja õiguskaitseasutustega koostööd ei tee. Teeme ettepaneku vajadusel eelnõu vastavalt täiendada.</p>	<p>Mitte arvestatud</p>	<p>RahaPTS kohaldub Eesti tegevusloaga teenuspakkujatele. RahaPTS-i kohaselt virtuaalväeringu teenuse pakkujad ja pärast KrÜTS-i vastu võtmist ka peaaegu kõik krüptovarateenuse osutajad on kohustatud isikud, kellel on kohustus teenuse osutamisel teostada isikusamasuse tuvastamine ja kohaldada muid hoolsusmeetmeid.</p> <p>Hoolsusmeetmetega kogutud andmed ja dokumendid tuleb vastavalt RahaPTS-is sätestatule säilitada. Osaliselt on nende kohustuste eesmärgiks tagada, et andmed oleksid vajadusel kättesaadavad õiguskaitseasutustele. Samad kohustused on ka teistes Euroopa Liidu liikmesriikides, seega ka piiriülese teenuse osutamisel on krüptovarateenuse osutajal kohustus hoolsusmeetmeid kohaldada ja nende kohaldamisega kogutud informatsiooni säilitada. Seadusest tulenev kohustus klientide kohta andmeid koguda ja neid säilitada on kehtiv ka praegu. Kui on esinenud juhtumeid, kus õiguskaitseasutuse töö on olnud takistatud andmete puudumise tõttu, siis võib olla pigem küsimus õiguse rakendamises. NRA, MONEYVAL hindamine ja RAB-i uuringud näitavad, et osad virtuaalväeringu teenuse pakkujad pole kõiki seadusest tulenevaid kohustusi täitnud, mille tulemuseks võib olla ka see, et hilisemate menetluste käigus puuduvad neil õiguskaitseasutuse poolt küsitavad andmed. Krüptovarateenuse osutaja kohustus teha kriminaalmenetluse või väärteomenetluse raames koostööd õiguskaitseasutusega tuleneb KrMS-ist ja VTMS-ist. Kriminaal- ja väärteomenetlust puudutavad küsimused ei kuulu käesoleva eelnõu skooipi.</p>
<p>16. SiM</p>	<p>Samuti on tähtis, et teenusepakkujal on iga klienti kohta minimaalselt lisaks tunne oma klienti põhimõtte protsessis küsitud alusandmetele (isikut tõendava dokumendi andmed, foto, elukoht, pangakonto number,</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>RahaPTS § 21 lg 1 punkti 4 kohaselt on kohustatud isik kohustatud tuvastama klienti ja asjakohasel juhul tema esindaja</p>

	IP-aadress) ka toimiv e-postiaadress ja mobiiltelefoninumber. Teeme ettepaneku eelnõu vastavalt täiendada.		isikusamasuse ning säilitama isiku ja asjakohasel juhul tema esindaja kohta mh sidevahendite andmed. RahaPTS § 22 lg 1 punkti 4 kohaselt on kohustatud isik kohustatud tuvastama Eestis registreeritud juriidilise isiku ja Eestis registreeritud välisriigi äriühingu filiaali ning välisriigi juriidilise isiku isikusamasuse ja säilitama tema mh juriidilise isiku sidevahendite andmed. Sidevahendite andmete kogumise kohustus on juba kehtivas seaduses olemas.
17. SiM	Eelnõu §-s 25 sätestatakse Finantsinspektsiooni õigused. Finantsinspektsioonil on järelevalvetegevuse eesmärgil punkti 4 kohaselt õigus saada otse ja viivitamatult teavet kliendi või siseteavet valdava isiku konto või krüptovara rahakoti ning nimetatud konto ja krüptovara rahakotiga seotud käibe ja saldo kohta. Punkti 5 kohaselt on õigus saada pangasaladust sisaldavaid andmeid krüptovarateenuse osutaja ja tema klientide kohta, samuti kolmanda isiku kohta, kellele on edasi antud krüptovarateenuse osutaja ülesanded. Oleme seisukohal, et samasugused õigused peab olema ka ametil riigi julgeoleku tagamisel (sh julgeolekukontrolli tegemisel) ja kriminaalmenetluse läbiviimisel. Teeme ettepaneku eelnõu vastavalt täiendada.	Mitte arvestatud	Vastavalt FIS § 54 lg 4 p 1 ¹ on FI-l õigus julgeolekuasutustele julgeolekuasutuste seaduse §-s 6 ja § 7 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmiseks kuritegude ennetamisel ja tõkestamisel ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses nimetatud julgeolekukontrolli teostamiseks avaldada konfidentsiaalset teavet ja finantsjärelevalve tulemusi. Julgeolekuasutuste üldpädevused julgeoleku tagamisel (sh julgeolekukontrolli tegemisel) ja kriminaalmenetluse läbiviimisel ei kuulu käesoleva eelnõu skooopi.
18. SiM	Ühtlasi täiendatakse eelnõuga Finantsinspektsiooni seaduse §-i 48. Kõnealune muudatus võimaldab Finantsinspektsioonil esitada andmeid Rahandusministeeriumile, Rahapesu Andmebüroole ja Eesti Pangale. Finantsinspektsioonil peab olema õigus esitada andmeid ka Kaitsepolitseiametile julgeolekuasutuste seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks. Teeme ettepaneku eelnõu vastavalt täiendada.	Selgitame	Juhime tähelepanu FIS § 54 lg 4 punktile 1 ¹ . Nimelt on finantsjärelevalve käigus finantsjärelevalve subjektilt või muudelt isikutelt või asutustelt saadud konfidentsiaalse teabe ja finantsjärelevalve tulemusi kajastavate dokumentide avaldamine lubatud olemasoleva teabe ulatuses julgeolekuasutusele julgeolekuasutuste seaduse §-s 6 ja § 7 lõikes 1 sätestatud ülesannete täitmiseks kuritegude ennetamisel ja tõkestamisel ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses nimetatud julgeolekukontrolli teostamiseks.
19. SiM	Lõpetuseks jääb ebaselgeks, millised on tegevusjuhised turuosalistele terrorismi rahastamise kahtluse korral. Praeguse praktika kohaselt teenuse osutaja lõpetab kliendisuhete ja annab õiguskaitseorganitele umbes kolm päeva seisukoha kujundamiseks, misjärel tagastab	Selgitatud	Terrorismi rahastamise kahtluse korral peab teenuse osutaja teavitama viivitamata, kuid mitte hiljem kui kaks tööpäeva pärast tegevuse või asjaolude tuvastamist

	<p>kliendile vahendid. See on liiga lühike periood, mis toob paraku kaasa olukorra, kus ei ole võimalik kriminaalmenetluslikult tõendeid koguda ega vahendeid arestida või konfiskeerida.</p>	<p>RAB-i (RahaPTS § 49 lg 1). Tehingute tegemised tuleb teate tegemiseni edasi lükata. Kui tehingu edasilükkamine võib tekitada olulist kahju, selle tegemata jätmine ei ole võimalik või võib takistada võimaliku terrorismi rahastamise toimepanija tabamist, tehakse tehing ja pärast seda esitatakse teade RAB-ile (RahaPTS § 49 lg 6). Üldreegel on, et tuleb edasi lükata ja võimalus tehingut teostada on erand, mida tuleb tõlgendada kitsalt ja mille üldjuhud võiksid olla kirjeldatud RAB-i juhendis. Teate põhjal saab RAB tehingu peatada või kehtestada kontole, kontrol olevale varale või muu rahapesu või terrorismi rahastamise kahtlusega vara suhtes käsutuspiirangu kuni 30 kalendripäevaks ettekirjutuse kättetoimetamisest arvates ja pikendada seda piirangut täiendava 60 päeva võrra (RahaPTS § 57). See 30+60 päeva on ette nähtud piisavate tõendite kogumiseks, et otsustada, kas tuleks algatada kriminaalmenetlus.</p> <p>Teenuseosutajate poolt enne kahtlase tehingu teadet või enne RAB-ilt tagasiside saamist ühepoolset kliendisuhete lõpetamine võib olla vastuolus RahaPTS-iga, RahaPTS-i eesmärgi, RAB-i juhiste ja rahvusvaheliselt tunnustatud parimate praktikatega. Sellisel juhul peaks KAPO koostöös RAB-iga vaatama üle juhendid, tegevuspraktikad ja vajadusel ka koolitama teenuseosutajaid, et võimaldada KAPO-l ka praktikas kasutada seadusest tulenevaid terrorismi rahastamise tõkestamiseks ette nähtud meetmeid.</p>
--	---	---

RAHAPESU ANDMEBÜROO			
20. RAB	<p>Toetame krüptovaraturu seaduse kehtestamist ja eelkõige järelevalvesubjektide viimist Finantsinspektsiooni (edaspidi FI) järelevalve alla.</p> <p>Olles läbi vaadanud kooskõlastamiseks edastatud seaduse eelnõu ja seletuskirja, esitab RAB alljärgnevad märkused ja muudatusettepanekud.</p>		Teadmiseks võetud.

21. RAB	1. Seaduse eelnõu §-id 14–16 sätestavad krüptovaraturu osalise aruandluskohustuse Finantsinspeksioonile ja audiitorkontrolli nõuded.		-
21.1. RAB	1.1. Kehtiva rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) §-i 72 ³ lõike 4 kohaselt peab audiitorettevõtja kontrollima virtuaalvääringu teenuse pakkuja poolt omavahendite kohta kehtestatud nõuete täitmist bilansipäeva seisuga ning esitama vastava virtuaalvääringu teenuse pakkuja majandusaasta aruande esitamise tähtajaks sellekohase arvamuse virtuaalvääringu teenuse pakkujale (edaspidi VASP) ja Rahapesu Andmebüroole (edaspidi RAB). RAB-i tegevusloaga VASP-idel on kohustus esitada audiitoraruanne hiljemalt 30.06.2025 (kui nende majandusaasta on 01.01–31.12). Hetkel jääb selgusetuks, kas seaduse jõustumisel VASP-id peavad esitama audiitoraruanded (kes neid sisuliselt hindama hakkab) veel RAB-ile või juba FI, kelle järelevalve alla VASP-id lähevad alates 01.07.2025. Teeme ettepaneku eelnõud täpsustada, kas VASP-idel on kohustus esitada 01.01.2024–31.12.2024 majandusaasta audiitoraruanne RAB-ile ja kui on, siis kumb (RAB või FI) hakkab neid sisuliselt hindama. Pakume välja ka alternatiivi, et erisusena ei kohustata VASP-e esitama 30.06.2025 audiitoraruannet, kuna RAB-i poolt antud VASP-ide tegevusload tunnistatakse kehtetuks alates 01.07.2025.	Arvestatud	Seadusesse on lisatud rakendussättena § 118 ⁵ , mille kohaselt ei pea audiitorettevõtja kontrollima omavahendite nõuetele vastavust ega RAB-ile esitama omavahendite kohta kehtestatud nõuete täitmise aruannet, kui VASP-i tegevusluba on kehtetuks tunnistatud tulenevalt asjaolust, et ettevõtjale on väljastatud krüptovarateenuse osutaja tegevusluba või on möödunud kuupäev, mil kõik VASP-ide tegevusload on kehtetuks tunnistatud.
21.2. RAB	1.2. RahaPTS § 54 ¹ lõike 3 kohaselt esitavad RAB-ile regulaarset aruandlust lisaks krediitiasutustele edaspidi ka VASP-id (rahandusministri 12.09.2023 määrus nr 34). Saame aru, et eelnõu raames nimetatud paragrahvi sisu ei muutu. Toome välja, et RAB-ile on ka edaspidi rahapesu riskide hindamiseks aruannetes esitatav info äärmiselt vajalik. Eelnõu raames vajaks reguleerimist ka FI õigused edaspidi viidatud aruandlusega esitatud infot saada.	Selgitatud	RAB-ile jääb õigus RahaPTS § 54 ¹ lõike 3 kohaselt kehtestada aruandluskohustus finantseerimisasutustele ja vastavalt käesoleva eelnõu muudatustega on krüptovarateenuse osutajad finantseerimisasutused. Eelnõuga plaanitakse FI-le anda õigus küsida aruandlust krüptovarateenuse osutajatelt. FI ja RAB saavad infot vahetada ja koostööd teha, lähtudes mh RahaPTS § 64 lõikest 6, § 67 lõigetest 1 ja 1 ² ning FIS §-dest 47 ⁹ ja 48. Lisaks on võimalik analoogselt krediitiasutuste aruandlusele määruuses sätestada, et FI esitatavaid aruandeid edastatakse ka RAB-ile. Seaduse tasandil pole muudatusi vaja ja piisab määruste muutmisest. Esialgse plaani järgi VASP-id jätkavad aruandluse esitamist RAB-ile, kuni oma tegevuse lõpetamiseni. Krüptovarateenuse osutajad hakkavad aru andma FI-le, kes omakorda esitab kõik RAB-i jaoks vajalikud andmed RAB-ile. Kui RAB-il on vaja andmeid, mida FI ei vaja, siis saab määrusega kehtestada

			ka eraldiseisva aruandluskohustuse RAB-i ees.
22. RAB	2. Rakendussätete 2. jao „Muudatused kehtivates seadustes“ §-s 56 on toodud RahaPTS muudatused, mille punkti 29 kohaselt täiendatakse seadust §-ga 118 ⁴ virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusluba. Eelviidatud sätte lõike 1 kohaselt ei saa ettevõtja taotleda käesoleva seaduse alusel virtuaalvääringu teenuse pakkumiseks tegevusluba või tegevusloa muutmist alates 2024. aasta 30. detsembrist. Viidatud lõige on probleematuoline olukorras, kus RAB-i tegevusloaga VASP näiteks muudab juhatuse liiget, vahetab kontaktisikut või tegevuskohta ja on kohustatud nendest muudatustest teavitama RAB-i 30 päeva ette. See VASP ei pruugi FI-le tegevusloa taotlust esitada ja soovibki tegutseda RAB-i tegevusloaga kuni 01.07.2025, mil RAB-i tegevusload muutuvad kehtetuks. Võib ka juhtuda, et juhatus lahkub või kontaktisik lahkub töölt, aga selleks viimaseks pooleks aastaks on neil kohustus majandustegevuse registrisse (edaspidi MTR) esitada õigeid andmeid. Teeme ettepaneku seaduses täpsustada, et VASP-ide poolt tegevusloa muutmise taotlus on mingil ajaperioodil pärast 30.12.2024 jätkuvalt lubatav, näiteks kuni 01.05.2025.	Arvestatud	Eelnõusse on lisatud täpsustus, et tegevusloa muutmist ei saa taotleda alates 2026. aasta 1. jaanuarist.
23. RAB	3. RahaPTS § 118 ⁴ lõikes 3 sätestatakse virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusloa kehtetuks muutumise tingimused. Viidatud sätte kohaselt muutub tegevusluba kehtetuks FI-lt tegevusloa saades või hiljemalt 2025. aasta 1. juulist. Teeme ettepaneku täpsustada eelnõud, või minimaalselt seletuskirja, et RAB-i väljastatud tegevusload muutuvad 01.07.2025 saabudes automaatselt kehtetuks ning RAB ei pea selleks andma eraldi haldusakti.	Mitte arvestatud	Tegevusluba on haldusakt. Vastavalt HMS-ile haldusakt kehtib kuni kehtetuks tunnistamiseni, kehtivusaja lõppemiseni, haldusaktiga antud õiguse lõpliku realiseerimiseni või kohustuse täitmiseni, kui seadus ei sätesta teisiti. Reeglina sellises olukorras tuleks tegevusluba kehtetuks tunnistada teise haldusaktiga. Tegevusloa kehtetuks tunnistamine mõjutab oluliselt subjektide õigusi. Haldusakti tegemine võimaldab tegevusloa kehtetuks tunnistamisel oma õigusi kaitsta, kohustab haldusakti tegijat haldusaktist puudutatud isikut teavitama ja annab selguse haldusakti jõustumisest. Tegevusloa kehtetuks tunnistamise korralduses muudatuste tegemise tingimustes ja korras pole siiani muudatusi tehtud seoses olukordadega, kus tegevusloa tingimused muutuvad või kui tegevusloa väljastaja muutub. Kehtetuks tunnistavate tegevuslubade hulk pole käesoleval juhul pretsedenditult suur. Varasemalt on RAB lühikese aja jooksul ka suurema hulga tegevusluba kehtetuks tunnistanud.

			Kuna kehtetuks tunnistamise aeg on teada, siis RAB saab selle sündmuse saabumiseks ka varakult ettevalmistusi teha.
24. RAB	4. KrüTS-i seletuskirja punkt 2.5 selgitab väikefondi valitsejate täiendavat reguleerimist. Selle kohaselt muudetakse eelnõuga investeerimisfondide seaduse (edaspidi IFS) tegevusloata väikefondi valitsejaid (edaspidi <i>väikefondi valitsejad</i>) reguleerivaid sätteid.		Vt 24.1 ja 24.2.
24.1. RAB	4.1. Täiendavad nõuded väikefondi valitsejatele on toodud eelnõu §-s 50. Eelnõust ei selgu, kas FI registreeringuga väikefondi valitsejatel kehtib ka edaspidi täiendavalt RAB-ilt tegevusloa taotlemise kohustus või see kohustus kaob. Teeme ettepaneku selles osas eelnõud ja/või seletuskirja täpsustada, lisades näiteks selgituse, et väikefondi valitsejatel kehtib jätkuvalt pärast registreeringu saamist kohustus taotleda tegevusluba RAB-ilt.	Selgitatud	Isikud, kellel ei ole RahaPTS kohast tegevusloa kohustust on nimetatud RahaPTS § 70 lõikes 2, seejuures viitab selle lõike punkt 1 isikutele, kellele on väljastanud tegevusloa Finantsinspeksioon. Kõnealused väikefondi valitsejad ei tegutses tegevusloa alusel. Nemad üksnes registreerivad oma tegevuse Finantsinspeksioonis. Nii on see ka kehtiva IFS kohaselt. Seega on tegevusloata väikefondi valitsejatel endiselt kohustus RahaPTS § 70 kohaselt tegevusluba RAB-ilt taotleda.
24.2. RAB	4.2. Täiendavalt ei reguleeri kehtiv RahaPTS ega IFS täna selgesõnalisena, mis hetkest peaks taotlema tegevusluba RAB-ilt väikefondi valitseja, kes FI tegevusluba ei vaja, kuid on kohustatud ennast FI-s registreerima. RAB-i hinnangul saab seda teha pärast FI-s registreerimist ehk pärast FI vastava menetlustoimingu tegemist (RAB on avaldanud ka sellekohase suunise oma veebilehel: https://fiu.ee/uudised/muutunudvakefondi-valitsejate-tegevusloa-taotlemise-kord). Teeme ettepaneku täiendada RahaPTS §-i 70 lisanduva tingimusega, et väikefondi valitseja, kes on kohustatud oma tegevuse FI-s registreerima, saab esitada tegevusloa taotluse finantseerimisasutusena tegutsemiseks pärast FI-s registreerimist.	Mitte arvestatud	Kehtiv regulatsioon ei takista väljakujunenud praktika jätkumist, kus esmalt registreeritakse tegevus Finantsinspeksioonis ja seejärel taotletakse tegevusluba RAB-ilt. Kokkuvõttes on oluline, et isikul oleks olemas tegevusluba RAB-ilt ja ta oleks oma tegevuse FI-s registreerinud. Nende kahe taotlemise järjekorra kehtestamist seaduses ei pea me vajalikuks.
25. RAB	5. RAB-i hinnangul vajab täpsemat regulatsiooni ka FI ja RAB-i vahel andmete jagamise õigus. Nimelt, kui FI alustab VASP-i osas tegevusloa andmise menetlust, võib tekkida 3 vajadus küsida RAB-ilt detailset informatsiooni mõne konkreetse VASP-i kohta, kes omab või omab RAB-i luba. Teeme ettepaneku täiendada KrüTS-i, et juhul kui FI-lt tegevusluba taotleb VASP on omanud või omab RAB-i tegevusluba, saab FI küsida RAB-ilt informatsiooni järelevalve käigus kogutud andmete kohta.	Selgitatud	FIS § 48 lg 1 sätestab, et FI-l on õigus taotluse alusel saada RAB-ilt teavet, mis on vajalik FI ülesannete täitmiseks. Järelikult FI-l on õigus oma ülesannete, sh tegevusloa väljastamise menetluses, täitmiseks vajalikku informatsiooni küsida RAB-ilt ja RAB-il on kohustus ka vastata.
26. RAB	6. Hetkel on reguleerimata andmete säilitamise kohustus pärast VASP-i tegevusloa lõppemist. Hetkel kehtiva RahaPTS § 72 ⁴ lõike 8 kohaselt on andmete säilitamise kohustus RAB-i nõudel 5 aastat pärast tegevusloa lõppemist. Teeme ettepaneku muuta RahaPTS-i ja sätestada, et kõigil VASP-idel, kelle tegevusluba	Arvestatud	Seadusesse lisati andmete säilitamise raamistik, mis tagab, et RahaPTS-i alusel säilitatavaid andmeid, dokumentide koopiaid ja dokumente säilitatakse edasi pärast

	muutub kehtetuks FI-st loa saamisega või tähtaja saabumisega, peavad andmeid säilitama 5 aastat pärast RAB-i tegevusloa lõppemist.		VASP-i tegevusloa kehtetuks muutumist.
27. RAB	7. Väga olulisena juhime tähelepanu probleemile seoses VASP-idega, kes ei soovi FI-lt tegevusluba taotlema ja kelle tegevusluba muutub kehtetuks tegevusloast loobumist või tähtaja saabumisega 2025. aastal. Juhul, kui need VASP-id lahkuvad turult, puudub RAB-il meetmed klientide ja investorite vara kaitsmiseks, et viimased saaks VASP-i tegevuse lõppedes oma nõuded rahuldatud. Palume ministriumil mõelda, kas ja kuidas antud olukord õiguslikult lahendada.	Selgitatud	<p>Nagu ka seletuskirja ebasoovitavate mõjude osas on välja toodud, nõustume, et kehtiva regulatsiooni puudus ongi see, et RahaPTS ei näe ette spetsiifilisi kliendikaitse nõudeid tegevust lõpetavale virtuaalvääringu teenuse pakkujale. Tegevuse lõpetamine toimub äriseadustikus sätestatud korras. Kuna viidatud probleem seoses VASP-i tegevuse lõpetamisega on esinenud aastaid, ei saa öelda, et eelnõu tooks otseselt kaasa täiendavaid riske klientidele, küll võib eelnõu suurendada riski, et VASP peab tegevuse lõpetama ja sealtkaudu avaldub mõju klientidele. Käesoleva eelnõuga tagatakse klientide vara parem kaitse, kuivõrd selleks, et MiCA määruse alusel tegutsev krüptovaratteenuse osutaja saaks tegevust lõpetada, peab ta peab saama selleks FI loa. Teenuseosutaja peab hindama enda lõpetamise mõju klientide huvidele. Samuti peab ta kinnitama, et kõik kliendisuhed ja kliendilepingud on lõpetatud või loovutatud teisele krüptovaratteenuse osutajale.</p> <p>MiCA tegevusloaga teenusepakkujate konkurentsivõimet klientide silmis võiks tõsta MiCA-st tulenevate kaitsemehhanismide rakendamine. MICA tegevusloa konkurentsieelised saaksid motiveerida teenuspakkujaid kiiremini minema üle MICA alusel väljastatud tegevusloale, mis omakorda tõstaks kiirem klientide vara kaitsetaset ja kiirendaks Eestis üleminekut MICA-le.</p> <p>Eelnõusse on lisatud täpsustus, et virtuaalvääringu teenuse pakkuja on kohustatud teavitama klienti temale teenuse osutamise lõpetamisest ja mõistliku aja jooksul klienti varad tema nimetatud rahakoti aadressile või maksekontole tagastama.</p>

FINANTSINSPEKTSIOON			
28. FI	<p>Pädev asutus</p> <p>1. Eelnõu kohaselt hakkab krüptovaraturu osaliste üle järelevalvet teostama FI, ehk saab Euroopa krüptovaraturgude määruse (edaspidi ka MiCA) tähenduses pädevaks asutuseks. Täna kuuluvad virtuaalväeringu teenuse pakkujad, ehk tulevased krüptovaraturu osalised, Rahapesu Andmebüroo (edaspidi RAB) järelevalve alla. Seega on täna, mõneti küll lihtsustatumal kujul, krüptovarade regulatsioon ja järelevalve läbi rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi RahaPTS) juba olemas. Seega KrüTS-i sellisel kujul jõustumine tooks kaasa olulise järelevalvemudeli muudatuse, kus kogu senine virtuaalväeringu teenuse valdkonna järelevalve võetakse RAB-ilt ja antakse üle FI-le.</p> <p>Kuigi seletuskirjas on välja toodud selgitused, mille tõttu on pädevaks asutuseks määratud Finantsinspeksioon, siis meie hinnangul krüptovaraturgude määruse rakendamisel Eestis oleks põhjendatud rohkem võtta arvesse ka riskikeskkonda, mis sedalaadi äritegevusega kaasneb. Krüptovaraturu valdkonna üks olulisemaid järelevalve valdkondi oli ja on ka tulevikus rahapesu ja terrorismi rahastamise riskidega tegelemine. Ka RAB on virtuaalväeringu teenuse osutajate riskide hulgas oma 2022. aasta aruandes toonud välja, et virtuaalväeringuid kasutatakse järjest sagedamini kuritegelikel eesmärkidel, nii kuriteo toime panemiseks, kui ka kuritegelikul teel saadud vara jälgede peitmiseks. Osundame, et vastavas valdkonnas on täna RAB-il mehitatud tugev kompetents ning väga hea vastava sektori tundmine. FI-l oleks sedalaadi kompetents vaja suures ulatuses täiendavalt luua, mis toob kaasa arvestatavad kulud finantsjärelevalve mehitamise näol.</p> <p>Kui RAB-ilt vastav järelevalve võetakse ära, on oluline, et sedalaadi üleminek toimub korrapäraselt nii FI kui turuosaliste vaatest. Muuhulgas on vaja anda piisav aeg ettevalmistuste tegemiseks ja uute nõuetega kohanemiseks, sealhulgas on vaja lahendada nii rahaliste ressursside (ehk vastus küsimusele, kes tekkivad järelevalve korraldusega seonduvad kulud kinni maksab) kui ka RAB-is oleva erialateadmistega isikute ületoomine FI-sse võimalikult varajases faasis.</p> <p>Siinjuures rõhutame üle, et MiCA ja Eelnõuga kaasnevaid kohustusi ei ole võimalik täita tänase FI mehitatuse ega olemasolevate ressurssidega, seda põhjusel, et ka täna on FI-l suurel hulgal finantssektori üleseid järelevalvelisi kohustusi ning see raamistik eelduslikult suurendab olulisel määral finantsjärelevalve all olevate isikute ringi (umbes 25-45%). Arvestades, et täna asub vastav</p>	Selgitatud	Seletuskirjas on esitatud pädeva asutuse määramise selgitused.

	<p>virtuaalväeringute kompetents RABis, peaks vastava valdkonna erialateadmine (töötajad) liikuma FI-sse koos Eelnõuga antavate kohustustega. Seega on endiselt reguleerimata ja lahendamata Eelnõu ja MiCA rakendamise praktilised küsimused, mis uute finantsjärelevalve subjektide järelevalve kohustusega kaasnevad. FI ei pea õigeks lahendust, kus teised järelevalvesubjektid peaksid maksma kinni krüptovara turu ületoomise FI-sse ja selle rakenduse protsessi, kuna tegu on arvestatavate kuludega.</p>		
<p>29. FI</p>	<p>Järelevalve finantseerimine ja ettemaksu kehtestamine</p> <p>2. Jätakuvalt peame vajalikuks rõhutada, et Finantsinspeksiooni poolt krüptovaraturu järelevalve teostamiseks tuleb finantsjärelevalve finantseerimisel ja rahastamisel lähtuda vähemalt järgmistest printsiipidest: - järelevalve peab olema vastava sektori enda poolt tasustatud, ehk tuleb vältida olukorda, kus neid kulusid maksaksid teised finantsjärelevalve subjektid; - järelevalve peab olema kulupõhine, st tuleb luua olustik, kus tegevusloa menetlus ja järelevalve on tasustatud vastava sektori poolt esimesest päevast alates; - rahastus peab olema piisav, et tagada kvaliteetne järelevalve teostamine.</p> <p>Eelnõu kontekstis on oluline järelevalve teostamisel eristada kahte suuremat blokki, st i) tegevusloa menetlus ja nõ esimese aasta järelevalve ning ii) pidev järelevalve. Eelnõus puudub lahendus selle kohta, et kuidas tagada FI rahastamismudel järelevalve teostamiseks nõ esimesel aastal, st MiCA rakendusfaasis. Rõhutame, et uute järelevalvesubjektide üle järelevalve teostamise tõttu ei tohi kannatada olemasolevate järelevalvesubjektide üle järelevalve tegemine, sh ei või tekkida ka olukord, kus olemasolevad subjektid maksavad krüptovaraturu osaliste järelevalve kinni. Seega on väga oluline, et Eelnõu mõjuanalüüsis oleks välja toodud põhjalik käsitlus Finantsinspeksiooni ressursidele, mis annaks võimaluse hinnata, kas Eelnõuga kavandatavad ressursid võimaldavad ka realselt kavandatavaid muudatusi FI-l rakendada ning MiCA rakendamiseks kuluv ressurss ei oleks subsideeritud teiste turuosaliste poolt. Finantsinspeksiooni esmaste arvutuste pinnalt on näiteks ühe tegevusloa järelevalveliseks hinnaks mitte vähem kui 20 000 eurot, samas on menetlustasu määr ette nähtud vaid 3 000 eurot. Lisaks tegevusloa menetlusele kaasnevad krüptovarateenuse osutajatega ka teised menetlused, nt valge raamatuga seonduvad toimingud. Seega palume mõjuanalüüsis selgitada täpsemalt, et milline on tegelik menetlustasu kulu ühe tegevusloa puhul ja kuidas toimub krüptovaraturu osaliste järelevalve teostamiseks rahastamismudel esimesel aastal, sest Eelnõus välja pakutud menetlustasu tegelikke kulusid/ressursivajadusi ära ei kata.</p>	<p>Teadmiseks võetud/ selgitatud</p>	<p>Kahjuks on täna väga keeruline hinnata, kas ja kui palju seni RAB-i juures virtuaalväeringu tegevusloa saanud isiku oma tegevuse nõ ümber kujundab ja taotleb edaspidi krüptovarateenuse osutamise luba FI-lt. Lisaks ei ole ka teada, kas ja kui palju on täiesti uusi teenuseosutajaid (sh ka välisriikidest pärit isikuid). Seega on täpset mõjuanalüüsi koostada sisuliselt võimatu.</p> <p>Kui FI hinnangul on ühte tegevusloa nn menetlemise kulu ca 20 000 eurot, siis paraku ei saa me eelnõuga kehtestada nii suurt tegevusloa taotlemise tasu kuna see oleks väga ebaproportsionaalne teistes finantssektori valdkondades loa taotlejatega. Seetõttu oleme eelnõus jätkuvalt jäänud selle juurde, et krediidasutuste loa taotlemise menetlustasu saab olema 5 000 eurot ja ülejäänud lubade puhul on 3 000 eurot (sh ka krüptovarateenuse osutjate puhul).</p> <p>Küll aga oleme lisanud uude eelnõu versiooni täienduse, mille kohaselt tuleb valgest raamatust teavitamise korral tasuda FI-le 1 000 euro suurune menetlustasu. See peaks vähemalt mingilgi määral vähendama nn kulude subsideerimist teiste subjektide poolt.</p> <p>Mis puudutab esimest aastat, siis tuleb paratamatult vastavad kulud katta muude FI tulude või reservide arvelt ning hiljem (s.t. järgmistel aastatel) saab vastavaid kulusid nõ tasaarvestada suurema nn jooksva järelevalvetasu arvelt (s.t. mahuosa</p>

	<p>Finantsinspektsiooni hinnangul peaks krüptovaraturu järelevalve olema selles osas kulupõhine. Teised järelevalvesubjektid ei peaks tasuma Eelnõu rakendamise seonduvaid kulusid. Sellest tulenevalt on oluline Eelnõus ja/või seletuskirjas täpsemalt välja tuua ja selgitada, kuidas toimub nn esimese aasta järelevalve kulude katmine ning vajalik oleks ettemaksu kriteeriumi kehtestamine.</p> <p>Eelnõus on välja pakutud järelevalvetasude võimalikud arvestusalused. Rõhutame, et järelevalvetasu alused ning määrade vahemikud peavad olema sellised, mis võimaldavad FI tegevuse kulupõhist finantseerimist. Samuti leiame, et järelevalvetasude määrad peavad olema paindlikud ning vahemikud võimalikud laiad. Hetkel väljapakutud järelevalvetasude määrade puhul tekib küsimus, et mille pealt neid määrasid arvutada. Leiame, et oluline on teha läbi testarvutused, et üldse tekiks arusaam millises summas järelevalvetasud eelkõige mahuosalt sinna vahemikku jäävad, kas on üldse kättesaadavad nende arvutuste aluseks olevad andmed (nt krüptovara väärtus) ning kas need määrad on piisavad kvaliteetse ja täieliku järelevalve teostamiseks. Testarvutusi tegemata ja nägemata on võimatu anda hinnanguid Eelnõus kehtestatud järelevalvetasu määradele ning nende asjakohasusele. Märgime siinkohal, et käesoleva vastuse teises osas (sisulised kommentaarid), oleme teinud ettepaneku järelevalvetasude muutmiseks selliselt, et kui isikul on mitu tegevusluba, siis tuleb tasuda ka kõigi lubade eest vastavat tasu.</p>	<p>põhiste ja iga-aastaste järelevalvetasude arvelt).</p> <p>Meie hinnangul peaksid nn jooksva järelevalvetasu %-ndi vahemikud olema piisavad sobiliku mahuosa põhise järelevalvetasu kehtestamiseks. Näiteks kui krüptovara vahendusteenuse maht on 20 mln eurot (põhineb realselt ühel Eestis asutatud ja VASP-i loa saanud isiku käibenäitajal), siis saaks maksimaalne jooksev järelevalvetasu olla 20 000 eurot.</p> <p>Siiski, et vältida seda, et jooksev järelevalvetasu ei kujuneks liialt madalaks, siis oleme muutnud vastavaid vahemikke – uues eelnõu versiooni need määrad seega 0,005% - 0,5%. Seletuskirja on lisatud ka mõningased arvutuslikud näited selle kohta (vt lk 61).</p> <p>Ettepaneku järelevalvetasude muutmiseks selliselt, et kui isikul on mitu tegevusluba, siis tuleb tasuda ka kõigi lubade eest vastavat tasu, on küll arusaadav, kuid leiame, et käesoleva eelnõuga nii suuremahulist muudatust ei ole mõistlik teha (kuna puudutab kõiki FI subjekte ja eeldab seega põhjalikumalt konsultatsiooni).</p>
<p>30. FI</p>	<p>Rakendamine/RAB-i tegevuslubade kehtivus</p> <p>3. Juhul kui kogu krüptovaraturu järelevalve tõstetakse RAB-ilt üle FI-le, siis tuleb Eelnõus ette näha selge regulatsioon seoses järelevalvetegevuse ülevõtmisega, mh puudutab see senise dokumentatsiooni, aruandluse ja muu olemasoleva informatsiooni üleandmist FI-le.</p> <p>Arvestades võimalikku suurt tegevuslubade taotluste mahtu MiCA ja KrüTS-i jõustumisel, on oluline, et kogu virtuaalvääringu teenusepakujate järelevalve üleminek RAB-ilt FI järelevalve alla oleks võimalikult paindlik ja kaaluma peaks võimalikult pikaegset üleminekuprotsessi. MiCA-t tuleb kohaldada alates 30.12.2024 ning artikkel 143 näeb ette üleminekumeetmed. MiCA artikkel 143 lõike 3 kohaselt krüptovara teenuse osutajad, kes osutasid oma teenuseid kohaldatavate õigusaktide alusel enne 30. detsembrist 2024, võivad jätkata tegutsemist kuni 1. juulini 2026 või kuni neile vastavalt artiklile 63 kas antakse tegevusluba või keeldutakse selle andmisest, olenevalt sellest, kumb leiab aset varem. Liikmesriik võib otsustada mitte</p>	<p>Vt selgitust märkuse 11 juures.</p>

	<p>kasutada krüptovarateenuse osutajatele esimeses lõigus sätestatud üleminekukorda või lühendada selle kestust, kui liikmesriik leiab, et tema riigisisene õigusraamistik, mida kohaldatakse enne 30. detsembrit 2024, on leebem kui MiCA määrus.</p> <p>Finantsinspeksioon toetab võimalikult paindlikku ja MiCA tähtaegasid järgivat üleminekuperioodi kehtestamist. Kuna MiCA võimaldab virtuaalvääringu teenuse osutajatel senise tegevusloa alusel teenuseid osutada kuni 1.juulini 2026, siis tuleks ka Eelnõuga see võimalus ette näha. Võttes siinkohal arvesse ka ühisrahastusmääruse rakendamisest saadud kogemust, kus menetlused on veninud mh seetõttu, et delegeeritud määruste jõustumine võttis väga kaua aega ning puudus selge raamistik tegevusloa taotluste menetlemiseks. MiCA artikli 139 lõike 2 kohaselt on antud Euroopa Komisjonile õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, seda 36 kuu jooksul alates 29. juunist 2023. Seega võib ka MiCA rakendamisel tekkida samalaadne probleem, kus FI peab tegevuslubasid väljastama, kuid puuduvad jõustunud õigusaktid, millest lähtudes peab FI tegevuslubasid väljastama.</p> <p>Paindlikum ja pikem üleminekuperiood on vajalik ka selleks, et kui MiCA pädevaks asutuseks saab FI, siis nagu eelnevalt juba mainitud, on tegemist uute subjektide ringi ja uute järelevalveliste ülesannetega. Nende rakendamiseks on vajalik piisav mehitatus ja ressursside olemasolu, sealhulgas tuleb läbi viia vajalikud värbamised, koolitused, protsessid luua ja kinnitada, kehtestada järelevalvepoliitika jne. Võimalikult pikk üleminekuperiood võimaldab kvaliteetsema ja efektiivsema järelevalve rakendamist.</p>		
31. FI	<p>Muud üldised tähelepanekud</p> <p>4. Juhime tähelepanu, et Eelnõus ei ole asjakohastes kohtades alati viidatud kogu vajalikule käsitlusele MiCA-s (nt muu krüptovara emitendi regulatsioon, vt punkt 8). Eelnõu peaks tegelema nende küsimustega, mis on lubatav siseriiklik valik või muu MiCA väline siseriiklik lubatud eripära. Osundame siinjuures, et MiCA rakendusaktid veel täna puuduvad, mistõttu ka neist tulenevalt võib Eelnõu hilisemas faasis vajada muutmist.</p>	Selgitatud	Eelnõu koostamisel võeti üldjuhul lähenemine, et MiCA määrusele lisatakse viited juhtudel, kui eesmärk on viidatavat MiCA määruse sätet täpsustada.
32. FI	<p>Eelnõu reguleerimis- ja kohaldamisala</p> <p>5. Eelnõu § 1 lõike 1 kohaselt reguleerib KrüTS mh järelevalvet nii krüptovaraturu kui krüptovaraturu osalise üle. Palume selgitada mida tähendab järelevalve krüptovaraturu üle ning kes selle järelevalve alla kuuluvad. Seletuskirjas peaksid olema pädeva asutuse pädevused ja volitused selgelt lahti kirjutatud.</p>	Arvestatud	Eelnõu § 1 lõike 1 sõnastust on korrigeeritud ja selguse huvides välja jäetud järelevalve krüptovaraturu üle, kuivõrd eelnõu reguleerib järelevalvet krüptovaraturu osalise üle. Krüptovaraturu osaline on defineeritud §-s 3 ning järelevalve peatükis 7.
33. FI	<p>6. Kuna Eelnõu § 2 lõikes 2 nimetatud krüptovaraturu osalised on kohustatud oma tegevuse kohta esitama</p>	Arvestatud	Viidet on muudetud.

	aruandeid FI-le, siis esitatud andmetele peaks laienema FI õigus need põhjendatud vajadusel edastada RMile ja Eesti Pangale. Sellest tulenevalt palume nimetatud lõike esimeses lauses teksti osa „§ 14 lõigetes 3, 5 ja 6“ asendada teksti osaga „§ 14 lõigetes 3 ja 5-7“		
34. FI	<p>7. Eelnõu § 2 lõige 3 vajab täiendavalt selgitamist, kuidas kohaldada muu krüptovara pakkuva ja kauplemisele võtmist taotleva isiku suhtes nt KrüTS §-des 10-11 ja 7. peatükis sätestatud. Muu krüptovara pakkuv või kauplemisele võtmist taotlev isik on MiCA kohaselt kohustatud finantsjärelevalveasutust üksnes teavitama valge paberi avaldamisest. Järelevalveasutus ei anna muu krüptovara pakkuvale või kauplemisele võtmist taotlevale isikule tegevusluba ega ei kiida heaks valge paberi sisu või varade pakkumist. Sellist isikut ei tuleks pidada finantsjärelevalvesubjektiks (FIS kohaselt finantsjärelevalve subjekt käesoleva seaduse tähenduses on isik, kellele on pädeva organi poolt käesoleva paragrahvi lõikes 1 nimetatud seaduse alusel antud tegutsemise õigus vastaval tegevusalal).</p> <p>Kuidas saab FI takistada muu krüptovara pakkujal või kauplemisele võtmist taotleval isikul tähtajatult krüptovara pakkumist kolmandas riigis? Nt kui Eesti ettevõtte pakub EL-is muud krüptovara ning 5 aastat hiljem ükskõik millises kolmandas riigis sama krüptovara, ei ole FI-l ühtegi hooba sellist pakkumist kolmandas riigis takistada. Muuhulgas ei riku selline pakkumine MiCA artiklites 4-14 sätestatud nõudeid, mistõttu ei kohalduks KrüTS §-s 38 sätestatud rahatrahvid. Sama loogika alusel jääb arusaamatuks 7. peatüki rakendamine muu krüptovarade pakkujatele või kauplemisele võtmist taotlevatele isikutele. Mitte järelevalvesubjekt ei saa alluda järelevalvele.</p> <p>Mh näib nt KrüTS § 25 olevat vastuolus MiCA artikkel 11 lõikega 2, mis sätestab, et muu krüptovara pakkujad ja kauplemisele võtmist taotlevad isikud ei ole kohustatud pärast nõuetega vastavuses oleva valge paberi emiteerimist esitama täiendavat informatsiooni.</p>	Arvestatud	<p>MiCA määruse järelevalve sätted ei kohaldu muu krüptovara emitendile, kui ta ise krüptovara ei paku ega taotle selle kauplemisele võtmist (MiCA määruse põhjenduspunkt 98).</p> <p>MiCA artikli 93 kohaselt peab liikmesriik määrama pädeva asutuse, kes täidab määruses ette nähtud ülesandeid ja kohustusi ning määruse art 94 ütleb, et pädeval asutusel on mh selles artiklis loetletud järelevalveõigused II jaos sätestatud nõuete täitmise üle. Pädeval asutusel on seega roll seoses ka muu krüptovara pakkujate ja kauplemisele taotlevate isikutega.</p> <p>Eelnõu sõnastust on täpsustatud ja seadus ei reguleeri eraldi muu krüptovara pakkumist ja kauplemisele võtmise taotlemist kolmandas riigis (st viide vastavatele artiklitele on kustutatud).</p> <p>Samuti ei kohaldata muu krüptovara pakkujatele ja kauplemisele võtmist taotlevatele isikutele seaduse 7. peatükis sätestatud järelevalve sätteid ja kohalduvad ainult MiCA määruse sätted seoses pädevate asutuste õigustega.</p>
35. FI	Eelnõu § 3 lõige 4 sätestab, et muu krüptovara emitent on isik, kes emiteerib sama paragrahvi lõigetes 2 ja 3 nimetatud krüptovara. Juhime tähelepanu, et antud lõikes ja ka mujal Eelnõus puuduvad viited MiCA artikli 2 lõigetes 3 ja 4 ning artikli 4 lõikes 3 sätestatud välistustele. Nt ei kohaldu MiCA mh krüptovaradele, mis on unikaalsed või mis ei ole asendatavad teise krüptovaraga (nt NFT-d). Ka ei ole korrektne seletuskirjas lk 17 toodud selgitus, et krüptovara mõiste alla ei ole hõlmatud sellised krüptovarad, mis on unikaalsed või mis ei ole asendatavad teise krüptovaraga (nt NFT-d). MiCA terminoloogia kohaselt on NFT-d kvalifitseeritavad küll krüptovarana, ent määruse kohaldamine seda tüüpi tokenitele on eraldi	Selgitatud/ Osaliselt arvestatud	Eelnõu § 2 lõike 1 kohaselt kohaldatakse seadust vaid selliste isikute suhtes, kes tegelevad krüptovara emiteerimise, pakkumise ja krüptovaraga kauplemise platvormil kauplemisele võtmisega ning kes osutavad krüptovarateenuseid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114 tähenduses ja <u>selle kohaldamisala ulatuses.</u>

	<p>väljastatud artikkel 2 lõikega 3. Lisaks on artikkel 2 lõikega 4 väljastatud MiCA kohaldamine finantsinstrumentidele jmt instrumentidele, mis on reguleeritud juba varasemalt teiste finantssektorit puudutavate EL õigusaktidega, isegi kui neile laiendatakse krüptovara definitsioon. Väljastati lisamata on KrüTS-i reguleerimis- ja kohaldamisala muude krüptovarade lõikes oluliselt laiem MiCA käsitlusest ning muuhulgas tekiks olukord, kus nt hajusraamatu tehnoloogia abil emiteeritud väärtpaberitele väärtpaberituru seaduse (edaspidi VPTS) mõisteks kohaldaksid samaaegselt ka KrüTS sätteid.</p>		<p>Seega ei kohaldata seadust ka sellistele isikutele, kes ei kuulu MiCA määruse kohaldamisulatusse.</p> <p>Seletuskirja on parandatud seoses selgitusega, et krüptovara mõiste alla ei ole hõlmatud sellised krüptovarad, mis on unikaalsed või mis ei ole asendatavad teise krüptovaraga</p>
<p>36. FI</p>	<p>Eelnõus on läbivalt kasutatud termin „krüptovara emitent, sh Eelnõu § 49 kohaselt on kõik krüptovara emitendid kohustatud maksma järelevalve tasu. Juhime tähelepanu, et FIS sätteid ei tohiks kohaldada muu krüptovarade emitentidele, samuti saavad e-raha tokenite emitendid olla üksnes e-raha asutused või krediidiasutused (kellele sätteid juba varasemast kohalduvad). Teeme ettepaneku rakendada läbivalt termini „krüptovara emitent“ asemel mõistet „varapõhise tokeni emitent“. Esiteks väljastab mõiste „krüptovara emitent“ (mis hõlmab muuhulgas muude krüptovarade emitente) kasutamise MiCA põhistus 98, mille kohaselt ei kohaldu MiCA muu krüptovara emitentide suhtes, kui emitent ei ole pakkuja ega kauplemisele võtmist taotlev isik. Muude krüptovarade emitendid, nagu ka muud krüptovara pakkuvad või kauplemisele võtmist taotlevad isikud ei saa olla finantsjärelevalvesubjektid, kuivõrd neile ei anta vastaval tegevusalal tegutsemise õigust. Neil eksisteerib FI-st sõltumatult aprioorne õigus pakkumist läbi viia, tingimusega et nad avaldavad nõuetele vastava valge paberi ja teavitavad FI-d sellest. On ka FI huvides igal juhul vältida selliste isikute käsitlemist finantsjärelevalvesubjektidena, kuivõrd me ei hakka teostama nende või neid kontrollivate isikute üle MiCA alusel ühtegi kontrolli (saame üksnes kontrollida valge paberi vastavust nõuetele) ning me ei anna nende tegevusele heakskiitu. Arvestades, et selliste pakkumiste puhul on väga võimalik suur pettuste osakaal, ei tasuks meil selliseid emitente legitimeerida neid enda subjektidena määratledes või neilt tasu vastu võttes. Samadel põhjustel on küsitav sama mõiste kasutamine ka näiteks Eelnõu §-s 54.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Järelevalvetasude sõnastust on täpsustatud ja krüptovara emitendi asemel on kasutatud terminit varapõhise tokeni emitent. Samuti on muudetud §-s 54 sama terminit.</p> <p>Märkuses on välja toodud, et „Finantsinspeksioon ei hakka teostama muu krüptovara pakkujate ega kauplemisele võtmist taotlevate isikute või neid kontrollivate isikute üle MiCA alusel ühtegi kontrolli (saame üksnes kontrollida valge paberi vastavust nõuetele) ning Finantsinspeksioon ei anna nende tegevusele heakskiitu.“</p> <p>Juhime tähelepanu MiCA artiklile 94, mille kohaselt on pädeval asutusel kõik viidatud artiklis nimetatud õigused, et täita mh II jaotisest tulenevaid ülesandeid.</p> <p>Näiteks on pädeval asutusel punkti i kohaselt õigus nõuda muu krüptovara kui varapõhiste tokenite ja e-raha tokenite pakkujalt, kauplemisele võtmist taotlevatelt isikutelt krüptovara valge raamatu muutmist või krüptovara valge raamatu muudetud versiooni muutmist, kui nad on seisukohal, et krüptovara valge raamat või krüptovara valge raamatu muudetud versioon ei sisalda artiklis 61 nõutud teavet.</p> <p>Sama on reklaamiteadetega.</p> <p>Lisaks on eelnõus ette nähtud karistus MiCA artiklites 4–14 sätestatud nõuete rikkumise eest (selle aluseks on MiCA artikli 111</p>

			<p>lõige 1 koos lõigetes 2 ja 3 sätestatud karistumääradega.</p> <p>Vt ka kommentaari märkuse 34 juures ehk järelevalve sätteid ei kohaldata muu krüptovara emitendi suhtes juhul, kui ta ise ei ole krüptovara pakkuja ega krüptovara kauplemisele võtmist taotlev isik.</p>
	Nõuded krüptovaraturu osalisele ja tema tegevusele		
37. FI	<p>10. Eelnõu § 5 lõigetes 4 ja 5 on reguleeritud krüptovaraturu osalise registrijärgne asukoht. Teeme ettepaneku lisada, et ettevõtte tegevuskoht ja peakontor asuvad Eestis, millest tuleneb ka, et olulised funktsioonid asuvad siin. Kui isik soovib Eestis tegevusluba saada, siis peab ta tegelikkuses kogu oma majandustegevuse korraldama Eesti territooriumil (vähemalt üks juhatuse liige, töötajad jne peavad asuma Eestis).</p>	Mitte arvestatud	<p>Leiame, et see ettepanek läheb MiCA regulatsioonist liialt kaugele ja võib olla vastuolus EL teenuste osutamise vabaduse põhimõttega.</p>
38. FI	<p>11. Eelnõu § 5 lõiked 9-11 reguleerivad olukorda, kui MICA määruse kohaselt ei pea krüptovaraturu osaline tegevusluba taotlema ning tegevusõiguse saamiseks piisab FI teavitamisest. Palume sätestada Eelnõus ka FI õigus loobuda nimetatud sätetes loetletud tegevuste kinnitamisest, sh kui esitatud teave on puudulik, taotlejale on mitu korda antud täiendav tähtaeg, kuid taotleja ei kõrvalda puudusi jne. Ehk nn teavitamisega menetluste osas võiks seaduses olla menetlusnormid, et vältida menetluste nõ lõpmatuseni kestvust, samuti motiveerib selge regulatsioon taotlejaid kiiremini puudusi likvideerima.</p> <p>Lisaks palume kaaluda sätestada Eelnõus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) otsuse sisu (vt nt krediidiandjate ja –vahendajate seaduse § 15 lõige 6); 2) FI toimetab otsuse viivitamata taotleja kätte; 3) FI teeb otsuse avalikult teatavaks oma veebilehel hiljemalt otsuse jõustumisele järgneval tööpäeval. 	Mitte arvestatud	<p>Juhime tähelepanu, et MiCA artiklid 17, 48 ja 60 reguleerivad, mis tingimustel tohib krüptovara pakkuda või selle kauplemisele võtmist taotleda või krüptovarateenust osutada.</p> <p>Näiteks MICA artikkel 17 näeb ette järgmised menetlusnormid:</p> <p>Lõike 1 punktis b osutatud teate saanud pädev asutus hindab 20 tööpäeva jooksul alates selles loetletud teabe saamisest, kas selle punkti kohaselt nõutav teave on esitatud. Kui pädev asutus jõuab järeldusele, et teatava teabe puudumise tõttu ei ole teade täielik, annab ta sellest teate esitanud krediitiasutusele viivitamata teada ja määrab tähtaja, mille jooksul krediitiasutus peab puuduva teabe esitama.</p> <p>Puuduva teabe esitamise tähtaeg ei tohi olla pikem kui 20 tööpäeva alates puuduva teabe nõudmise kuupäevast. Kuni selle tähtaja möödumiseni peatatakse lõike 1 punktis b sätestatud tähtaja arvestamine. Pädevad asutused võivad oma äranägemisel nõuda teabe edasist täiendamist või täpsustamist, kuid sellisel juhul lõike 1 punktis b sätestatud tähtaega enam ei peatata.</p>

			Krediidiasutus ei paku varapõhist tokenit avalikult ega taotle selle kauplemisele võtmist nii kaua, kui teade ei ole täielik.
39. FI	12. MiCA artikli 59 lõike 2 kohaselt peab krüptovarateenuse osutaja vähemalt üks juhatuse liige olema EL resident. Eelnõud võiks täiendada sättega, mille kohaselt peaks lisaks registrijärgsele asukohale olema vähemalt üks juhatuse liige Eesti kodanik. See aitab tugevdada seost Eestiga ning vältida olukorda, kus tegevusluba antakse isikutele, kellel Eestiga seos puudub.	Mitte arvestatud	Oleme arvamusel, et kuna MiCA artikli 59 lõike 2 kohaselt peab üks juhatuse liige olema EL resident, siis riigisiselt ei saa piiranguna ette näha, et tegemist peab olema Eesti kodanikuga.
40. FI	13. Kui RTS-sid ei reguleeri täpsemalt juhtidest teavitamist, teeme ettepaneku täiendada Eelnõu § 5 ja 2. peatükki järgmiste regulatsioonidega: 1) Sätestada täpsemad tähtajad juhtidest teavitamiseks (MiCA artiklid 33 ja 69 sätestavad viivitamata esitamise nõude), minimaalselt 30 päeva ette. Hilisem teavitamine võiks olla lubatud ainult erakorraliste asjaolude esinemisel. 2) Juhid peavad täitma ja esitama sobivusmenetluse küsimustiku. Arvestades sobivusmenetluse dünaamilisust ja FI kehtivat praktikat, teeme ettepaneku vastav säte sõnastada nii, et krüptovaraturu osalise juhtide andmed tuleb esitada FI juhatuse kinnitatud vormil ja mahus. FI juhatuse kinnitab vajalikud vormid, nagu on seda teinud juba täna. FI juhatuse kinnitatud vormi täitmise nõue peaks laienema ka olulist osalust omandavatele isikutele.	Osaliselt arvestatud	1) Arvestatud. 2) Tegemist on Finantsinspektsiooni juhendiga, mis on FIS § 57 lõike 1 kohaselt soovitusliku iseloomuga, mistõttu ei saa seadusega kohustada krüptovaraturu osalist seda täitma. Sellisel juhul tuleks küsimustiku vorm ja täitmise kohustus kehtestada ministri määruses. Siinjuures juhime tähelepanu ESMA konsultatsioonipaberi lk 21 https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-07/ESMA74-449133380-425_MiCA_Consultation_Paper_1st_package.pdf , mis mh selgitab, millist teavet tuleb pädevale asutusele juhtide kohta esitada. Seega oleks sellise küsimustiku kohustuslikuks muutmise puhul oht, et juhid peavad esitama Finantsinspektsioonile teabe vastavalt küsimustikule, aga ka lisaks vastavalt standarditele (teabe esitamise dubleerimine).
41. FI	14. Eelnõu § 7 lõige 7 sätestab et krüptovara kohta nõu andev isik peab tundma turu kuritarvitamise ärahoidmise korda. Eelnõu § 7 lõige 8 sätestab et krüptovara kohta nõu andev isik peab tundma rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise korda. Teeme ettepaneku täpsusta seletuskirjas, mida nõu andev isik täpselt teadma peab.	Arvestatud	Seletuskirja on täpsustatud. Näiteks on ESMA konsultatsioonipaberis, kirjas, et krüptovarateenuse osutaja peab teavitama, kuidas ta tagab, et... <i>the arrangements to ensure that natural persons involved in the provision of advice or portfolio management are aware of, understand and apply the notifying entity's internal policies and procedures designed to ensure compliance with Regulation (EU) 2023/1114, especially Article 81(1) of Regulation (EU) 2023/1114 and antimoney laundering and anti-terrorist financing obligations in</i>

			<i>accordance with Directive (EU) 2015/849.</i>
42. FI	<p>15. Kuna uue regulatsiooni kohaselt võib finantsjärelevalve subjektidel olla mitu tegevusõigust, samuti ei ole välistatud, et isik omab nii varapõhise tokeni emitendi tegevusloa kui ka krüptovarateenuse osutaja tegevusloa, siis erinevate riskide maandamiseks tuleb KrüTS-is selgelt ette näha, et mitme regulatsiooni esinemisel, tuleb kapitalinõuete puhul rakendada igale tegevusloale vastavat kapitalinõuet.</p> <p>KrüTS-i muudatuste selgitustes on sätestatud, et juba tegutsevatele finantssektori ettevõtetele ei kohaldata kõiki KrüTS-i sätteid, kuna nende suhtes kohalduvad eriseadused juba reguleerivad teatud valdkondi. Kui ELi õiguse alusel tegevusloa omav finantssektori ettevõtja (MiCA artikli 60 lõikes 1, 2, 3, 4, 5 või 6 nimetatud isik) soovib osutada krüptovarateenust, tuleks tema suhtes kohaldada ka kõiki nõudeid, mida MiCA alusel kohaldatakse krüptovarateenuse osutajate suhtes, välja arvatud tegevusloa nõudeid, omavahendite nõudeid ja olulist osalust omavate aktsionäride heakskiitmise menetlust, kuna need küsimused on hõlmatud vastavate liidu seadusandlike aktidega, mille alusel neile tegevusloa anti. Teeme ettepaneku sätestada KrüTS-is reegel, et kui tegevusloa omav finantssektori ettevõtjale ja tema tegevusele on seadusega ette nähtud rangem regulatsioon kui krüptovarateenuse osutajale ja krüptovara emitendile, siis ka krüptovara seotud tegevuses peab ta järgima rangemat/konservatiivsemat sätet. Ehk konkureerivate sätete esinemisel erinevate regulatsioonide puhul peab järelevalve subjekt järgima rangemaid tegevusele sätestatud nõudeid (v.a kapitalinõuded), sest tegemist on ühe subjektiga ning tema tegevuse kontrolli käigus võib tekkida olukord, kus on võimatu eristada, kas ta tegutses antud juhul nt krüptovarateenuse osutajana või makseasutusena. Oluline on tagada, et antud juhul makseasutus, kes osutab krüptovarateenuse osutajana teenuseid, järgib alati makseasutusele kehtestatud nõudeid ja juhul kui krüptovarateenuse osutaja tegevusele tuleb Eelnõust ja MiCA-st leebem regulatsioon, siis see ei vabasta teda makseasutusele kehtestatud nõuete järgimisest. See tuleks reguleerida seaduse tasemel, mitte seletuskirjaga, et FI-l oleks võimalus selle üle järelevalvet teostada. Kapitalinõuete puhul aga rakenduks reegel, et iga tegevusloaga rakenduvad ka vastavad kapitalinõuded.</p>	Selgitatud	<p>Eelnõusse on lisatud sätteid KAS, IFS, MERAS ja VpTS täiendamiseks, mille kohaselt tuleb mitme regulatsiooni kohaldamisel rakendada rangemat/detailsemat regulatsiooni. Samas tuleb arvesse võtta ka asjaolu, et MiCA määruse art 17 lõike 4 kohaselt ei kohaldata krediidiastutuse suhtes, kes emiteerib varapõhiseid tokeneid, MiCA määruse artikleid 16, 18, 20, 21, 24, 35, 41 ja 42. Samuti ei kohaldata MiCA määruse artikli 60 lõike 10 kohaselt sama artikli lõigetes 1–6 osutatud finantssektori ettevõtjate suhtes MiCA määruse artikleid 62, 63, 64, 67, 83 ja 84. Seega saab rangemat regulatsiooni kohaldada vaid ulatuses, mis on MiCA määrusega lubatud. Kuna makseteenuse osutajatele kirjeldatud erandit ei kohaldata ning krüptovarateenuse osutamiseks peab neil olema tegevusloa, kohalduvad neile ka MiCA määruse usaldatavusnõuded.</p> <p>Märkuses esitatud ettepanek, et kapitalinõuete puhul rakenduks reegel, et iga tegevusloaga rakenduvad ka vastavad kapitalinõuded, on MiCA määrusega juba tagatud, kuna vastava tegevusloaga on ette nähtud kindlad nõuded, sh nõuded kapitalile, mida krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitent täitma peab. Mitme tegevusloa omamine ei vabasta isikut täitmast nõudeid, mis on iga tegevusloa saamise/omamise aluseks. Kuna eelpool kirjeldatud finantssektori ettevõtjate puhul ei ole tegevusloa nõuet, siis ei kohaldu neile ka topelt usaldatavusnõuded.</p>
43. FI	<p>16. Eelnõus on reguleeritud sisekontroll (§ 9) ja audiitorkontroll (§ 16), sealhulgas sätestatud nõuded siseaudiitorile ja välisaudiitorile. Samas puudub Eelnõus krüptovaraturu osalisel kohustus teavitada Finantsinspektsiooni siseaudiitorist ja välisaudiitorist. Teistes FI eriseadustest on vastav kohustus järelevalvesubjektile kehtestatud, mis tagab ka vastava</p>	Arvestatud	<p>Eelnõusse on lisatud kohustus teavitada audiitorettevõtja nimetamisest Finantsinspektsiooni. Sisekontrolli paragrahv on kustutatud, kuna MiCA määrus mh reguleerib siseauditi funktsiooni nõudeid, sj siseauditi funktsiooni</p>

	info olemasolu järelevalves.		täitmise eest vastuta isiku kohta teabe edastamist.
	Tegevus kolmandas riigis		
44. FI	17. Teeme ettepaneku vaadata üle kogu Eelnõu 3. peatükk ja kaaluda, kas üldse lubada tegutsemist kolmandas riigis piiriülevalt, filiaalina või muul viisil.	Mitte arvestatud	Peame oluliseks mitte piirata krüptovaraturu osalise võimalusi tegutseda soovi korral ka kolmandas riigis.
45. FI	18. Palume lisada Eelnõu § 10 lõikesse 2 nõue, mille kohaselt peaks FI-le esitama ka kinnituse, et kolmandas riigis tegutseda sooviv krüptovaraturu osaline on analüüsinud talle sihtriigi õigusaktides kohalduvaid nõudeid ning on võimeline neid täitma.	Mitte arvestatud	Märkusest ei selgu, kuidas tuleks kinnitada, et kolmandas riigis tegutseda sooviv krüptovaraturu osaline on analüüsinud talle sihtriigi õigusaktides kohalduvaid nõudeid ning on võimeline neid täitma.
46. FI	19. Palume täiendada Eelnõu § 10 lõike 2 punkti 3 teise lausega järgmiselt: Filiaali juhtimise eest vastutavad isikud peavad vastama krüptovaraturu osalise juhatuse liikme nõuetele.	Arvestatud	Kuna kolmandas riigis asutatud filiaali juhtimise eest vastutavad isikud ei kuulu MiCA määruse alla, ei saa neile meie hinnangul määrust otsekohaldada, mistõttu on eelnõu §-s 10 ette nähtud eraldi sobivusnõuded sellistele isikutele.
47. FI	20. Palume täiendada Eelnõu § 10 lõiget 3 järgmiselt: „(3) Kolmandas riigis võib filiaali asutada, piiriülevalt teenust osutada, krüptovara pakkuda ja kauplemisele võtmist taotleda vastavalt selle riigi õigusaktides ja käesolevas seaduses ning selle alusel antud õigusaktides sätestatule ning võttes arvesse Finantsinspektsiooni ja asjakohasel juhul kolmanda riigi finantsjärelevalve asutuse kehtestatud nõudeid.“	Arvestatud	
48. FI	21. Eelnõu § 10 lõike 4 punktid 1-5 sätestavad asjaolud, millal saab FI keelduda kolmandas riigis tegutsemise loa andmisest. Palume täiendada Eelnõu § 10 lõike 4 punkti 2 järgmiselt: „2) krüptovaraturu osalise finantsseisund, organisatsiooniline ülesehitus või muud võimalused ei ole piisavad tegevuskavas nimetatud teenuste osutamiseks sihtriigis;“. Teeme ettepaneku lisada Eelnõu § 10 lõikesse 4 täiendav keeldumise alus järgmiselt: „ <i>kui kolmanda riigi finantsjärelevalve asutusel ei ole õiguslikku alust või võimalusi Finantsinspektsiooniga koostöö tegemiseks, mille tagajärjel ei ole Finantsinspektsioonil võimalik teostada vajalikul tasemel järelevalvet kolmandas riigis asutatud filiaali üle.</i> “	Osaliselt arvestatud	Punkti 2 muutmissettepanek - ettepanekust ei selgu, mida on mõeldud muude võimaluste all, mis ei pruugi olla piisavad, aga võivad olla keeldumise põhjuseks. Uus keeldumise alus – arvestatud.
49. FI	22. Eelnõu § 10 lõike 6 kohaselt teatab krüptovaraturu osaline enne kolmandas riigis tegevuse alustamist FI-le kuupäeva, millal selles riigis tegutsemist alustatakse. FI hinnangul võiks Eelnõud muuta selliselt, et krüptovaraturu osaline esitab tegevuse alustamise kuupäeva tegevuskavas. FI teeb ettepaneku lisada vastavasisuline kohustus Eelnõu § 10 lõike 2 punkti 2.	Mitte arvestatud	Kuna tegevuse alustamise algusaeg sõltub mh sellest, millal saadakse Finantsinspektsioonilt kolmandas riigis tegutsemise luba, on selle kuupäeva ettenägemine tegevuskavas pigem hinnanguline ning täpsele kuupäevale on võimalik osutada alles siis, kui vastav otsus on kätte saadud.

50. FI	23. Palume täiendada Eelnõu § 10 lõiget 7 järgmiselt: <i>„(7) Krüptovaraturu osaline teavitab viivitamata Finantsinspeksiooni muudatusest käesoleva paragrahvi lõikes 2 nimetatud andmetes või dokumentides, kuid vähemalt üks kuu enne muudatuse rakendumist. Finantsinspeksioon võib teha ettekirjutuse muudatuse keelamiseks käesoleva seaduse § 8 lõikes 3 nimetatud alustel.“</i>	Arvestatud	
51. FI	24. Eelnõu § 11 lõike 1 punkti 7 kohaselt võib FI tunnistada kolmandas riigis tegutsemise loa kehtetuks, kui krüptovaraturu osalise tegevusluba on kehtetuks tunnistatud. Selle sätte sõnastus on küll sarnane teiste eriseadustega (nt MERAS § 28 lõike 1 punkt 8, IFS § 405 lõike 1 punkt 8). Kuid selle sätte puhul esineb probleem, et kui isiku tegevusluba on kehtetuks tunnistatud, siis pole enam järelevalvesubjekti, kelle suhtes teha otsus kolmandas riigis tegutsemiseks antud loa kehtetuks tunnistamise kohta. Selguse huvides võiks Eelnõu täiendada selliselt, et kui tegevusluba lõpeb, siis ei ole automaatselt ka filiaalil enam õigus teenuseid osutada (on seotud Eelnõu § 11 lõike 1 punktiga 7).	Arvestatud	Eelnõu § 5 lõikesse 6 on lisatud täpsustus, et tegevusloa kehtivuse lõppemise korral kaotab krüptovaraturu osaline õiguse tegutseda mh kolmandas riigis.
52. FI	Oluline osalus 25. Eelnõu 4. peatükk reguleerib olulist osalust. Soovime siinkohal märkida, et RTS-i esialgse projekti kohaselt, mis puudutab olulise osaluse menetlusi, tuleb MiCA subjektide puhul rakendada korrutamiskriteeriumit. Senise praktika kohaselt ei ole korrutamiskriteeriumit FI kasutanud, kohaldatakse vaid kontrollikriteeriumit. Seega on tegemist olulise muudatusega, mis võib vajada täpsemat reguleerimist ka seaduse tasandil.	Teadmiseks võetud	
Raamatupidamine, aruandlus ja audiitorkontroll			
53. FI	26. Eelnõu § 14 lõike 6 kohaselt on FI-l lisaks samas paragrahvis sätestatudle õigus nõuda ühekordselt või regulaarselt esitatavaid aruandeid ja andmeid, mis on vajalikud järelevalve teostamiseks KrüTS-is ja MiCA-s sätestatud ulatuses. Kuna regulaarsete järelevalveliste aruannete esitamise sagedus on üldjuhul kvartal, siis olukorras, kus järelevalvet on vaja teostada intensiivsemalt või kui krüptovaraturu osalise tegevuses esineb puudusi, mille kõrvaldamine vajab sagedamat andmetes toimuvate muutuste monitoorimist, oleks tarvis, et Eelnõu annaks võimaluse nõuda juba kehtestatud aruannete sagedamat esitamist. Samuti peab FI-l olema õigus andmete kogumiseks Euroopa järelevalveasutuste poolt püstitatud ülesannete täitmiseks vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele 1095/2010. Teeme ettepaneku muuta Eelnõu § 14 lõike 6 sõnastust järgmiselt: „(7) Finantsinspeksioonil on õigus nõuda sagedamini aruannete esitamist ning täiendavaid ühekordselt või regulaarselt esitatavaid aruandeid ja andmeid, mis on vajalikud järelevalve teostamiseks käesolevas seaduses sätestatud ulatuses. Samuti	Arvestatud	

	<p>andmeid ja aruandeid krüptovarateenuse osutaja osutatavate teenuste kohta, mis on vajalikud Finantsinspektsiooni ülesannete täitmiseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse 1095/2010, millega asutatakse Euroopa Järelevalveasutus, alusel. Andmete ja aruannete sisu, vormi ja esitamise tähtsust otsustab Finantsinspektsioon.“</p> <p>Selgitame täiendavalt oma ettepaneku teise lause vajalikkust. Praegune sõnastus piirab andmete kogumist kogumise eesmärgiga, milleks peab olema järelevalve teostamine käesolevas seaduses sätestatud ulatuses. Samas meie poolt pakutud sõnastusega sarnast sõnastust on kasutatud KAS § 91 lõikes 13 ja KindlTS §123 lõikes 7 ning meie hinnangul tuleks kasutada ka teistes eriseadustes. See tagab aruannete esitaja jaoks suurema läbipaistvuse andmete kogumise eesmärgist ja annab selged volitused järelevalvele koguda ka selliseid andmeid, mille kogumine on nõutud ESA-de poolt ning ei tulene järelevalve teostamise vajadustest käesolevas seaduses sätestatud ulatuses. FI kohustus koguda ESA-de nõudel andmeid on sätestatud ESA-de määrustes.</p> <p>Esimese lause osas oleme soovinud samuti minna aruannete nõuete osas täpsemaks. Meie pakutud lause esimene osa „sagedamini aruanne esitamist“ sisuks on juba kehtestatud regulaarsete aruannete sagedama esitamise nõudmine. Selline nõue ei tähenda uute aruandluskohustuste kehtestamist, millele viitab Eelnõu sõnastus. Näiteks on KAS § 91 lõikes 14 samuti sätestatud, et FI võib nõuda CRR alusel sätestatud aruandeid sagedamini, kui on nõutud asjakohaste määrustega. Viidatud säte aluseks on pangandusdirektiivi nõue, mille kohaselt järelevalvel peab olema õigus nõuda juba kehtestatud regulaarsete aruannete esitamist sagedamini, kui on ette nähtud asjakohaste määrustega. Meie hinnangul on tegemist asjakohase sättega, mis annab järelevalvele lisaks ka õiguse nõuda aruannete esitajatelt valmisolekut sagedamaks aruannete esitamiseks.</p>		
54. FI	27. Eelnõu 14 lõikes 8 palume asendada teksti osa „võib kehtestada“ tekstiosaga „kehtestab“.	Selgitatud	Kuna volitusnormi ulatus on lai ja erinevate aruannete määruste täpsem sisu alles selgub huvirühmadega (sh FI-ga) konsultatsioonide raames, on jäetud paindlikkus kehtestada määrus, mitte kohustus.
55. FI	28. Eelnõu § 16 lõikes 1 palume täpsustada, et krüptovaraturu osalise raamatupidamise aastaaruanne peab olema auditeeritud.	Arvestatud	Arvestatud
56. FI	29. Eelnõu § 16 lõike 2 praegune sõnastus ei esita mingeid piiranguid audiitori spetsiifilistele teadmistele ja kogemustele ning töö kvaliteedile. Teeme ettepaneku sõnastada Eelnõu § 16 lõike 2 esimene lause järgmiselt: „(2) Audiitorettevõtjaks võib nimetada audiitortegevuse	Arvestatud	

	<p>seaduse § 7 lõikes 2 nimetatud, piisavate teadmiste ja kogemustega usaldusväärse isiku.“</p> <p>Selgitame täiendavalt, et audiitortegevuse järelevalvenõukogu avalikustatud kvaliteedikontrolli tulemused perioodi 2022-2023 kohta on järgmised1 : „roheline“ (kvaliteet vastab nõuetele) - 5 audiitorettevõtjat; „kollane“ (kvaliteedis esinesid vähemolulised puudused, täiustamine nõutav - 5 audiitorettevõtjat; „oranž“ (audiitorteenuse kvaliteedis esinesid olulised puudused, täiustamine nõutav) - 14 audiitorettevõtjat; „punane“ (audiitorteenuse kvaliteet ei vasta nõuetele, oluline täiustamine nõutav) - 6 audiitorettevõtjat. Seega kontrollitud audiitorettevõtjatest kahe kolmandiku kvaliteet ei ole selline, mis toetaks FI järelevalveliste eesmärkide täitmist. Sellest tulenevalt üksnes viide audiitortegevuse seadusele ei ole piisav.</p>		
57. FI	<p>30. Palume kustutada Eelnõu § 16 lõikest 2 teine lause „Audiitorettevõtja ülesannete täitmine on kindlustandev audiitorteenus ja sellele kohaldatakse audiitortegevuse seaduses sätestatud käesolevas seaduses sätestatud erisustega“ ja sõnastada Eelnõu § 16 lõige 5 järgmiselt:</p> <p>„(5)Audiitorettevõtja peab kontrollima krüptovara emitendi tagatisvara portfelli kohta kehtestatud nõuete täitmist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/ 1114, artikli 36 lõike 9 ning artikli 58 lõike 1 ja asjakohasel juhul lõike 2 kohaselt ning esitama sellekohase aruande krüptovara emitendile. Audiitorettevõtja ülesannete täitmine on kindlustandev audiitorteenus ning sellele kohaldatakse audiitortegevuse seaduses sätestatud käesolevas seaduses sätestatud erisustega. Krüptovara emitent esitab kontrolli tulemused eelnimetatud määruse artikli 36 lõike 10 kohaselt Finantsinspeksioonile.“</p> <p>Selgitame, et tegemist on eraldiseisva töövõtuga, mis tehakse auditist sõltumatult.</p> <p>Eelnõu § 16 lõike 2 teine lause tuleb kustutada, sest see laiendab kindlustandva töövõtu nõue ka omavahendite kontrollile. Juhime tähelepanu, et analoogne omavahendite kontrolli nõue on olemas ka teistes eriseadustes, nt krediidasutuste seaduses (edaspidi KAS), VPTS-s, investeerimisfondide seaduses (edaspidi IFS) ja MERAS-s. Üheski neist ei ole sätestatud, et kontroll peab olema teostatud kindlustandva audiitorteenusena ning reeglina audiitorid seda ka ei tee. Töö tehakse auditi raames ja väljastatakse vabas vormis aruanne. Nõuda krüptovaraturu osalise puhul kindlustandvat audiitorteenust võib olla antud juhul ebaproportsionaalne. Lisaks tuleb märkida, et kindlustandev töövõtt tõenäoliselt on järelevalvesubjektile kulukam, kui vabas vormis</p>	Osaliselt arvestatud	Arvestatud – lõikest 2 on kustutatud vastav täpsustus ja lisatud tagatisvara portfelli kontrolli juurde. Samas juhime tähelepanu, et kontrolli tulemuste esitamine Finantsinspeksioonile on reguleeritud juba MiCA määruses, mistõttu seda kohustust eelnõus üle ei korrata.

	väljendatud arvamus. Juhime tähelepanu, et muudatusettepaneku viimases lauses on sätestatud krüptovara emitendi kohustus esitada kontrolli tulemused FI-le.		
58. FI	31. Eelnõu § 16 lõike 4 kohaselt peab audiitorettevõtja sama paragrahvi lõikes 1 sätestatud auditi käigus kontrollima krüptovarateenuse osutaja poolt omavahendite kohta kehtestatud nõuete täitmist bilansipäeva seisuga ning esitama sellekohase arvamuse krüptovarateenuse osutajale. Bilansipäev võib olla iga suvaline päev aastas, mil bilanss kokku pannakse. Teistes eriseadustes ei ole kasutatud mõistet "bilansipäev". Palume selgitada, mida „bilansipäeva“ all silmas peetakse. Lisaks juhime tähelepanu, et seletuskirja kohaselt võivad audiitorkontrolli ja omavahendite kontrolli läbi viia erinevad audiitorettevõtjad, kuid on optimaalne, kui seda teostaks üks ja seesama audiitorettevõtja. Kuid Eelnõu § 16 lõige 4 sätestab, et audiitorettevõtja peab raamatupidamise aastaaruande auditi käigus kontrollima krüptovarateenuse osutaja poolt omavahendite kohta kehtestatud nõuete täitmist. Seega ei saa tegemist olla erinevate audiitorettevõtjatega.	Selgitatud	Eelnõu ei näe eraldi ette piirangut, millal bilansipäev on. Lisaks on eelnõu sõnastust parandatud – lõikes 4 sätestatud kontrolli ei pea läbi viima koos raamatupidamise aastaaruande auditiga.
59. FI	32. Eelnõu § 17 lõike 1 punkti 3 kohaselt on audiitorettevõtja kohustatud viivitamata teavitama kirjalikult FI-d krüptovaraturu osalise kohta auditi läbiviimise käigus talle teatavaks saanud asjaoludest, mille tagajärjeks on või võib olla audiitorettevõtja märkustega vandeaudiitori arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta. Sellest sõnastusest võib järeldada, et audiitor ei pea FI-d informeerima, kui tal tuleb välja anda vastupidine arvamus või arvamusel loobumisega aruanne. Audiitori aruanded jagunevad modifitseerimata (nö „puhas“) ja modifitseeritud (märkusega, vastupidine ja arvamus avaldamisest loobumine). Arvamuse avaldamisest tuleb audiitoril loobuda, kui ta ei suuda olulise osa kirjete kohta koguda tõendusmaterjali. Praktikas on sellised olukorrad tulnud ette nt Ukraina sõja tõttu – ettevõttel on tütarettevõtte, mille kohta ei ole võimalik tõendusmaterjali koguda. Aastaaruandes raporteeritud numbrid võivad olla õiged, aga võivad ka mitte olla ja audiitoril puudub tõendusmaterjal. Teeme ettepaneku muuta Eelnõu § 17 lõike 1 punkti 3 sõnastust järgmiselt: „3) <i>modifitseeritud vandeaudiitori aruanne raamatupidamise aastaaruande kohta</i> ;“.	Arvestatud	Seotud Audiitorkogu märkusega nr 101.
	Krüptovarateenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi ümberkujundamine, ühinemine, lõpetamine ning pankrot		
60. FI	33. Eelnõu § 19 lõike 3 punkti 2 kohaselt võivad krüptovarateenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitent	Selgitatud	Abiettevõtja määratlemisel ongi oluline juhendada eelnõu

	<p>ühendava ühinguna ühineda finantseerimisasutuse või abiettevõtjaga. Termin „abiettevõtja“ kohta võiks olla sarnaselt terminiga „finantseerimisasutus“ Eelnõu seletuskirjas selgitus. Hetkel on ebaselge, kas abiettevõtja on sama, mis KAS § 6 lõikes 2 sätestatu või midagi muud.</p>		<p>sõnastuses olevast täpsustusest, et tegemist on ettevõtjaga, mille peamine ja püsiv tegevus on finantsteenuste, infotehnoloogiasteenuste, vastavuskontrolli teenuste või muu sellise teenuse osutamine või tegevus, mis täiendab krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi põhitegevust.</p>
<p>61. FI</p>	<p>34. Eelnõu 19 lõige 6 kehtestab andmed ja dokumendid, millised tuleb esitada FI-le ühinemisloa saamiseks. Teeme ettepaneku lisada säte, mis kohustaks esitama andmed ja dokumendid ühendava ühingu juhtide kohta (nt nagu on sätestatud MERAS § 55 lõike 1 punktis 5). Selgitame, et ühendava ühingu juhtide kohta ei pruugi FI-l andmeid olla, kui ühendavaks ühinguks on teise lepinguriigi ühing.</p> <p>Lisaks juhime tähelepanu, et praeguse sõnastuse juures jääb selgusetuks, kes on kohustatud ühinemisloa taotluse esitama. Seetõttu võiks sättes täpsustada, et taotluse esitab ühendav ühing või esitavad selle ühinevad ühingud ühiselt.</p>	<p>Osaliselt arvestatud</p>	<p>Märkusest ei selgu, mis alusel on Finantsinspeksioonil õigus nõuda teise liikmesriigi finantsjärelevalve alla kuuluvalt asutuselt andmeid tema juhtide kohta ja mis eesmärgil Finantsinspeksioon neid andmeid kasutab. Teise liikmesriigi juhtide sobivusmenetluse läbiviimine on selle liikmesriigi järelevalveasutuse pädevuses. Vajab täpsustamist, kas Finantsinspeksioon ei saa vajalikku teavet selle teise liikmesriigi pädevalt asutuselt?</p> <p>Eelnõu sõnastust on täpsustatud, et oleks selgem, kes on kohustatud ühinemisloa taotluse esitama.</p>
<p>62. FI</p>	<p>35. Eelnõu §-s 19 võiks eraldi lõikes reguleerida ühinemisloa taotluse esitamise korra, kui ühinetakse uue ühingu asutamise teel (hetkel alus on sätestatud Eelnõu § 19 lõikes 5), kuna sellise ühinemise puhul on hindamiseks vajalike andmete ja dokumentide koosseis pisut erinev võrreldes sellega, kui üks ühinevatest ühingutest jätkab tegevust.</p> <p>Sellega seoses teeme ettepaneku täiendada Eelnõu § 19 täiendava lõikega järgmises sõnastuses: „<i>Ühinemisloa saamiseks krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi ühinemise korral uue krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi asutamise teel esitavad ühinevad ühingud ühiselt Finantsinspeksioonile ühinemisloa taotluse, millele lisatakse järgmised andmed ja dokumendid: 1) ühinemisleping; 2) ühinemisaruanne; 3) ühinemisotsused, kui nende tegemine on nõutud; 4) vandeaudiitori aruanne; 5) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/1114 sätestatud tegevusloa taotlus.</i>“</p> <p>Lisaks tuleks sätestada eraldi menetlustähtaeg sellise ühinemisloa taotluse menetlemiseks, kuna selle raames lahendatakse ka tegevusloa taotlus. Teeme ettepaneku täiendada Eelnõu § 19 lõiget 8 teise lausega järgmises sõnastuses: „<i>Kui krüptovarateenuse osutaja või</i></p>	<p>Arvestatud</p>	

	<p><i>varapõhise tokeni emitent ühineb uue krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi asutamise teel, teeb Finantsinspeksioon ühinemisloa andmise või sellest keeldumise kohta otsuse tähtaja jooksul, mis kehtib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2023/1114 sätestatud tegevusloa taotluse suhtes otsuse tegemise kohta.“</i></p>		
<p>63. FI</p>	<p>36. Teeme ettepaneku lisada Eelnõu § 19 juurde ühinemisloa taotluse menetlemise kohta järgmised sätted:</p> <p><i>„Kui ühinemisloa taotlemisel ei ole esitatud kõiki käesoleva seaduse § 19 lõikes 6 või __ nimetatud andmeid ja dokumente või need on ebaõiged, eksitavad või mittetäielikud või ei ole nõuetekohaselt vormistatud, on Finantsinspeksioonil õigus nõuda taotlejalt puuduste kõrvaldamist.</i></p> <p><i>Finantsinspeksioon võib nõuda käesoleva seaduse § 19 lõikes 6 või lõikes __ nimetatud andmete ja dokumentide täpsustamiseks ja kontrollimiseks lisaandmeid ja -dokumente. Sealjuures täpsustatakse, millist lisateavet tuleb Finantsinspeksioonile esitada. Käesoleva paragrahvi lõigetes __ ja __ nimetatud puudused kõrvaldatakse ning andmed ja dokumendid esitatakse Finantsinspeksiooni määratud mõistliku tähtaja jooksul. Kui ühinemisloa taotlus on esitatud oluliste puudustega, võib Finantsinspeksioon jätta taotluse läbi vaatamata.</i></p> <p><i>Kui taotleja ei ole kõrvaldanud käesoleva paragrahvi lõikes __ nimetatud puudusi ette nähtud tähtjal, ei ole tähtpäevaks esitanud Finantsinspeksiooni nõutud andmeid, dokumente või teavet või on esitanud need oluliste puudustega, võib Finantsinspeksioon jätta taotluse läbi vaatamata või nõuda taotlejalt puuduste kõrvaldamist.“</i></p>	Arvestatud	
<p>64. FI</p>	<p>37. Eelnõu § 19 reguleerib krüptovarateenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi ühinemist. Teeme ettepaneku sätestada selgelt ühinemisloa andmisega seoses tegevuslubade kehtetuks tunnistamise ja andmisega seonduv:</p> <p><i>„Ühinevate krüptovarateenuse osutajate või varapõhise tokeni emitentide tegevuslubade kehtivuse lõpetamise krüptovarateenuse osutajate või varapõhise tokeni emitentide ühinemise korral uue krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi asutamise teel otsustab Finantsinspeksioon samal ajal ühinemisloa ja ühinemise tulemusel asutatavale krüptovarateenuse osutajale või varapõhise tokeni emitendile tegevusloa andmise otsustamisega, kusjuures otsus ei jõustu enne uue krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi äriregistrisse kandmise päeva.</i></p> <p><i>Ühendatava krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi tegevusloa kehtivuse lõpetamise</i></p>	Arvestatud	Arvestatud, kuid täpsustatud, et tegevusloa kehtetuks tunnistamise otsuse saab Finantsinspeksioon teha vaid Eesti krüptovaraturu osalise suhtes.

	<i>krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitendi ühinemise korral otsustab Finantsinspeksioon samal ajal ühinemisloa andmise otsustamisega, kusjuures otsus ei jõustu enne ühinemiskande äriregistrisse tegemise päeva.“</i>		
65. FI	38. Eelnõu §-s 21 on sätestatud krüptovarateenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi lõpetamine. Teeme ettepaneku reguleerima ka sundlõpetamist, nt nagu on MERAS §-s 87	Arvestatud	
66. FI	39. Juhime tähelepanu, et Eelnõu § 21 reguleerib krüptovarateenuse osutaja ja varapõhise tokeni emitendi lõpetamist ehk olukorda, kus järelevalvesubjekt täielikult oma tegevuse lõpetab (st ettevõtte kustutatakse ka äriregistrist). Juhul, kui äriühing tegevust ei lõpeta, vaid soovib üksnes loobuda KrüTS-i alusel antud tegevusloast ja näiteks mõnel muul tegevusalal edasi tegutseda, tuleb rakendada tegevusloa kehtetuks tunnistamise regulatsiooni (s.o subjekti enda avalduse alusel tegevusloa kehtetuks tunnistamine). Subjekti soovil tegevusloa kehtetuks tunnistamise alused on sätestatud MiCA artiklites 24 ja 64, kuid menetluslikke sätteid Eelnõus ei ole. Palume täiendada Eelnõu järgmiselt: <i>„Kui krüptovarateenuse osutaja või varapõhise tokeni emitent ei soovi enam osutada tegevusloas märgitud teenuseid, esitab ta Finantsinspeksioonile vastava taotluse koos kinnitusega et kõik kliendisuhed ja kliendilepingud on lõpetatud või loovutatud teisele krüptovarateenuse osutajale või varapõhise tokeni emitendile.</i> <i>Finantsinspeksioon võib keelduda nimetatud taotluse alusel tegevusloa kehtetuks tunnistamisest, kui on põhjendatud alus arvata, et tegevusloa kehtetuks tunnistamine võib kahjustada tarbijate õigustatud huve. Käesoleva paragrahvi lõikes _ nimetatud taotluse vaatab Finantsinspeksioon läbi ja teeb otsuse tegevusloa kehtetuks tunnistamise või sellest keeldumise kohta kahe kuu jooksul taotluse saamisest arvates.“</i>	Mitte arvestatud	Meie hinnangul ei anna MiCA määrus liikmesriigile paindlikkust piirata emitendi enda soovil tegevusloa kehtetuks tunnistamist. MiCA määruse artikli 24 lõige 1 sätestab alused, mil pädev asutus tunnistab varapõhise tokeni emitendi tegevusloa kehtetuks ning ühe alusena (punkt e) on välja toodud, et emitent on tegevusloast sõnaselgelt loobunud või otsustanud oma tegevuse peatada. Juhime tähelepanu, et ka sellisel juhul peab olema täidetud sama artikli lõike 5 teises lauses sätestatu, et tegevusloa kehtetuks tunnistamise korral rakendab varapõhise tokeni emitent artiklis 47 sätestatud menetlust (lunastamise kava). Sama on krüptovarateenuse osutaja puhul ehk MiCA artikli 64 lõike 1 punkti b kohaselt tunnistab pädev asutus tunnistab krüptovarateenuse osutaja tegevusloa kehtetuks, kui krüptovarateenuse osutaja on tegevusloast sõnaselgelt loobunud. Krüptovarateenuse osutaja kohustus on kehtestada, rakendada ja säilitada asjakohaseid menetlusi, millega tagatakse, et tema tegevusloa kehtetuks tunnistamise korral kantakse klientide krüptovara ja raha aegsasti ja korrektselt teisele krüptovarateenuse osutajale üle. Lisaks on MiCA määruse artikli 94 punkti g kohaselt pädeval asutusel õigus nõuda, et olemasolevad lepingud antakse üle mõnele teisele krüptovarateenuse osutajale, kui krüptovarateenuse osutaja tegevusluba tunnistatakse kehtetuks.
	Järelevalve		

<p>67. FI</p>	<p>40. Seoses Eelnõu § 26 lõike 1 sõnastusega tekib küsimus, kas FI-l üksinda on pädevust hinnata isiku tegevuse vastavust teise riigi õigusaktidega. Selline hinnang peaks antama eelkõige välisriigi finantsjärelevalveasutuse enda poolt. Vt ka MERAS § 92 lõiget 1. Seetõttu teeme ettepaneku sõnastada säte ümber järgmiselt: „<i>Kui krüptovaraturu osaline, kes on asutanud kolmandas riigis filiaali või osutab kolmandas riigis piiriüleselt krüptovarateenust või pakub kolmandas riigis piiriüleselt krüptovara või taotleb selle kauplemisele võtmist, rikub selle riigi kehtestatud õigusaktide nõudeid, rakendab Finantsinspeksioon kolmanda riigi finantsjärelevalveasutuse ettepanekul viivitamata meetmeid rikkumise lõpetamiseks.</i>“</p>	<p>Arvestatud</p>	
<p>68. FI</p>	<p>41. Eelnõu § 29 sätestab kohapealse kontrolli regulatsiooni. Oleme edastanud 08.05.2023 RM-le ettepaneku kohapealse kontrolli regulatsiooni muutmiseks. Praktika on näidanud, et kohapealse kontrolli regulatsioon vajab uuendamist osas, mis puudutab kohapealse kontrolli menetluse lõppakti. Käesoleval ajal ei oma kohapealse kontrolli lõplik akt regulatiivset toimet, vaid fikseerib kohapealses kontrollis tuvastatu. Kui FI soovib puuduste kõrvaldamise subjektile kohustuslikuks teha kindla tähtaja jooksul ning rakendada ka sunnivahendit, siis peab ta tegema selleks eraldi haldusakti – ettekirjutuse. Eeltoodu muudab kohapealse kontrolli menetluse lõpu venivaks ja ebaefektiivseks. Seetõttu soovime eriseadustes, sh ka KrüTS-is sätestatud kohapealse kontrolli sätteid muuta selliselt, et FI-l oleks võimalik kohapealse kontrolli lõplik akt vajadusel võrdsustada ettekirjutusega järgides selleks ka haldusmenetluse seaduses sätestatud nõudeid.</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Finantsinspeksiooni märkustega arvestatud (mis puudutab käesolevat seadust).</p>
<p>69. FI</p>	<p>42. Lisaks teeme ettepaneku muuta Eelnõu §-29 järgmiselt: 1) lõike 7 lisada täiendav lause: „<i>Finantsinspeksioon võib pikendada nimetatud tähtaeg kuni kahe kuu võrra, kui kontrollitava esitatud selgitused või muu oluline asjaolu vajab täiendavat hindamist.</i>“; 2) lõike 8 algus sõnastada järgnevalt: „<i>Kontrollitaval on õigus ühe kuu jooksul /.../</i>“; 3) lõige 9 sõnastada järgnevalt: „<i>Pärast kontrollitava kirjalike selgituste saamist või nende tähtjaks mitteesitamist, kuid hiljemalt neli kuud pärast kohapealse kontrolli lõppemist kinnitab Finantsinspeksioon oma otsusega lõppakti, mis toimetatakse kontrollitavale kätte.</i>“; 4) lõiget 11 täiendada järgnevalt: „<i>/.../ muid kohustusi ning seada piiranguid ja rakendada nende/.../</i>“.</p>	<p>Arvestatud</p>	
<p>70. FI</p>	<p>43. Eelnõu § 32 sätestab ettekirjutuse tegemise alused. Palume muuta lõike 1: 1) punkti 5 järgmiselt: „<i>nõuda krüptovaraturu osalise sise-eeskirjade ja protseduurireeglite kehtestamist, muutmist või ajakohastamist</i>“; 2) punkti 6 järgmiselt: „<i>nõuda krüptovaraturu osalise</i></p>	<p>Arvestatud</p>	<p>1 ja 2 arvestatud. Punkt 3 oli eelnõus olemas.</p>

	juhtorgani liikme tagasikutsumist või valimata või määramata jätmist või tema volituste ajutist peatamist“; 3) täiendada järgmise punktiga: „teha ettepanek krüptovaraturu osalise üldkoosolekule audiitorettevõtja vahetamiseks.		
	Rakendussätted ja üleminekusätted 44. Finantsinspeksioon toetab võimalikult paindlikku ja MiCA tähtaegasid järgivat ülemineku perioodi kehtestamist. Vaata täpsemalt ka käesoleva kirja punkti 3.		Seotud märkusega nr 30.
	Finantsinspeksiooni seaduse muutmise		
71. FI	45. Eelnõu § 49 punktiga 8 täiendatakse mh FIS §- 41 lõikega 5 ⁷ , mille kohaselt võetakse krüptovara emitendi järelevalvetasu mahuosa ettemakse arvutamisel aluseks emiteeritud krüptovara väärtus kokku, mis on kajastatud Inspeksioonile eelmise aasta kohta esitatud aruannetes. Eelnõu § 49 punktiga 7 täiendatakse FIS § 39 lõiget 2 mh punktiga 25, mille kohaselt on kohustatud järelevalvetasu mahuosa maksma ka välisriigi krüptovara emitendi Eesti filiaal. Sellest tulenevalt palume viimane lisada ka FIS § 41 lõikesse 5 ⁷ .	Arvestatud	
72. FI	46. Teeme ettepaneku kustutada sõna „keskmine“ Eelnõu § 49 punktides 8 ja 9 järgmiselt: <i>„(5⁴) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114 artikli 3 lõike 1 punkti 16 alampunktis c, d, e või g nimetatud teenust osutatava krüptovarateenuse osutaja järelevalvetasu mahuosa ettemakse arvutamisel võetakse aluseks krüptovarateenuse osutaja algatatud või vastu võetud tehingute kogusumma, mis on kajastatud Inspeksioonile eelmise aasta kohta esitatud aruannetes.“</i> <i>„(5⁴) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114 artikli 3 lõike 1 punkti 16 alampunktis c, d, e või g nimetatud teenust osutava krüptovarateenuse osutaja järelevalvetasu mahuosa lõppmakse arvutamisel võetakse aluseks krüptovarateenuse osutaja algatatud või vastu võetud tehingute kogusumma, mis on kajastatud Inspeksioonile eelmise aasta kohta esitatud aruannetes.“</i> Palume teha samasugune muudatus ka Eelnõu § 49 punktides 8 ja 9 sätestatud FIS § 41 lõikes 5 ⁵ ja § 42 lõikes 5 ⁵ . Algatatud või vastu võetud tehingute kogusumma peaks olema eelmise aasta kohta kokku.	Arvestatud	
73. FI	47. Eelnõu § 49 punktiga 13 kavandatakse FIS-is sätestatud fondivalitseja tegevusloa taotlemise menetlustasu tõstmist 1 000 eurolt 3 000 eurole, kuid väikefondi valitseja registreerimise menetlustasu tõstmist kavas ei ole. Kehtivas FIS-is on väikefondi valitseja registreerimismenetluse tasu võrdne fondivalitseja tegevusloa taotlemise menetlustasuga. FI selgitab siinkohal, et väikefondi valitseja registreerimistaotluse menetlemine võtab praktikas palju tööressursse, nõuab esitatud materjalide, dokumentide ja muu teabe kontrolli, päringute	Arvestatud	Eelnõusse on lisatud FISi muudatus, millega tõstetakse väikefondi valitseja tegevuse registreerimise menetlustasu 1 000 eurolt 2 000 eurole.

	<p>koostamist ning paranduste järelkontrolli. Sage on olukord, kus esitatakse oluliselt muudetud mahukaid dokumente üha uuesti ja uuesti ning nende läbitöötamine on väga ajakulukas. Ühtlasi on saagenud selliste taotluste esitamine, mille detailsuse ja täpsuse tase ei vasta seaduse nõuetele, mis omakorda viitab halvale distsipliinile.</p> <p>Eelnevalt tulenevalt palume kaaluda väikefondi valitsejate registreerimise menetlustasu tõstmist samas mahus fondivalitseja tegevusloa taotlemisega või vähemalt 2 000 euronit ning sellega seonduvalt FIS § 45⁷ lõike 4 muutmist. Kõrgem menetlustasu distsiplineeriks paremini väikefondi valitsejaid pannes neid hoolikamalt kaaluma kavandatavat tegevust ning taotluse esitamist, arvestades mh asjaolu, et kavandatava muudatuse kohaselt ei oleks neil enam alust menetlustasu tagasi küsida, kui FI on menetluse ja toimingutega juba alustanud.</p>		
<p>74. FI</p>	<p>48. Lisaks teeme täiendava tähelepaneku väikefondi valitseja järelevalvetasu osas. IFS § 455 lõike 8 kohaselt teostab FI väikefondi valitseja puhul, kes on oma tegevuse FI-s registreerinud, järelevalvet vaid registreerimiskohustuse täitmise ja teabe andmise üle. Registreerimiskohustuse järelevalve seisneb IFS § 453 sätestatud registreerimisega seotud toimingute tegemises ning hõlmab registreerimistaotlusega esitatud materjalide ja dokumentide kontrolli, taotlejaga suhtlemist, normide ja nõuete selgitamist, täiendava teabe hankimist ja analüüsi ning muid vajalikke samme eesmärgiga tagada, et väikefondi registrisse saavad lisatud ainult kõigile nõuetele vastavad ning usaldusväärsed väikefondi valitsejad. FI igapäevane töö on näidanud, et registreerimiskohustuse täitmisega seotud töö maht sarnaneb oma olemuselt rohkem täistegevusloa menetlusega kui lihtsa registrisse kandmisega ning FI peab eraldama registreerimiskohustuse täitmisele arvestatavaid inim- ja ajaressursse.</p> <p>IFS § 455 lõikes 8 sätestatud FI teine ülesanne on järelevalve väikefondi valitseja teabe andmise üle, mis põhineb AIFMD direktiivis sätestatud alternatiivsete investeerimisfondide kohustusel esitada iga-aastane aruandlus FI-le, kes peale aruandluse vormi ja kvaliteedi kontrolli esitab selle ESMA-le. Direktiivis ette nähtud suhteliselt lihtne ülesanne andmete kogumiseks ja edastamiseks on praktikas muutunud üsna pingeliseks ja ressursimahukaks protsessiks. Väikefondi valitsejate esitatud andmete kvaliteet on tihti alla igasuguse arvestuse, FI peab regulaarselt tegelema puudulike, vigaste või eksitavate andmete parandamisega. Lisaks sellele lonkab osa väikefondi valitsejate aruandluse esitamise distsipliin – FI peab aruannete esitamist mitmekordselt meelde tuletama ja</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõusse lisatud FISi muudatused, millega kehtestatakse väikefondi valitsejale, kes on oma tegevuse Finantsinspektsioonis registreerinud, järelevalvetasu kapitaliosa, suurusega 1% kahekordsest minimaalsest aktsia- või osakapitali nõudest.</p>

	<p>sisse nõudma.</p> <p>Eespool toodud asjaolud viitavad sellele, et väikefondi valitsejate üle teostatud järelevalve maht on oluliselt suurem, kui see oli esialgu direktiiviga ette nähtud. Selle peamiseks põhjuseks on väikefondi valitsejate puudulikud ja mitte nõuetekohased registreerimistaotlused ja iga-aastane aruandlus. FI-s on väikefondi valitsejate järelevalvega seotud kokku vähemalt 9 FTE-d (full time equivalent) ning väikefondi valitsejate arvu suurenemisel kasvavad paratamatult ka FI kulud. Lisaks kasutab FI aruandluse kogumiseks enda arendatud tarkvara, millel on oma regulaarsed ülalpidamise ja arendamise kulud. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku täiendada FIS § 38 lõiget 3 ja § 39 lõiget 1 selliselt, et väikefondi valitsejal on kohustus tasuda järelevalvetasu kapitaliosa kahekordsest minimaalsest aktsia- või osakapitali summalt. Kuivõrd FIS § 39 lõige 1 sätestab kapitaliosa järelevalvetasu määraks ühe protsendi, siis muudatuse tulemusena oleks iga väikefondi valitseja iga-aastane järelevalvetasu suurus summas 500 eurot. FI ettepanek ei näe ette järelevalvetasu tasumist mahuosalt lähtuvalt sellest, et väikefondi valitseja järelevalve ulatus, töö maht ja sellega seotud riskid ei ole sõltuvuses väikefondi valitseja poolt valitsevatest fondide mahust. Arvestades väikefondi valitsejate piiratud järelevalve spetsiifikat on FI seisukohal, et kapitaliosal põhinev järelevalvetasu on piisav oma eesmärkide täitmiseks.</p> <p>Teeme ettepaneku lisada täiendav kolmas lause FIS § 38 lõikesse 2 järgmises sõnastuses: „<i>IFS §-s 453 sätestatud väikefondi valitseja maksab üksnes järelevalvetasu kapitaliosa.</i>”. Teeme ettepaneku täiendada FIS § 39 lõiget 1 uue punktiga (arvestades Eelnõu § 49 punkti 6 muudatusettepanekut) järgmises sõnastuses: “<i>IFS §-s 453 sätestatud väikefondi valitseja korral õigusakti kohaselt nõutavast kahekordsest minimaalsest aktsia- või osakapitali summast.</i>”.</p>		
<p>75. FI</p>	<p>49. MiCA artikkel 65 reguleerib krüptovaratteenuste piiriülest osutamist. RM-i edastatud info kohaselt on selle artikli all mõeldud ka krüptovaratteenuse osutajate puhul filiaali kaudu piiriülesest tegutsemisest ehk liikmesriik ei saa näha ette täiendavaid takistusi (nt luba jne) riigis teenuse osutamiseks. Juhime tähelepanu, et filiaali asutamise loamenetluse puudumine Eelnõus põhjustab erinevaid probleeme. Näiteks, Eelnõu § 49 punktidega 3 ja 7 on ettenähtud järelevalvetasu maksmise kohustus välisriigi äriühingu Eesti filiaalile, kes tegutseb mh krüptovaratteenuse osutaja tegevusalal. Kui siseriiklikus õiguses ei reguleerita filiaali asutamise nõudeid, siis võib tekkida probleeme järelevalve tasu maksmise kohustuse määramise ja lõpetamisega, sest vastav info ei pruugi FI-sse õigel ajal jõuda ning MiCA artikkel 65 ega siseriiklik õigus ei reguleeri filiaali</p>	<p>Osaliselt arvestatud</p>	<p>Eelnõusse on lisatud uus paragrahv, mis reguleerib lepinguriigi krüptovaraturu osalise tegutsemist Eestis, mh on uude paragrahvi lisatud lõige, mis kohustab teda järgima tema suhtes kohalduvat õigust Eestis tegutsemise kohta.</p> <p>Juhime tähelepanu MiCA määruse artiklile 21 lõikele 5, mille kohaselt edastavad pädevad asutused vastuvõtivate liikmesriikide ühtsele kontaktpunktile, ESMA-le, EBA-le, Euroopa Keskpangale ja, kui see on kohaldatav, artikli 20 lõikes 4 osutatud keskpangale kahe</p>

	<p>tegevuse lõpetamist ega sellest teavitamist.</p> <p>Eelmisest kommentaarist tulenevalt on küsitav ka välisriigi krüptovara emitendi Eesti filiaalilt järelevalvetasu küsimise võimalus, mida Eelnõu § 49 punktid 3 ja 7 võimaldavad.</p> <p>Varapõhise tokeni emitendi tegevusluba kehtib kogu EL-is ning MiCA-ga ei ole ette nähtud piiriülesest tegevusest teavitamise kohustus. Kui vastav info ei jõua õigeaegselt liikmesriigi pädevalt asutuselt, siis ei saa FI nõuda järelevalvetasu tasumist lepinguriigi varapõhise tokeni emitendilt, kes asutab Eestis filiaali. Märgime, et Eelnõu §-ga 14 on lepinguriigi varapõhise tokeni emitendi Eesti filiaalile sätestatud aruannete esitamise kohustus FI-le. Selle kohustuse täitmise kontrollimine tekitab ka küsitavusi.</p> <p>Palume see regulatsioon üle vaadata ning Eelnõu vastavalt täiendada. Lisaks teeme ettepaneku sätestada Eelnõus järgmine kohustus: „<i>Teenuste osutamisel Eestis peab välisriigi krüptovaraturu osaline järgima käesoleva seadusega ja selle alusel tema tegevuse kohta kehtestatud nõudeid ning muid Eesti õigusaktidest tulenevaid nõudeid Eestis tegutsemise kohta.</i>“</p>		<p>tööpäeva jooksul alates tegevusloa andmisest artikli 109 lõikes 3 osutatud teabe. Artikli 109 lõike 3 punkti d kohaselt sisaldab see mh teavet vastuvõtivate liikmesriikide loetelu kohta, kui taotlej võtab emitent kavatses avalikult pakkuda varapõhist tokeni või kavatses taotleda varapõhise tokeni kauplemisele võtmist.</p> <p>Siiski on selguse huvides lisatud eelviidatud uude paragrahvi sätte ka selle kohta, et Finantsinspektsiooni tuleb teavitada nii filiaali alustamise kuupäevast kui ka lõpetamise kuupäevast, kui filiaal peaks soovima oma tegevust lõpetada.</p>
<p>76. FI</p>	<p>50. Eelnõu § 49 punktiga 4 muudetakse FIS § 38 lõiget 7. Teeme ettepaneku muuta FIS § 38 lõiget 7, mis sätestab, et järelevalvesubjekt, kes tegutseb mitmel tegevusalal, maksab järelevalvetasu üksnes ühe järelevalvesubjektina. Eelnõuga muudetakse vastavat sätet selliselt, et muudatuse jõustumisel hakkaks järelevalvesubjekt maksma järelevalvetasu selle järelevalvesubjektina või arvestusaluse alusel, millest tulenev järelevalve on suurem. Teeme ettepaneku sätte muutmiseks selliselt, et järelevalvesubjekt, kes tegutseb mitmel tegevusalal, maksab järelevalvetasu iga järelevalvesubjektina, kellenal ta tegutseb. Seega kehtiks edaspidi nõue, et järelevalvetasu tuleb tasuda iga tegevusloa eest. Need subjektid, kes omavad mitut tegevusluba peavad edaspidi arvestama, et ka järelevalvetasu tuleb tasuda iga tegevusloa eest, sest üks tegevusluba on kalibreeritud ühe finantssektori subjekti jaoks.</p> <p>Samuti palume kaaluda regulatsiooni muutmist selliselt, et erinevate teenuste osutamisel koosneks järelevalvetasu kõikide teenuste osutamisega kaasnevatest järelevalvetasude summast. Seda eriti, arvestades krüptovaraturu spetsiifikat ja selle üle järelevalve teostamiseks vajaminevat ressursi.</p>		<p>Vt kommentaari märkuse 29 juures.</p>
<p>77. FI</p>	<p>51. Eelnõu § 45 punktiga 15 muudetakse FIS §-i 45⁵. FIS § 45⁵ lõige 2 reguleerib ka valge raamatu kinnitamise menetlustasu, kuid sätte kohaselt maksab kinnitamise tasu 2 000 eurot ainult krediidiandjale. Kuna MiCA-st tulenevad ka teised emitendid, kauplemisele</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõusse on lisatud sätte, mille kohaselt muu krüptovara valge raamatu esitamise korral tuleb tasuda ka sellest teavitamise korral.</p>

	<p>lubamist taotlevad isikud ja kauplemisplatvormide operaatorid peavad enne avaliku pakkumist edastama valge raamatu FI-le (nt MiCA artiklid 8 ja 48) ning FI peab MiCAGA nõutud teabe esitama ESMA-le (nt MiCA artikli 51 lõige 14) ja sellega võivad kaasneda ka teiste liikmesriikide pädevate asutuste teavitamiskohustused, palume kaaluda ka sellistele toimingutele menetlustasu kehtestamist. Selgitame, et tegemist ei ole lihtsalt teabe vastuvõtmise ja edastamisega, sest FI peab veenduma, et on edastatud kogu vajalik teave ja vajadusel küsima puuduoleva informatsiooni. Lisaks tuleb esitatud teabest kokku panna edastamiseks kõlblik versioon. FI hinnangul peavad sellised tegevused olema tasustatud, sest nõuavad esitatud teabe analüüsimist ja subjektiga suhtlemist ja seeläbi omakorda inimressurssi. Samuti peaks selline lahend taotlejaid paremini distsiplineerima, et taotluse esitamine oleks läbimõeldud otsus.</p>		
<p>78. FI</p>	<p>52. Eelnõu § 49 punktiga 17 täiendatakse FIS § 48 lõikega 3, mis võimaldab vajadusel esitada Finantsinspeksioonile esitatud andmeid Eesti Pangale, Rahapesu Andmebüroole ja Rahandusministeeriumile. Eesti Pangal, Rahapesu Andmebürool ja Rahandusministeerium on juba kehtiva õiguse alusel FI-lt seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks informatsiooni saada, mistõttu lisatud täpsustus ei ole meie hinnangul vajalik.</p> <p>Liiatigi luuakse ilma suurema arutelu ja põhjendusteta konstruktsioon, kus Vabariigi Valitsusel tekib justkui subjektsus saada konfidentsiaalset järelevalvelist informatsiooni. Sedalaadi operatiivse informatsiooni avaldamine Vabariigi Valitsusele vajab täiendavat analüüsi ja arutelu, mh EL õiguse vaatest. Samuti tõusetub küsimus, kas statistika seaduse alusel on põhjendatud konfidentsiaalse järelevalvelise informatsiooni avaldamine (läbi Eesti Panga).</p> <p>Eeltoodud kaalutlustest tulenevalt FI ei toeta vastava normi kehtestamist.</p> <p>Küll juhime tähelepanu, et FIS § 48 lõike 2 kohaselt on FI-l kohustus anda teiste seas RAB-ile teavet, mis on vajalik tema ülesannete täitmiseks, tingimusel, et see ei ole seadusega keelatud. Finantsjärelevalve käigus saadud teave on FIS § 54 lõike 2 kohaselt konfidentsiaalne ning isikud ja asutused, kellele on konfidentsiaalset teavet lubatud avaldada, on nimetatud FIS § 54 erinevates lõigetes. Samas ei ole FIS §-s 54 nimetatud RAB-i, kellele FI on FIS § 48 lõike 2 alusel kohustatud teavet andma. Seetõttu teeme ettepaneku täiendada FIS § 54 lõike 4 loetelu RAB-iga ning Eelnõu § 49 punktiga 17 pakutud täiendus kustutada.</p>	<p>Arvestatud</p>	
	<p>Investeerimisfondide seaduse muutmise</p>		

<p>79. FI</p>	<p>53. Eelnõu § 50 punktis 4 on esitatud IFS § 453 lõike 1 muudetud tekst, milles on kasutusel mõiste „väikefond“. Vastavat mõistet kehtiv IFS ega Eelnõu ei kasuta, IFS-is on kasutusel mõiste „väikefondi valitseja“. Teeme ettepaneku asendada sõna „väikefond“ sõnaga „usaldusfond“. Eelnevalt tulenevalt teeme ettepaneku muuta Eelnõu § 50 lõike 4 sõnastust järgmiselt: „(1) Eestis asutatud väikefondi valitseja, kes ei taotle tulenevalt käesoleva seaduse § 306 lõikest 3 Finantsinspeksiioonilt tegevusluba, peab oma tegevuse registreerima, kui tal on kavatsus hakata usaldusfondi valitsema, sealhulgas täisosanikuna.“</p> <p>Selgitame, et IFS ei näe expressis verbis ette, et tegevusloata väikefondi valitseja võib valitseda muud fonditüüpi kui usaldusfond, kuid selline võimalus ei ole ka keelatud ning asub seetõttu hallis alas. Muudatus tooks õigusselguse selles osas, et tegevusloata väikefondi valitsejad võivad asutada ja valitseda ainult usaldusfonde. See on kooskõlas ka turul levinud usaldusfondide valitsemise praktikaga.</p>	<p>Selgitatud, osaliselt arvestatud</p>	<p>Mõiste „väikefond“ on eelnõus asendatud mõistega „fond“. IFS ei eelda, et tegevusloata väikefondi valitseja saaks valitseda vaid usaldusfonde. Valitseda võib IFSi tähenduses mitteametlikke fonde, st ka aktsiaseltsifonde, aga ka IFSi väliseid fonde.</p>
<p>79.1 FI</p>	<p>54. Eelnõu § 50 punktis 4 on sätestatud IFS § 453 lõige 7. Palume asendada „võib jätta“ sõnaga „jätab“.</p>	<p>Arvestatud sisuliselt, selgitatud</p>	<p>Registreerimisavalduse rahuldamata jätmise otsustamisel on eelnõus säilitatud Finantsinspeksiiooni kaalutusõigus. Sama paragrahvi erinevate sätete ebakõla vältimiseks on muudetud IFS § 453 lõike 11 (uues sõnastuses lg 8) sõnastust.</p>
<p>80. FI</p>	<p>55. Eelnõu § 50 punktis 4 sätestatud IFS § 453 lõike 7 punkt 2 võimaldab FI-l jätta registreerimisavalduse rahuldamata, kui „taotleja ei valitse käesoleva seaduse § 2 lõikes 1 sätestatud mõistele vastavat investeerimisfondi.“ Kuna Eelnõu kohaselt tuuakse registreerimise hetk ettepoole, millest tulenevalt tuleb tegevus registreerida enne fondi valitsemisega alustamist, siis ei ole kohane kasutada siin sõnastust „ei valitse“. Selle asemel võiks olla sobilik järgnev sõnastus: „taotleja kavandavad fondid ei vasta käesoleva seaduse § 2 lõikes 1 sätestatud investeerimisfondi mõistele.“</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>IFS § 453 lg 7 p 2 (uues sõnastuses lg 9 p 2) sõnastatud järgmiselt: „fondid, mida taotleja kavatseb valitsema hakata, ei vasta käesoleva seaduse § 2 lõikes 1 sätestatud investeerimisfondi mõistele;“.</p>
<p>81. FI</p>	<p>56. Eelnõu § 50 punktis 5 sätestatud IFS § 453¹ lõikes 3 ja lõike 4 punktis 3 on kasutatud sõnastust „valitsetava fondi minimaalne investeeritav summa“. Sellest võib jääda mulje, justkui fondi poolt investeeritav summa peaks vastama ette nähtud määrale. FI hinnangul oleks selgem sõnastada see, kas „valitsetavasse fondi minimaalselt investeeritav summa“ või „valitsetavasse fondi tehtava investeeringu miinimumsuurus“.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Eelnõus on arvestatud sama punkti kohta teistelt huvigruppidele laekunud märkusega ja investeeringu miinimumsuuruse kehtestamisest on loobutud.</p>
<p>82. FI</p>	<p>57. Nii kehtiv IFS kui ka Eelnõuga kavandavad IFS-i muudatused võimaldavad esmapilgul väikefondi valitseja suhtes erinevat käitumist olukorras, kus ta täidab IFS § 453² lõikes 1 toodud teavitamiskohustust (valitsemise lõpetamise puhul) ja olukorras, kus ta seda ei tee, seejuures võimaldades teavitamiskohustuse</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõus on IFS §-st 453² välja jäetud lõike 2 punkt 2 ja lõige 3.</p>

	<p>mittetäitmisel justkui soodsamat käitumist. Nimelt tuleb teavitamiskohustuse täitmise korral FI-l väikefondi valitseja IFS § 453² lõike 2 punkti 2 alusel registrist kustutada (imperatiivne), kuid olukorras, kus ta seda ei tee, on FI-l IFS § 453² lõike 4 punktist 1 ja punktist 5 (koosmõjus IFS § 453 lõike 7 punktiga 2) tulenevalt kaalutlusõigus registrist kustutamise osas. Tegelikult on FI-l kaalutlusõigus nii IFS § 453² lõike 2 punkti 2 puhul (tulenevalt IFS § 453² lõikest 3) kui lõike 4 punktide 1 ja 5 puhul ning erinevus on üksnes selles, et ühel juhul saab menetlus alguse väikefondi valitseja teavitusest ja teisel juhul FI initsiatiivil.</p> <p>Eeltoodust tulenevalt teeme ettepaneku õigusselguse huvides hinnata esile toodud sätteid (IFS § 453² lõiked 1-3 ja lõike 4 punkt 1) nende koostoimes ja kaaluda nende muutmist või täpsustamist. Üheks võimaluseks oleks IFS § 453² lõike 4 punkti 1 kaotamine ja sellega seoses lõike 2 punkti 2 täpsustamine selliselt, et see kataks nii tegutsemise lõpetamise kui fondi valitsemisega mittealustamise, kuid ei seoks eelnevat väikefondi valitseja teavitusega. Teiseks võimaluseks oleks IFS § 453² lõike 2 punkti 2 ja lõike 3 kaotamine, kuna lõike 2 punkti 2 olukorda katavad juba IFS § 453² lõike 4 punkt 1 ja punkt 5 (koosmõjus IFS § 453 lõike 7 punktiga 2), mis võimaldavad Finantsinspeksioonile ühtlasi kaalutlusõigust. Seejuures on võimalik arvesse võtta ka investorite huvide kaitset.</p>		
83. FI	58. Eelnõu § 50 punktis 5 sätestatud IFS § 453 ² lõike 6 punktis 1 ja Eelnõu § 50 punktis 6 (ekskliivsete märkitud 5) IFS § 516 lõikes 13 on kasutatud fondiga seoses sõna „aktsiad“. Aktsiad saavad olla aktsiaseltsifondil. IFS § 242 lõike 2 kohaselt saab aktsiaseltsifondi registrisse kanda ja seega ka valitseda üksnes tegevusluba omav fondivalitseja. Usaldusfondil on IFS § 21 lõikest 1 tulenevalt osad. Eelnevalt tulenevalt on sõna aktsiad viidatud sätetes üleliigne	Selgitatud	Vt selgitust FI märkuse nr 79 juures.
84. FI	59. Eelnõu § 50 punktis 5 sätestatud IFS § 453 ² lõike 6 punktis 3 palume täpsustada teate esitamise aeg, nt „viivitamata peale fondide	Arvestatud	Eelnõus esitatud IFS § 453 ² lg 6 p 3 sõnastatud järgmiselt: „3) esitama viivitamata peale fondide likvideerimise protsessi alustamist Finantsinspeksioonile sellekohase teate ning kahe kuu jooksul pärast likvideerimise lõpetamist ülevaate likvideerimise tulemuste kohta.“
	Kindlustustegevuse seaduse muutmise		
85. FI	60. Teeme ettepaneku täiendada Eelnõu § 52, millega muudetakse kindlustustegevuse seadust (edaspidi KindlITS). KindlITS § 107 lõige 4 kohustab kindlustusandjat juhi või vastutava isiku valimise või määramise kavatsusest teavitama FI-d 30 päeva enne nimetatud otsuse tegemist ning ametiaja pikendamise kavatsusest vähemalt 10 päeva enne otsuse tegemist. Soovime nimetatud sätet täiendada kolmanda lausega,	Arvestatud	

	mis näeb erisuse, et mõjuval põhjusel eelnimetatud tähtaega ei kohaldata. Teeme ettepaneku täiendada KindlITS § 107 lõiget 4 järgmiselt: „(4) /.../. Eeltoodud tähtaegu ei kohaldata, kui dokumentide eelnev esitamine ei ole mõjuval põhjusel võimalik.“. Eeltoodud ettepaneku oleme RM-le edastanud ka 29.04.2022 kirjaga nr 5-2/2833-1.		
86. FI	61. KindlITS-is näeme vajadust kehtestada nõue, mille kohaselt peab kindlustusandjal olema juhatuses vähemalt kaks liiget. Nimetatud nõude võiks lisada KindlITS §-i 106 uue lõikena 11 : „(11) Kindlustusandja juhatuses on vähemalt kaks liiget.“.	Selgitatud	Juhime tähelepanu, et Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2015/35 artikli 258 lõige 4 reguleerib juba, et kindlustusandjad tagavad, et kindlustusandjat juhivad tegelikult vähemalt kaks isikut.
	Muud kommentaarid		
87. FI	62. Eelnõu § 5 lõikes 10 on kirjaviga viiendal real sõnas „Finantsinspeksioon“.	Arvestatud	
88. FI	63. Eelnõu § 6 lõikes 2 peaks olema „krüptovaraturu osalisel“.	Arvestatud	
89. FI	64. Eelnõu § 56 punkti 23 sõnastuses on kasutatud sõna „info“, mille asemel võiks olla „teave“.	Arvestatud	
90. FI	65. Seletuskirjas on Eelnõu § 3 lõike 4 kohaselt sätestatud järgmine kommentaar: „ <i>Krüptovaraturu osalised on ka isikud, kes emiteerivad sellist krüptovara, mis ei ole varapõhine tõken või e-raha token. Selliste isikute suhtes kohalduvad mõnevõrra leebemad nõuded (vt ka § 1 lõige 4). Näiteks võib selliseks krüptovaraks olla kasutustoken (krüptovara liik, mille ainus eesmärk on anda juurdepääs kaubale või teenusele, mida pakub või osutab selle emitent).</i> “ On küsitav, millele on viidatud sulgudes – vt ka § 1 lõige 4		
91. FI	66. Eelnõu § 50 punktis 5 sätestatud IFS § 453 ² lõike 5 teises lauses on trükiviga - sõna „toimetakse“ asemel peaks olema „toimetatakse“.	Arvestatud	
92. FI	67. Finantsinspeksiooni hinnangul, tuginedes MiCA artiklile 111 jj, ei ole väärteto vorm trahvimiseks kooskõlas MiCA-ga. MiCA eeldab halduskaristuslikke meetmeid. Osundame täiendavalt, et sedalaadi sõnastatud (võrdsed) karistuse maksimumalused //...karistatakse rahatrahviga kuni 5 000 000 eurot või kuni kahekordses väärteto tulemusel teenitud kasule või ära hoitud kahjule vastavas summas või kuni 12,5 protsenti juriidilise isiku või tema konsolideerimisgrupi konsolideeritud käibest...// ei taga elementaarset õigusselgust – ehk ei järelevalve ega menetlusalune isik ei tea seda, milline võib teo eest olla maksimaalne karistus, see võib ekstreemsematel juhtudel olla 0 eurot miljoniteni. Samuti on puudu põhjendus ja seadusest tulev viide, kuidas peaks järelevalve valima õiget maksimaalset karistuse määra.	Teadmiseks võetud	Saame ettepanekust aru, kuid halduskaristusliku meetme sisseviimine on sektoriülene teema, millega tuleb tegeleda eraldiseisvalt.

EESTI PANK			
93. EP	Eesti Pank toetab krüptovaraturu reguleerimist ning krüptovaraturu osaliste järelevalve üleandmist	Teadmiseks võetud	

	Finantsinspektsioonile. Eesti Pangal ei ole eelnõule muudatusettepanekuid ega täiendusi.		
--	--	--	--

AUDIITORKOGU

<p>94. AudK</p>	<p>KrüTS § 16 Audiitorkontroll § 16 lg 1 (1) Krüptovaraturu osalise raamatupidamise aruanne peab olema auditeeritud. Mõiste „auditeerimine“ on senini tekitanud segadust selles osas, kas auditeerimise all võib mõista ka ülevaatust; seda mõistet AudSs ei ole ja mõnedes valdkonna seadustes on auditeerimise nõuete all silmas peetud, et need nõuded laienevad ka ülevaatusele.</p> <p>Sellest tulenevalt teeme ettepaneku sõnastada lõige 1 alljärgnevalt: „Krüptovaraturu osalise raamatupidamise aastaaruandele on kohustuslik audit.“</p>	<p>Arvestatud</p>	
<p>95. AudK</p>	<p>§ 16 lg 3 Audiitorettevõtjatel on tekkinud järgmised küsimused ja ettepanekud, mida palume seaduse sätete sõnastamisel õigusselguse eesmärgil arvestada:</p> <p>1. Nimetatud lõige seab audiitorettevõtja rotatsiooninõude pärast 5 aastast perioodi. Audiitorettevõtjad on teinud ettepaneku rotatsiooninõude pikkuseks määratleda juba Eesti õiguses eksisteerivatest rotatsiooninõuetest karmimad, ehk avaliku huvi üksusele kehtivad rotatsiooninõuded: audiitorettevõtja puhul maksimaalselt 10 aastat ning ettenähtud nõuete 2/6 täitmisel maksimaalselt täiendavalt 10 aastat, konkreetse vandeaudiitori puhul maksimaalselt 7 aastat. Kui eesmärgiks on seada rotatsiooniajaks 5 aastat, peab see olema selgelt põhjendatud, miks on selle nõude osas otsustatud veel lühema tähtaja kasuks kui avaliku huvi üksuste puhul, kus teenuse osutamise perioodi piiramine ja rotatsiooniperioodi määratlemine juba on keskne audiitori sõltumatust tagav aspekt. Ka krediidasutustele kui avaliku huvi üksustele laienevad eelnimetatud rotatsiooninõuded tulenevalt EL määruse 537/2014 nõuetest. Nimetatud määruse jõustumisega tunnistati tühiseks KAS § 94 lg 2, mis varasemalt reguleeris audiitoriks nimetamise tähtaega.</p> <p>2. Audiitorettevõtja nimetamine teatud maksimaalseks perioodiks tekitab ebaselgust selles osas, mis hetkest tähtaeg hakkab kulgema. Kas nimetamisest, mis ei ole ilmselt eesmärk, kui mõeldud on viie järjestikuse aasta töövõtte. Selgem sõnastus on, et (näiteks) 10 või muu lõigus 3 märgitud perioodi järjestikuse majandusaasta raamatupidamise aastaaruande auditiks või ka omavahendite ja tagatisvara portfelli kontrolliks (vaata järgmine punkt).</p> <p>3. Kas audiitorettevõtja roteerumise nõue puudutab vaid auditit või ka omavahendite- ja tagatisvara portfelli audiitorkontrolli?</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõust on audiitori nimetamise tähtaeg välja jäetud.</p>

	<p>4. Kas audiitorettevõtja roteerumise nõue hakkab kehtima seaduse jõustumisest või laieneb tagasiulatuvalt ka enne seaduse jõustumist tehtud töövõttudele? Näiteks kui audiitorettevõtja on juba 1 aasta enne seaduse jõustumist osutanud kliendile töövõtu, kas sellisel juhul võib ta osutada kliendile auditi teenust 4 aastat?</p>		
<p>96. AudK</p>	<p>§ 16 lg 4</p> <p>1. Teeme ettepaneku viidata MiCA määruse vastavale art.-le ja punktile analoogselt sama paragrahvi lõikele 5. Eraldi küsimus on, kas audiitorkontrolli käsitlevasse paragrahvi võiks lisada ka erinõude varapõhiste tokenite emiteerijate omavahendite nõudele MiCA art 36 kohaselt analoogselt järgmises lõikes nimetatud tagatisvara portfelli nõudele.</p> <p>2. Oleme ka oma eelmistes arvamustes toonud välja kriitilise vajaduse täpsustada, missugust kindlustaset audiitorettevõtjalt oodatakse. Kuna ISAE 3000 nõuded võimaldavad audiitoril anda nii piiratud kui põhjendatud kindlustunnet ja praktika võib kujuneda väga erinevaks, on nõuete selgus audiitorkontrolli läbiviimiseks äärmiselt oluline. Audiitorid leiavad, et järgneval paaril aastal on valdkonna keerulisusest ja uudsusest tulenevalt võimalik piiratud kindlustunde andmine. Soovitame mõne, näiteks kahe kuni viie aasta pärast teha järelhindamine, kas tugevam ehk põhjendatud kindlustunde andmine on võimalik, vajalik ja optimaalne või on sobivam jääda piiratud kindlustunde andmise juurde.</p> <p>Viimaste aastate õigusloomes on eeskujulik praktika audiitori eritööde puhul selgema kindlustunde määratlemises osas. Näiteks elektrituruseaduse § 17 lg 4 ja pakendiseaduse § 241 lg 3. Soovitame nimetatud praktikat jätkata.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>1. Kuna omavahendite auditeerimise kohustus ei tulene MiCA määrusest, ei ole ka vastavat viidet eelnõu teksti lisatud.</p> <p>2. Seletuskirjas on täpsustatud, et omavahendite kontroll ei pea olema teostatud kindlustandva audiitorteenusena. Samas tagatisvara portfelli puhul on eelnõus täpsustatud, et kontroll peab olema läbi viidud kindlustunnet andvana ning seletuskirja on lisatud, et tegemist on piiratud kindlustundega.</p>
<p>97. AudK</p>	<p>3. Omavahendite kontrolli läbiviimiseks on vajalik vastava juhendmaterjali olemasolu. Oodatava kindlustunde andmiseks on vajalik täpne raamistik omavahendite aruande koostajale, sh viited täpsetele MiCA sätetele.</p> <p>Oleme ka varasemalt märkinud, et eeltingimuseks audiitorite poolt virtuaalvääringu teenuse pakkuja omavahendite kontrollimisele on juhendi või korra olemasolu, mis käsitleks seda, kuidas vastavad teenusepakkujad omavahendeid arvestama ning nende osas aruandlust koostama peavad. Analoogne juhend või kord eksisteerib nii fondivalitsejate (https://www.riigiteataja.ee/akt/1291/1201/8020/Lisa5.pdf#), makseasutuste (https://www.riigiteataja.ee/akt/101122020002), kui ka e-raha asutuste omavahendite puhul (https://www.riigiteataja.ee/akt/1100/9201/9002/Lisa_4.pdf#).</p> <p>Meile teadaolevalt puudub seni sarnane juhend virtuaalvääringu teenuse pakkujatele nende omavahendite osas. MiCA ja kehtiv RahaPTS sätestab, et teenuseosutaja</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Eelnõu puhul on võetud lähenemine, omavahendite kontrolli puhul ei nõuta/täpsustata, et see peab olema teostatud kindlustandva audiitorteenusena. Töö väljastatakse vabas vormis.</p>

	<p>omavahendid koosnevad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.06.2013, lk 1–337) artiklites 26–30 sätestatud esimese taseme põhiomavahenditest koos nimetatud määruse artiklis 36 sätestatud mahaarvamistega. Kuna viidatud määrus ei arvesta krüptovara teenuse pakkuja erisustega tekib praktikas probleeme määruse tõlgendamisel näiteks selles osas, kas ja millistel juhtudel peab mahaarvamiste hulka arvestama krüptovara. Kehtiva RahaPTS seaduse § 72² ja § 72³ nõuete täitmiseks on Rahapesu andmebüroo välja andnud juhendmaterjali 1. Sarnase juhendmaterjali väljatöötamine või olemasoleva ülevaatamine ja täiendamine on ka väljatöötatava KrüTSi nõuete täitmiseks vajalik.</p> <p>4. Tehnilise märkusena lisame lõike teise lause sõnastuse osas, et ka omavahendite kontrolli puhul on tegemist vandeaudiitori aruandega (mitte arvamusega) ja arvamuse ärakiri ei ole kohane termin digitaalselt allkirjastatud dokumendi puhul.</p>		
98. AudK	<p>§ 16 lg 5</p> <p>Analoogselt omavahendite kontrollile on ka tagatisvara portfelli kontrolli puhul kriitiline vajadus täpsustada, mis on seadusandja ootus - kas oodatakse põhjendatud või piiratud kindlustunnet?</p>	Selgitatud	Seletuskirja on täpsustatud, et tegemist on piiratud kindlustundega.
99. AudK	<p>§ 16 lg 6</p> <p>1. Teeme ettepaneku, et pädevaks isikuks uue audiitorettevõtja määramisel p-s 1-3 nimetatud asjaolude korral on kohus Finantsinspektsiooni ettepanekul. Sarnane regulatsioon on KASs § 94 lg.s 3.</p> <p>2. P 3 osas soovivad audiitorettevõtjad selgemat mõiste määratlust. Millal on tegemist usalduse kaotusega?</p> <p>3. Audiitorettevõtja määramise aluseks peab olema audiitorettevõtja eelnev nõusolek, nimetatu tuleb seaduses kajastada. Oleme nimetatut märkinud ka oma ettepanekutes eelmisele eelnõule.</p>	Selgitatud/ arvestatud	<p>1. Arvestatud</p> <p>2. Audiitorettevõtja usaldusväarsuse hindamisel võib Finantsinspektsioon lähtuda AudS § 39 lõikes 3 sätestatud kriteeriumitest.</p> <p>3. Eelnõu on muudetud, vt ettepaneku nr 1 arvestamist.</p>
	§ 17 Audiitorettevõtja informeerimiskohustus		
100. AudK	<p>§ 17 lg 1</p> <p>Oleme nõus, et audiitorettevõtja peab Finantsinspektsiooni teavitama p.-s 1-5 nimetatud asjaoludest, kui ta on jõudnud järeldusele, et nimetatud asjaolud eksisteerivad. Vastavale järeldusele saab audiitorettevõtja jõuda auditi käigus. Auditi käigus audiitor alles hindab talle teatavaks saanud asjaolusid - kaalub kõiki asjaolusid, sh ka koosmõjus ning seejärel otsustab, kas talle teatavaks saanud asjaolud on või ei ole Finantsinspektsiooni teavitamise aluseks. Audiitor ei saa kaalutluse käigus hinnatavatest asjaoludest teavitada enne otsustamist. Teeme ettepaneku, et audiitorettevõtja teavitab nimetatud asjaoludest kas vandeaudiitori aruande</p>	Arvestatud	

	<p>väljastamisel või ka kliendilepingu ülesütlemisel, kui audiitori töö jääb lõpuni viimata ja ta teenuse osutamise käigus p 1-5 nimetatud asjaoludest teatavaks saab. AudS sätestab, et audiitorettevõtja võib audiitorteenuse osutamise kliendilepingu üles öelda vaid mõjuval põhjusel. Näiteks võib kliendilepingu ülesütlemise mõjuvaks põhjuseks olla kliendi juhtkonna poolt auditi läbiviimiseks vajaliku dokumentatsiooni esitamata jätmine.</p> <p>Selgitasime eelnimetatud ka eelmisele eelnõule ettepanekute esitamisel. Rahandusministeeriumi vastuseks oli, et teavitamise kohustuse puhul „vastav konstruktsioon („mille tagajärjeks on või võib olla“) sisaldub kõikides teistes finantssektori seadustes. Kaalume vajadusel selle sätte muutmist kõikides finantssektori seadustes ühetaoliselt.“ Vajadus sätet muuta on olemas, arvestades audiitorteenuse olemust ja vandeaudiitorite kutsetegevuse standardeid ning kaalutletavate asjaolude võimalikku suurt ulatust ja audiitori töömahtu. Peame vajalikuks lõpetada ebaselgete nõuete juurde loomist ning alustada seadusloomes selgemate määratlustega kohe selles eelnõus.</p>		
101. AudK	<p>§ 17 lg 1 p 3 osas palume märkida, et audiitorettevõtja on kohustatud Finantsinspeksiooni teavitama modifitseeritud vandeaudiitori aruande, mitte ainult märkusega aruande esitamisest. Ka oma eelmises arvamuses selgitasime, et õige termin märkuse asemel on modifitseeritud aruanne, sest see hõlmab lisaks märkusega aruandele ka arvamuse avaldamisest loobumist ja vastupidist arvamust. Märkusega aruande väljastab audiitor, kui ta leiab, et aruanne on oluliselt väärkajastatud või kui ulatuse piiratuse tõttu ei ole võimalik teatud aruande osade kohta järeldust teha ja audiitor hindab, et võimaliku väärkajastamise puhul on see oluline, kuid mitte läbiv. Vastupidise aruande ja arvamuse avaldamisest loobumise puhul hindab audiitor, et väärkajastamine või võimalik väärkajastamine on oluline ja läbiv, seega praktikas on sellistest olukordadest teavitamine olulisemgi. Sarnane konstruktsioon, et audiitor teavitab ka vastupidisest arvamusest ja arvamuse avaldamisest loobumisest on samuti krediitiasutuste audiitorkontrolli puhul - KAS § 95 lg p 4.</p>	Arvestatud	
102. AudK	<p>§ 17 lg 3 on otstarbetu ja tuleb eelnõust kustutada kuna AudS § 48 lg 4 p 2 juba võimaldab Finantsinspeksioonile andmete esitamist ja seetõttu on tegemist korduva õigusnormiga. Samuti ei pea me õigeks õigusloome praktika loomist, mille kohaselt AudSs sätestatud ammendavat konfidentsiaalsuskohustust on võimalik teiste valdkonna seadustega muuta.</p>	Arvestatud	
103. AudK	<p>§ 19 lg 6 p 4 osas palume täpsustada, mis on ühinemisel vandeaudiitori aruande objekt. Praegu see puudub.</p>	Arvestatud	Sõnastust on täpsustatud, et aruanne on ühinemiselepingu kontrolli tulemuste kohta.

EESTI WEB3 KODA			
104. WEB3	1. KrüTS alustab esimeses paragrahvis krüptovaraturu osaliste reguleerimisest, jättes seejuures defineerimata krüptovaraturu kui sellise. Teeme ettepaneku defineerida krüptovaraturu mõiste.	Selgitatud	Kuna eelnõu/seadus keskendub krüptovaraturu osaliste tegevuse reguleerimisele ja nende järelevalvele, on ka § 1 sõnastusest krüptovaraturg välja jäetud. Ka MiCA määrus ei defineeri mõistet krüptovaraturg, kuigi selle pealkiri viitab krüptovaraturgude käsitlemisele.
105. WEB3	<p>2. Tänaste VASP tegevusloa omanike õiglane kohtlemine</p> <p>Esmalt tuleb silmas pidada, et Eesti virtuaalvääringu teenusepakkujad on värskest läbinud põhjaliku tegevuslubade uuendamise, viimaks oma tegevus kooskõlla Raha PTS viimase redaktsiooniga. Enamus nõuded, mis MiCA alles praegu kehtestab, on Eestis juba jõustunud ja tegevusloa säilitanud ettevõtted on oma tegevuse nendega kooskõlla viinud. Ei KrüTS-st ega seletuskirjast ei nähtu, et oleks läbi viidud analüüs hindamiseks, mis osas tänased tegevusload ei ole kooskõlas MiCA nõuetega ja kas täna kehtiv regulatsioon on MiCA-st leebem või karmim. Näiteks miinimum osakapitali nõuded on juba täna oluliselt karmimad kui MiCA need sätestab. (Viitasime sellele juba kehtiva RahaPTS redaktsiooni eelnõud kommenteerides)</p> <p>Toonitame, et RAB väljastatud tegevusload väljastati tähtajatult, aga KrüTS eelnõu seab neile lõputähtaja (tõenäoline põhiseaduslike õiguste riive) isegi aasta võrra lühema kui MiCA seda ette näeb. Sellist üleminekuaja lühendamist lubab MiCA ainult juhul kui kohaliku regulatsioon on MiCA-st leebem. Rahandusministeerium ei ole teinud sellist analüüsi, mis annaks vastuse, kas Eestis täna kehtiv regulatsioon on leebem ja kui, siis mis osas.</p> <p>Turuosaliste õiglase kohtlemise huvides peaks lisama eelnõusse tänaste tegevusloa omanike ülemineku sätted, milles oleks selgelt väljatoodud, millises osas on vaja tegevus viia kooskõlla MiCA nõuetega, ehk millised on puudused. Sellised täiendused peaks lubama turuosalistel ellu rakendada "tegevuse kooskõlla viimise menetluse" raames, andes välja ettevõtetele puuduste kõrvaldamise ettekirjutuse, milles on selgelt välja toodud uued nõuded, mis tuleb täita. Selle kasuks räägib ka argument, et RAB on värskest viinud läbi tegevuslubade uuendamise protsessi, omab selleks vastavat kogemust ja head kontakti ettevõtjatega. Lisaks vähendaks see oluliselt riigi halduskoormust.</p> <p>Seda toetab ka põhimõte riigile andmete ühekordsest esitamisest. Kui peale tegevuse kooskõlla viimist riik leiab, et krüptovaldkond on vaja viia FI alluvusse, siis</p>	Selgitatud	<p>MiCA määrus näeb ette selged reeglid tegevusloa taotlemisele. Tegemist on EL õiguse rakendamisega ehk riigisiselt ei ole võimalik ette näha sellest erinevat lähenemist ja erisusi.</p> <p>Samuti ei ole Eesti puhul võimalik rakendada lihtsustatud korras tegevusloa taotlemist järgmistel põhjustel: nimelt peavad pädevad asutused artikli 143 lõike 6 kohaselt <u>enne</u> lihtsustatud korras tegevusloa andmist veenduma, <u>et MiCA V jaotise 2. ja 3. peatükis sätestatud nõuded on täidetud</u>. Selguse huvides toome välja, millised nõudeid peaks krüptovarateenuse osutaja täitma <u>enne</u>, kui ta saaks lihtsustatud menetluskorras tegevusluba üldse taotleda - <i>Art 66: Kohustus tegutseda kliendi parimates huvides ausalt, õiglaselt ja professionaalselt; Art 67: Usaldatavusnõuded; Art 68: Juhtimiskord; Art 69: Pädevatele asutustele esitatav teave; Art 70: Klientide krüptovara ja raha kaitse; Art 71: Kaebuste käsitlemise kord; Art 72: Huvide konfliktide tuvastamine, vältimine, juhtimine ja avalikustamine; Art 73: Teenuste ja tegevuste edasiandmine; Art 74: Krüptovarateenuse osutaja tegevuse korrapärane lõpetamine; Art 75: Krüptovara hoidmine ja haldamine kliendi nimel; Art 76: Krüptovara kauplemisplatvormi korraldamine; Art 77: Krüptovara vahetamine raha või muu krüptovara vastu; Art 78: Krüptovaraga seotud korralduste täitmine kliendi nimel; Art 79:</i></p>

võiks seda teha, andes üle kehtivad tegevusload. Samas peaks kaaluma, kas kogu krüptovaldkond tuleks üldse anda FI alluvusse või ainult osa, mis puudutab finants- ja investeerimis-instrumentidena käsitletavate tokenite, e-raha või varapõhiste tokenite väljastajaid. Viimati mainitud on Eestis vähe ja nende tegevus võiks tõepoolest olema FI kontrolli all. Riik on tunnistanud riskihinnangus ja muudes dokumentides, et **suurimad probleemid virtuaalvääringu teenusepakkujatega seisnevad rahapesus ja terrorismirahastamises**. Seega oleks igati loogiline, et KrüTS-s nimetatud **muud krüptovara teenusepakkujad jääksid RAB alluvusse**. Kompetentse asutuse definitsioon, MiCA artikkel 3 lõige 35, lubab selgelt liikmesriigil määrata rohkem kui ühe kompetentse asutuse.

Juhime tähelepanu, et äsjane tegevusloa uuendamise maksumus turuosalistele ulatus keskmiselt kuuekümnelt tuhande Eurole. Sellele lisandus audiitorteenuse maksumus, mis virtuaalvääringu teenusepakkujate puhul oli kordades kõrgem tavalistest turuhindadest. Kogu dokumentatsioon tuli esitada uuesti, mis tähendab, et tegemist ei olnud kooskõlla viimisega, vaid sisuliselt uuesti loa taotlemisega. See protsess halvas suuresti turuosaliste võime keskenduda äri arendamisele, sest tihti olid dokumentatsiooni tootmisesse kaasatud terve meeskond. Samuti võib eeldada, et RAB oli suuresti pühendunud loamenetlustele ja rahapesu ennetamise ja avastamise jaoks ei jäänud eriti aega. Uue tegevusloa taotlemine olemasoleva asemele, mis juba täna suuresti täidab MiCA nõudeid, kustutaks tõenäoliselt turuosaliste huvi jätkata Eestis ja see oleks **häviväärne löök Eesti kui innovatiivse- juhtiva digiriigi mainele**.

Teeme ettepaneku näha seaduses ette selge kord tänaste tegevuslubade kooskõlla viimiseks läbi puuduste kõrvaldamise ettekirjutuste, millele antakse tähtaeg vastavalt MiCA-s ettenähtule - kuni 01. juuli 2026.

Krüptovara pakkumise korraldamine; Art 80: Krüptovaraga seotud korralduste vastuvõtmine ja edastamine kliendi nimel; Art 81: Krüptovara kohta nõu andmine ja krüptovaraportfelli valitsemine; Art 82: Krüptovaraülekanne teenuse osutamine kliendi nimel.

Nimetatud nn valikuvõimalus on ette nähtud eelkõige nendele liikmesriikidele, kus järelevalveorgan võrreldes varasemaga ei muutu (s.t. kui varasemalt on nt VASP-de loa väljastajaks olnud finantsjärelevalveasutus ja finantsjärelevalveasutus saab olema ka loa väljastajaks CASP-dele). Sellisel juhul on järelevalveorganil võimalik efektiivselt hinnata, kas vastavad nõuded on juba täidetud ja kas seetõttu oleks õigustatud väljastada nõu uus luba lihtsustatud korras. Käesoleval juhul ei ole Finantsinspeksioonil võimalik veenduda enne lihtsustatud korras tegevusloa andmist, et teenuseosutaja täidab MiCA nõudeid, kuna Finantsinspeksioonil puudub selleks vastav järelevalveline õigus ja info.

Teiseks, kehtiv RahaPTS suurt osa viidatud nõuetest ei reguleeri (vaid nõuded kapitalile ja omavahenditele ning juhtimiskord on teatud osas reguleeritud sarnaselt MiCA-le, vt seletuskirja). Seega isegi kui näha ette eraldi vastavad koostöö/info edastamise alused RABi ja FI vahel, siis samuti ei ole vastavat teavet võimalik RAB-ilt saada, kuna nagu osutatud, suur osa viidatud nõuetest kehtiva regulatsiooni kohaselt teenuseosutajale hetkel ei kohaldu ehk ka RABil pole vastavat järelevalvelist infot, mida Finantsinspeksiooniga jagada.

		<p>Seega kirjeldatud lihtsustatud korras tegevusloa menetlus oleks rakendatav üksnes siis, kui riigisiselt oleks juba varasemalt kehtestatud riigisisene (nõ MiCA eelne) krüptovara regulatsioon, mille kohaselt oleks olnud Finantsinspeksioon vastav järelevalveorgan ja krüptovarateenuse osutaja suhtes oleks kohaldatud eelpool viidatud nõudeid.</p> <p>Eelnõus on aga üleminekuperioodi muudetud ning see on senise 6 kuu asemel 12 kuud ehk 2016. aasta 1. jaanuarini.</p> <p>Üleminekuperioodi pikendamisel on lähtutud Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve soovituselt liikmesriikide rahandusministritele (majandus- ja rahandusnõukogule – ECOFIN). ESMA soovitus on kaaluda valikulise üleminekuperioodi piiramist 12 kuuni.</p> <p>Väljavõte ESMA kirjast rahandusministritele: <i>As most of the existing national regimes are far less comprehensive than MiCA, clients could face higher risks of detriment with some entities applying less protective rules up until 1 July 2026, while other entities would apply MiCA requirements from 30 December 2024. Based on a recent stocktaking exercise conducted by ESMA, the grandfathering clause could theoretically apply to more than two thousand entities in the EEA currently registered under these national regimes. With this in mind, we invite Member States to consider reducing the duration of the grandfathering clause to a maximum of twelve months, in particular with respect to entities that have not been through a fully-fledged authorisation process and that are not yet subject to effective supervision in the EU.</i></p>
--	--	--

<p>106. WEB3</p>	<p>3. Tegevusloa taotlemise kord KrÜTS ei sisalda tegevusloa taotlemise korda. Eeldades, et Eesti on innovatsioonile avatud riik, peaks olema tegevusloa taotlemine, nõutavad dokumendid, isikkoosseisule esitatavad nõuded, loamenetluse tähtajad jne olema lihtsalt ja selgelt kirjeldatud KrÜTS-s.</p> <p>Teeme ettepaneku selline kord lisada.</p>	<p>Mitte arvestatud</p>	<p>Kuna tegevusloa taotlemise kord on reguleeritud MiCA määruuses (rakendusmäärused täpsustavad seda korda), siis riigisiselt me eraldi regulatsiooni selleks ette ei näe.</p>
<p>107. WEB3</p>	<p>4. Tegevusloakohustuslikud krüptovaraturu osalised ja välistused</p> <p>Kõik mis puudutab krediitiasutuste, makseasutuste, e- raha asutuste, investeerimisühingute, eurofondide või alternatiivfondide fondivalitsejate, väärtpaperite keskdepositooriumi või reguleeritud väärtpaperituru korraldajate poolset krüptovara kasutamist ja sestap krüptovaraturu osaliseks olemist ning FI poolse kinnituse saamust on igati selge ning mõistlik.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Probleem tekib sealt kus tänane seaduse eelnõu on liiga lai ning võimaldab iga indiviidi ja ettevõtet kes kasutab krüptovara ükskõik millisel viisil samuti järelvalve alla suunata selliselt et see pole ei turuosaliste ega järelvalvaja osas mõistlik, sest iga krüptovara on a priori kaubeldav ning sestap potentsiaalselt varapõhine. <p>§ 3 Krüptovaraturu osaline - Nende hulk ei ole enam nii lihtsasti hoomatav - neid on juba tuhandeid lahendusi ülemaailma - ja nad ei tegutse finantsturul, vaid teevad enamjaolt keerulisemaid IT protsesse.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Taoliste osapoolte tegevuse esialgne reguleerimine on enamvähem tehtav, sest alustades on arendajad teada ning saab kontrollida nende poolt loodavat koodi enne selle lanseerimist. - ENT hiljem liigub enamjaolt nende ettevõtete poolne kontroll peaaegu täielikult kasutajateni ning pärast desentraliseerimist nemad ise enam ei oma täielikku ligipääsu koodini, et oleks võimalik tegevust lõpetada ega oma ka kontrolli tokenite üle, et nendega toimuva eest vastutust võtta. - LISAKS ei ole taolised tokenid üldiselt mõeldud muuks kui erinevate arvutite vahel inforuumi kasutamise või muude tegevuste eest arvepidamiseks. - Lühidalt - taoliste osapoolte reguleerimine on juba algusest peale keeruline. <ul style="list-style-type: none"> - Või ka ettevõtted kes loovad nn mängu- või üritusesisese valuuta millel pole otseselt reaalselt väärtust, ent mida kasutajad saavad ise hakata omavahel kaupleva? Nt ApeCoin ja DESK. - Nende hulk ei ole üldse hoomatav - neid on kümneid tuhandeid lahendusi ülemaailma - ja nad ei tegutse ei finantsturul ent nende tegevuse mõistmine võib olla veelgi keerulisem. 	<p>Selgitatud</p>	<p>Eelnõu § 2 lõige 1 määratleb selgelt, et KrÜTS kohaldub ainult sellistele isikutele, kes kuuluvad MiCA kohaldamisulatusse.</p> <p>(1) Käesolevat seadust kohaldatakse isikute suhtes, kes tegelevad krüptovara emiteerimise, pakkumise ja krüptovaraga kauplemise platvormil kauplemisele võtmisega ning kes osutavad krüptovateenuseid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114 tähenduses ja selle kohaldamisala ulatuses.</p> <p>Samuti on eelnõus defineeritud muu krüptovara pakkujad ja kauplemisele võtmise taotlejad ning nende puhul on samuti täpsustatud, et KrÜTS tähenduses krüptovaraturu osalisega on tegemist vaid juhul, kui see isik kuulub MiCA määruuse kohaldamisalasse (eelnõu sõnastus on välistav).</p>

- Taoliste osapoolte tegevuse esialgne reguleerimine on juba keeruline, sest nende hulk on niivõrd suur ja juba alustades ei pruugi nende arendajad olla teada.

- ENT üldiselt saab siiski kontrollida nende poolt loodavat koodi pärast selle lanseerimist.

- SAMAS liigub enamjaolt nende ettevõtete poolne kontroll tokenite üle koheselt täielikult kasutajateni ning nemad ise enam ei oma peaaegu üldse võimalust tegevust lõpetada või ka nende tokenitega toimuva eest vastutust võtta.

- Lühidalt - taoliste osapoolte reguleerimine on juba algusest peale keeruline.

- Või ka ettevõtted kes omavad erinevaid tokeneid ning kasutavad kolmandate osapoolte tööriistu maksete vastuvõtmiseks, tokenitega kauplemiseks ja/või protokollide tööshoidmiseks? Nt AirBaltic ja Starbucks.

- Nende hulk ületab täna samuti juba kümneid tuhandeid ülemaailma ning lahenduste lihtsuse tõttu saab igaüks iseseisvalt täna taolisi tegevusi alustada.

- Taoliste osapoolte tegevuse reguleerimine, lõpetamine ja vastutusele võtmine on lihtsasti tehtav, sest nad teevad pigem arusaadavaid tegevusi mida on lihtne jälgida.

- SIISKI - taoliste osapoolte reguleerimine on keeruline nende hulga tõttu ja ei vasta MiCA mõttele ning peletab ettevõtted plokiahelal põhinevate lojaalsusprogrammide kasutamisest eemale.

- Või ka eraisikud kes omavad erinevaid tokeneid ning kasutavad kolmandate osapoolte tööriistu maksete vastuvõtmiseks, tokenitega kauplemiseks ja/või protokollide tööshoidmiseks? § 6 ütleb selgelt, et turuosalisel peavad olema osühing või aktsiaselts. Tokeni loonud eraisik ei kvalifitseeru, ega ilmselt ei peagi kvalifitseeruma. Siiski ei saa sellist tegevust ära keelata, sest järelvalve korraldamine sellise inkvisitsiooni üle oleks ebamõistlik ja tooks kaas väga huvitavaid õiguslikke/karistusõiguslikke menetlusi.

- OLULINE on märkida, et ka eraisik saab lihtsa vaevaga luua uusi tokeneid ning neid ise kauplemisele panna sellest endaga seotud jälgi jätmata.

Hetkel kirjeldatu kohaselt on krüptovaraturu osalejateks nad kõik, ent kui eesmärk on nende kõigi tegevuse, lõpetamise ja vastutuse järelvalve, siis me ei saa sellega puhtinimlikult kunagi hakkama, sest see hulk osalisi on liialt suur ning riigi tasemel puudub suuresti ka kompetents enamike krüptovarade ning nende taga olevate lahenduste täielikuks mõistmiseks.

Õigusselguse huvides teeme ettepaneku KrüTS-s selgelt välistada tokenid, mille emiteerimist,

	kauplemisele panemist jne ei reguleerita. MiCA näeb sellised välistused ette ja see tuleks kindlasti üle tuua ka KrüTS-i, kas või viitena MiCA alapunktile.		
108. WEB3	5. KrÜTS sõnastus ja viited MiCA'le Leiame, et MiCA tekstile viitamine on kohati hüplik. Kindlasti oleks teenusepakkujale lihtsam ja hea õigusloome seisukohalt tervitatav, kui olulised punktid oleks sõnastatud KrüTS-s endas, et teda oleks võimalik lugeda ka ilma MiCA versiooni kõrval lahti hoidmata.	Mitte arvestatud	Hea õigusloome tagamiseks tuleb vältida sätete dubleerimist ja seeläbi õigusaktide koormamist. Eelnõu puhul on otsustatud viidata MiCA määrusele vaid sellistel juhtudel, kui need viited on pigem abiks sätte täpsustamisel ja rakendamisel.
109. WEB3	6. Krüptovaraturuosalise nõukogu MiCA ei näe ette turuosalisele nõukogu kohustust. Arvestades, millised nõuded on esitatud virtuaalväeringuteenusepakkuja juhatuse liikmetele, on ilmne, et neid nõudeid kohaldatakse ka nõukogu liikmetele. Oleme seisukohal, et kolme juhatuseliikmega saaks lahendatud nõukogule pandud kohustused (näiteks siseaudiitori alluvus) ja eraldi nõukogu loomine osaühingule ei ole vajalik. Praktiselt on Eestis tõenäoliselt 15-20 inimest, kes kvalifitseeruksid nõukoguliikme nõuetele ja ei ole veel mõne turuosalisega seotud. See tähendab, et tegevusloa saaks KrüTS järgi umbes 6,5 ettevõtet. Teeme ettepaneku nõukogu nõuedest krüptoturuosalisest osaühingul loobuda.	Mitte arvestatud	MiCA määruse artikli 3 lõike 1 punktis 27 on defineeritud juhtorgani mõiste. Tegemist on emitendi, pakkuja või kauplemisele võtmist taotleva isiku või krüptovarateenuse osutaja organi või organitega, <u>mis on nimetatud kooskõlas riigisisese õigusega</u> ja millel on õigus määrata kindlaks ettevõtja strateegia, eesmärgid ja üldine tegevussuund <u>ning mis kontrollib ja jälgib ettevõtja juhtimisotsuste tegemist</u> ning hõlmab isikuid, kes ettevõtja äritegevust tegelikult suunavad. Nõukogu roll on planeerida äriühingu tegevust, korraldada selle juhtimist ja teostada järelevalvet juhatuse tegevuse üle. Eelnõu koostajate hinnangul näeb MiCA määruse ette nõuded ka nõukogu liikmetele. Kui nõukogu olemasolu nõuet mitte ette näha ja võtta lähenemine, et osanikud täidavad nõukogu rolli (ÄS § 168 lg 2), siis võib ju järeldada, et MiCA määruse juhtorgani liikme nõuded kohalduvad sellisel juhul kõikidele osanikele.
110. WEB3	7. Karistusi puudutavad sätted Üsna segaseks jääb, milline rikkumine toob kaasa millise karistuse. Saame aru, et etteruttavalt on raske prognoosida reaalseid juhtumeid, aga hetkel tundub, et trahvid algavad 5 miljonist ja edasine arvutuskäik lähtub kvartaalsetest audiitoraruannetest. Kuna hetkel pole ilmselt aega seda küsimust põhjlikult lahendada, siis: Teeme ettepaneku jätta kaistused sätestamata ja asendada see KrüTS-s lausega: kehtestab valdkonna eest vastutav minister oma määrusega.	Mitte arvestatud	MiCA määruse artikkel 111 lõige 1 kohustab liikmesriike (ehk see tuleb riigisiselt üle võtta) kooskõlas riigisisese õigusega pädevatele asutustele andma õiguse kohaldada asjakohaseid karistusi ja muid haldusmeetmeid. Samas lõikes on viidatud, milliste rikkumiste eest on karistused ette nähtud. Lõiked 2 ja 3 täpsustavad, millised on rahalised karistused selliste rikkumiste korral. KrüTS eelnõu puhul on võetud lähenemine, mis on analoogne

			kõikides finantssektori seadustes ette nähtud vastutuse regulatsiooniga, nähes ette vääртеокооссеisud ja maksimum karistussuurused, mille suurus võib olla nii fikseeritud kui ka sõltuda vääртео tulemusel teenitud kasust või ära hoitud kahjust või ka aastasest käibest.
--	--	--	--

ADVOKATUUR			
111. Adv.	<p>1. Virtuaalvääringu teenuse pakkuja uus tegevusluba</p> <p>Leiame, et kavandatud nõue turuosaliste jaoks taotleda uut tegevusluba suurendab põhjendamatult ettevõtjate halduskoormust ning vähendab Rahapesu Andmebüroo varasema töö väärtust. Eelnev RahaPTS redaktsioon, mis jõustus 15.03.2022, nõudis turuosalistelt tegevuse kohandamist uute nõuetega ja uue tegevusloa taotlemist hiljemalt 15.06.2022. Paljud neist menetlustest on veel käimas.</p> <p>Mainitud RahaPTS redaktsiooni seletuskirjas märgiti seoseid kahe Euroopa Liidu algatusega, mis olid tol ajal veel menetluses. RahaPTS redaktsiooni seletuskirjas selgitati, et „<i>Eelnõu on seotud kahe Euroopa Liidu algatusega, mis mõlemad on veel menetluses. Esimene neist on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepanek, mis käsitleb krüptovaraturge ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (COM/2020/593 final) ja teine on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õiguslik pakett. Esimene neist sätestab virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevuse nõuded ja teine hoolsusmeetmed. Kummagi algatuse täpne jõustumisaeg pole eelnõu kirjutamise hetkel teada. Kõik Euroopa Liidu algatused omavad sarnaseid eesmärges nagu käesolev eelnõu: maandada rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ning suurendada usaldusväärust ja läbipaistvust virtuaalvääringu teenuse sektoris</i>“.</p> <p>Eelnõu ettevalmistajate sõnum turuosalistele seisnes selles, et „uue“ RahaPTS'i järgi väljastatud tegevusluba on võrdväärne MiCA loaga. Uute tegevuslubade taotlemine tähendaks kolmandat samasisulist järjestikust loamenetlust alates 2020. aastast.</p> <p>Uue tegevusloa menetluse ning seniste tegevuslubade automaatse kehtetuks tunnistamise jaoks puudub vajadus. Seletuskirjas toodud põhjendus (lk 11), et Finantsinspeksioonil puudub ülevaade virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusloa aluseks olevatest asjaoludest ja riskidest, ei ole põhjendatud. Finantsinspeksioonil on eelnõu kohaselt olemas kõik vahendid ja tööriistad tuvastamiseks kõigi virtuaalvääringu teenuse pakkuja osas asjakohased asjaolud ja riskid, mis tuvastataks tavapärase</p>	Selgitatud	<p>Alustuseks juhime tähelepanu, et eelnõu aluseks on EL õigus (MiCA määrus), mis näeb ette, et isik, kes soovib alates 2025. aasta 1. jaanuarist EL-s krüptovarateenust osutada, peab selleks omama <u>MiCA määruse alusel välja antud tegevusluba</u>. Riigisiselt saavad virtuaalvääringu teenuse pakkujad teenust osutada kuni üleminekuperioodi lõpuni (vastavalt, kui pikalt on üleminekuperiood riikides ette nähtud), kuid EL üleselt (ja vastavalt MiCA reeglitele ja loale) nad alates 1. jaanuarist 2025. a enam teenust osutada ei tohiks, välja arvatud, kui teenuse osutamine on kooskõlas vastuvõtva liikmesriigi õigusega. ESMA on selgitanud: Cross-border activities by an entity benefiting from grand-fathering may occur only if the entity complies with relevant legislation applicable <u>in both the home and host Member States</u>. The provision of crypto-asset services during the transitional period should in any case always comply with the applicable national laws in the Member State where the services are provided. Entities benefiting from grand-fathering will be forbidden from conducting cross-border activities in Member States where the grandfathering clause is not (or no longer) applicable.</p> <p>MiCA määruses on sätestatud selged reeglid MiCA määruse alusel krüptovarateenuse osutaja tegevusloa taotlemisele, sealjuures on ette nähtud loetelu andmetest ja dokumentidest, mis tuleb pädevale</p>

<p>tegevusloa menetluses. Samuti on olemas kõik vahendid tegevusloa nõuetele mittevastavate ettevõtete turult eemaldamiseks. Finantsinspeksioon saab alati teostada kohapealseid kontrolle, pärida kõikvõimalikke andmeid ja aruandeid ning tunnistada nõuetele mittevastavate subjektide tegevusluba kehtetuks.</p> <p>Meie hinnangul on kavandatud üleminekusätteid ebaotstarbekad, eriti seoses kehtivate tegevuslubadega. Soovitame rakendada lahendust, mis annab võimaluse kontrollida nõuetele vastavust, säilitades samas olemasolevad tegevusload. Märgime, et MiCA võimaldab sellist lähenemist ja soovitame sellest lähtuda.</p> <p>Virtuaalvääringu tegevusloa saamine või uuendamine võtab praktikas üks kuni poolteist aastat aega ning on märkimisväärne ajaline ja rahaline kulu ettevõtetele. Sellise koormava menetluse kehtestamiseks ja korduva läbimise nõudmiseks peaks olema väga kaalukad põhjused, mida seletuskirjast ei nähtu.</p> <p>Eelnõu lähenemine tegevuslubadele tuleks lahendada nii, et näiteks alates 2023. aastast tegevusloa saanud või tegevusluba uuendanud ettevõtete osas kontrollitaks eelnõus sätestatud uutele nõuetele vastavust, kuid tegevusload jäävad kehtima võimalusega need kehtetuks tunnistada. Eeldatav lahendus oleks tegevuslubade lihtsustatud menetlus. Tegevusload ei peaks automaatselt kehtivust kaotama ning MiCA ja KrÜTS jõustumisel (või sellele eelnevalt üleminekusätete alusel) peaks kontrollima üksnes uutele nõuetele vastavust. Lisaks oleks Finantsinspeksioonil sellisel juhul võimalik kontrollida ka vastavust kõigile muudele nõuetele tavapärase järelevalvemenetluste käigus. Prantsusmaa on näiteks teatanud, et nad võimaldavad enne MiCA kehtima hakkamist virtuaalvääringu tegevusluba omavatel ettevõtetel tegevusega jätkata. Olukorras, kus Eesti ettevõtetele luuakse Euroopa Liidu teiste riikide ettevõtetega oluliselt keerulisem ja kulukam menetlus halvab Eesti konkurentsivõimet ning tekitab riigile lisakulusid.</p> <p>Uue nullist alustatava tegevusloa menetluse kehtestamine ja kehtivate tegevuslubade automaatne kehtetuks tunnistamine võib suure tõenäosusega osutada ebaproportsionaalseks, rikkuda õiguspärase ootuse printsiipi ning luua ebamõistlikku halduskoormust. Eeltoodu äärmusliku abinõu näol on tegemist põhiseadusega kaitstud ettevõtlusvabaduse lubamatu riivega, kuna kavandatud ulatuslik piirang ei ole proportsionaalne ehk sobiv ja ainuvajalik (st ei kaalu üles vastuargumente) taotletava eesmärgi saavutamiseks.</p>		<p>asutusele edastada. Samuti on ESMA konsultatsioonipaberis¹ võimalik tutvuda tegevusloa taotluse vormidega. Eesmärk on tagada, et kõiki krüptovarateenuse osutajad, kes saavad loa EL-s teenust osutada, on võrdsetel alustel ja tingimustel hinnatud, et nad ei kahjustaks liidu krüptovaraturu kui terviku usaldusväarsust ja klientide huve ehk kõik liikmesriigid on rakendanud samu eeskirju selle tagamiseks.</p> <p>MiCA määruse näeb küll ette lihtsustatud korras tegevusloa taotlemise, kuid vt selgitust märkuse 105 juures, miks seda Eesti puhul rakendada ei saa.</p> <p>Kuna RABi tegevusloa alusel tegutsevad virtuaalvääringu teenuse pakkujad ei ole Finantsinspeksiooni järelevalve alla kuuluvad finantsjärelevalvesubjektid, puudub Finantsinspeksioonil õigus kontrollida nende tegevuse vastavust nõuetele, sh viia läbi kohapealset kontrolli või rakendada muidu järelevalvemeetmeid. Ja nagu märkuse 105 juures osutatud, kehtiv RahaPTS ei hõlma enamuse nõudeid, mis peaksid olema täidetud enne lihtsustatud korras tegevusloa taotlemist.</p>
---	--	--

¹ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-07/ESMA74-449133380-425_MiCA_Consultation_Paper_1st_package.pdf

Riigikohus on näiteks asunud ühes oma lahendis seisukohale, et kauplemisloa peatamine saab olla vajalik vaid siis, kui ei leidu muid vahendeid loa peatamise eesmärgi saavutamiseks (Riigikohtu lahend nr 3-3-1-32-02). Seejuures on Riigikohus oma lahendis nr 3-3-1-77-04 asunud järgmisele seisukohale: „Riigikohtu halduskolleegium leiab, et ettevõtja tegevuse peatamine on mõõdukas üksnes erandlikel asjaoludel. Tegemist on äärmusliku abinõuga, mis seab ohtu ettevõtja tegevuse jätkumise. Ettevõtja tegevuse peatamisel halveneb tema majanduslik seisund, mille tõttu saavad kahjustatud ettevõtja võlausaldajate ja töötajate õiguspärased huvid.“ Õiguspäraselt tegutsevad virtuaalväeringu teenuse pakkujad on olnud Eestis pideva regulatsioonide muutmise ja Rahapesu Andmebüroo halduspraktika muutumise tõttu pea pidevas tegevusloa menetluses. Regulaatiivsete muudatuste tõttu on tegevusloa menetlus tulnud läbida vähemalt kaks korda – esmalt kehtiva RahaPTS esimese redaktsiooni jõustumisel 2017. aastast ning teisalt praeguse regulaatiivse režiimi jõustumisel alates 2020. aastast. Seejuures Rahapesu Andmebüroo halduspraktika muutumise tõttu on kohustatud kõik virtuaalväeringu teenuse pakkujad oma tegevuslubasid uuendama ehk läbima tegevusloa menetluse täies ulatuses kehtiva RahaPTS nõuetele vastavuse osas teistkordselt. Seega on Eesti virtuaalväeringu teenuse pakkujad läbinud alates 2017. aastast vähemalt kolm tegevusloa menetlust ning paljud läbivad alles viimast uuendamise menetlust.

Menetlusökoonoomia printsiip eeldab, et protsessid korraldatakse kulutõhusalt ja vältides tarbetut kordust. Uute taotluste esitamise nõue loob olukorra, kus järelevalveasutused ja ettevõtted korduvalt esitavad ja kontrollivad samu dokumente, mida on varem juba hinnatud ja heaks kiidetud. See dubleerimine tekitab märkimisväärseid lisakulusid erasektorile ja riigieelarvele, ilma et tooks kaasa proportsionaalset lisandväärtust turu reguleerimisele ja järelevalvele. Võimalik, et viimased (hetkel käimasolevad) Rahapesu Andmebüroo tegevusloa uuendamise menetlused viiakse lõpuni alles KrüTS jõustumise ajaks. Rahapesu Andmebüroo on teinud märkimisväärselt palju tööd, et veenduda olemasolevate tegevuslubade taotlejate usaldusväärsuses. Seega ei ole põhjust eeldada (mida eelnõus sätestatud seniste tegevuslubade kehtetuks tunnistamine sisuliselt teeb), et tegevusload väljastatakse ettevõtetele, kes ei suuda täita MiCA’st tulenevaid kohustusi.

Eesti ei ole ainus riik, kus olemasolevad teenusepakkujad peavad viima oma tegevuse kooskõlla MiCA’ga. Näiteks Prantsusmaa, kus tegutseb mh Binance, üks suurimaid krüptovarateenuse osutajaid maailmas, on teinud ettepaneku automaatselt väljastada „MiCA“ tegevusload ettevõtetele, kes omasid tegevusluba enne 1. jaanuari 2024: <https://www.amffrance.org/en/news->

	<p>publications/news/digital-assets-amf-amends-it-general-regulation-andits-policy-dasp-light-enhanced-registration-and.</p> <p>Sarnase lähenemise võtmine võimaldaks muuta menetlused oluliselt paindlikumaks. Järelevalveasutused saaksid teostada järelevalvet turuosaliste protsesside üle ning tunnistada rikkujate tegevusload kehtetuks vastavalt vajadusele. Samas ei oleks katkestatud nende turuosaliste tegevus, kelle taotluseid ei jõuta menetleda eelnõus määratud tähtajaks.</p> <p>Ettepanek:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. virtuaalväeringu teenuse pakkuja tegevusluba jääb kehtima ettevõtetel, kes omasid tegevuslubasid enne 30.12.2024; või alternatiivselt 2. virtuaalväeringu teenuse pakkujad, kellele on väljastatud tegevusluba või uuendanud tegevusluba alates 2023. aastast ei pea taotlema uut tegevusluba; ja 3. virtuaalväeringu tegevuslubasid omavad ettevõtted peavad esitama järelevalve seisukohast olulised dokumendid (vastav loetelu lepitakse kokku turuosaliste ja Finantsinspeksiooni vahel) Finantsinspeksioonile hiljemalt 30.12.2024. 		
	<p>2. KrüTS-i kehtima hakkamine</p>		
<p>112. Adv.</p>	<p>Eelnõu pakub välja, et turuosalisel peavad saama uue tegevusloa kuue kuu jooksul pärast seaduse jõustumist. Samas on üldteada, et Finantsinspeksiooni tegevusloa menetlused võtavad tavaliselt rohkem aega. Kui suur hulk turuosalisi esitab tegevusloa taotlusi samal ajal, võib menetlemise kiirus veelgi enam kannatada, eriti olukorras, kus lähiajal suureneb tegevusloa taotlejate hulk tulenevalt uute järelevalve alla minevate valdkondade lisandumisest lähiajal. Seetõttu võib tekkida olukord, kus ettevõtetel, kes pole saanud uut tegevusluba õigeaegselt, tuleb oma tegevus peatada.</p> <p>Mõned võimalikud probleemid ja riskid:</p> <p>Klientide huvide kahjustamine: Ettevõtted, kes ei saa tegevusluba õigeaegselt, võivad olla sunnitud peatama oma tegevuse. See võib mõjutada klientidele pakutavaid teenuseid, sealhulgas teenuste katkestamine või kvaliteedi langus.</p> <p>Klientide varade kaitse: Kui ettevõtte peatab tegevuse, peavad nad kindlustama, et klientide vara ja andmed oleksid kaitstud ja tagastatud õigeaegselt ja turvaliselt. Olukorras, kus ettevõttelt võetakse tegevusluba, võib tekkida risk, et makseteenuse pakkujad sulgevad nende maksekontod. See omakorda võib tekitada olukorra, kus ettevõtted ei saa oma klientidele enam nende vara tagasi anda.</p> <p>Investorite huvide kahjustamine: Kui ettevõtted peatavad</p>	<p>Osaliselt arvestatud/ selgitatud</p>	<p>Nõustume märkuses esitatud võimalike probleemide avaldumise riskidega, mistõttu on üleminekuperioodi pikkust muudetud ja senise 6 kuu asemel on see 12 kuud, vt selgitust märkuse nr 11 juures. Lisaks on eelnõuga antud võimalus alustada Finantsinspeksiooniga suhtlust seoses tegevusloa taotlemisega enne MiCA määruse rakendamist..</p> <p>Juhime tähelepanu, et eelnõus on olemas säte ka juhuks, kui VASP on Finantsinspeksioonile esitanud tegevusloa taotluse, kuid seda ei ole jõutud enne üleminekuperioodi lõppu ära menetleda. Sellisel juhul ei ole veel tegemist tegevusloata tegevuseks karistusseadustiku § 372 tähenduses. VASPil ei ole lubatud sõlmida uus kliendilepinguid, kuid see ei tähenda tegevuse peatamist ja olemasolevate klientide huvide kahjustamist.</p> <p>Erinevaid riske vaadates, ei ole soovitatav jätta tegevusloa taotlemist nõ viimasele hetkele (sh tasub</p>

	<p>oma tegevuse, võivad kohalikud ja välisinvestorid kaotada Eesti riigi vastu usalduse, mis võib mõjutada negatiivselt Eesti majanduskeskkonda.</p> <p>Töökohtade kaotus: Ettevõtetele, kes peavad oma tegevuse peatama, peavad koondama töötajaid, mis mõjutab negatiivselt töökohtade arvu ja majandust tervikuna.</p> <p>On murettekitav, et eelnõu ei kasuta EL õigusega ette nähtud võimalust pikendada üleminekuajaga 2026. aasta 1. juulini. See pikendus annaks ettevõtetele ja Finantsinspeksioonile rohkem aega kohaneda uute nõuetega ja vähendaks riske, mis on seotud tegevusloa taotlemisega. Eelnõu praegusel kujul võib põhjustada ebavajalikku segadust ja ebakindlust.</p>		<p>hakata pidama võimalikult varakult vastavaid eelkonsultatsioone FI-ga).</p>
	<p>3. Juhatus ja nõukogu</p>		
<p>113. Adv.</p>	<p>MiCAst ei tulene, et krüptovaraturu osalisel peab olema nõukogu ja/või rohkem kui üks juhatuse liige. Muudatus teeks Eesti ebaatraktiivseks uutele taotlejatele. Kui teistes riikides piisab vaid ühest kõrgema juhtorgani liikmest, siis Eestis tuleks otsida viis Finantsinspeksiooni kõrgendatud nõuetele vastavat spetsialisti.</p> <p>Finantsinspeksiooni sobivusmenetlus on väga ressursimahukas menetlus nii ettevõtetele, kui ka riigile. Haldusmenetluste keerulisemaks muutmine on vastuolus üleriigilise rahanduspoliitikaga. Kui teistes sektorites otsitakse kärpekohti, siis finantsvaldkonnas tõstetakse halduskoormust.</p> <p>Hetkel on väljastatud üle 80 virtuaalväeringu teenusepakkuja tegevusloa. Valdav enamus hetkel tegutsevatest ettevõtetest on nõukoguta osaühingud ning juhatuse liikmete hulgas on mitteresidente. Lisaks hakkab peatselt kehtima krediidiinkassode ja -ostjate seadus (KAVS). Seaduse seletuskiri viitab uuringule, mille järgi oli 2021 aasta lõpus Eestis 211 äriühingut, mille tegevusala nõuab tegevusloa saamist. Isegi, kui kõik tänased virtuaalväeringu teenuse pakkujad ja krediidiinkassod ei taotle tegevusloa, siis tekib ikkagi olukord, kus tegevusloa võivad järgneva aasta-kahe jooksul taotleda ca sadakond ettevõtet, mis tähendab ca 500 Finantsinspeksiooni kõrgendatud nõuetele vastava isiku leidmist. Teatavasti nõuab Finantsinspeksioon, et enamus juhatuse liikmeid peaks olema Eesti residentid ning nõukogus peaks samuti olema Eesti resident. Sellises mahus tippspetsialiste Eestist leida on keeruline, kui mitte võimatu.</p> <p>Lisaks, näiteks KAVS-i alusel, kus on samuti jäetud võimalus tegevusloa kohustusega isik asutada nii OÜ- kui AS-ina, taoline nõue puudub. Kuigi seletuskiri viitab, et selline nõue on läbi RahaPTS § 72⁴ lõike 2 olemas ka olemasolevate virtuaalväeringu teenusepakkujate tegevuslubade puhul, siis ei ole see kindlasti üheselt selge.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Vt selgitust märkuse nr 10 juures.</p>

	<p>Argument, et “võib teha osaühingu juhtimise nõrgemaks” ei põhjenda juhtkonnale taolise suuruse määramist arvestades, et lubatud on nii osaühingu kui aktsiaseltsina tegutsemine. Samas ei ole põhjendatud, mille poolest jääb osaühingu juhtimine nõrgemaks. Vormivabadus asutamisel muutub sellise nõude lisamisel sisutühjaks. Võiks kaaluda kaheliikmelise juhatuse liikme kohustuse kehtestamist, sest sellisel juhul saab esimese ja teise kaitseliini ülesanded jagada erinevate isikute vahel. Samuti tagab kaheliikmeline juhatuse ettevõtte jätkusuutlikuma juhtimise, kui üks juhatuse liige ei saa ajutiselt tööülesandeid täita. Samas ei tohiks piirata juhatuses mitteresidentide olemist.</p> <p>Eelnevast tulenevalt teeme ettepaneku loobuda eelnõus pakutud § 6 lõigetest 2 ja 3.</p>		
	4. Audiitorkontroll		
114. Adv.	<p>Virtuaalvääringu teenust pakkuvaid ühinguid auditeerivad üksikud audiitorid, kes turuosaliste teatel on ülekoormatud. Probleemiks on auditeeritud aruannete tähtaegne valmimine. Kui ettevõtted peavad hakkama audiitoreid vahetama võib tekkida olukord, kus sobivat audiitorit ei leita või peab uus audiitor hakkama ettevõtte tegevusega alusest peale kurssi viima, mis on suur ressursikulu. Sellest tulenevalt teeme ettepaneku loobuda eelnõu § 16 lõige 3 nõudest, et audiitorettevõtja võib nimetada kuni viieks aastaks ning sama audiitorettevõtte vahetult järgnevas perioodiks nimetamine ei ole lubatud.</p>	Arvestatud	
115.	<p>5. Täpsustavad kommentaarid eelnõu osas</p> <p>Täpsustavad kommentaarid koos ettepanekutega spetsiifiliste eelnõu punktide kohta on toodud järgnevas tabelis: (vt käesoleva seletuskirja lisa)</p>	-	-
116.	<p>6. Ühisrahastusteenuse osutajate lisamine RahaPTS alusel kohustatud isikute hulka</p> <p>Ühisrahastusteenuse osutajatele kohalduvad nõuded on sätestatud otsekohalduvas määruses (EL) 2020/1503 ja selle rakendusaktides. Määruse (EL) 2020/1503 preambuli punktis 32 on viidatud, milliseid meetmeid tuleks rahapesu ja terrorismi rahastamise riski maandamiseks võtta, kuid nende meetmete hulka ei kuulu ühisrahastusteenuse osutajate lisamine kohustatud isikute hulka liikmesriikide otsusel. Määruse (EL) 2020/1503 preambuli punkti 32 ja artikli 45 lg 1 punkti (p) kohaselt peab Euroopa Komisjon hindama, kas on vajalik ja proportsionaalne, et ühisrahastusteenuse osutajad järgiksid riigisisest õigust, millega rakendatakse direktiivi (EL) 2015/849 seoses rahapesu ja terrorismi rahastamisega, ning kas sellised ühisrahastusteenuse osutajad tuleks lisada kohustatud isikute loetellu kõnealuse direktiivi tähenduses. Seega ei peaks ühisrahastusteenuse osutajad olema kohustatud isikud RahaPTS-i alusel seni, kuni neid ei ole direktiivi (EL) 2015/849 muutmisega kohustatud isikute hulka arvatud.</p>	Mitte arvestatud	<p>Alustame ühisrahastusteenuse osutajate RahaPTS-i kohustatud isikute loetellu lisamise põhjendusega. Eelnõu seletuskirjas on seda põhjendatud järgmiselt: „<i>Rahvusvaheliste rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standardite kohaselt peaks ühisrahastusteenuse osutajad maandama rahapesu ja terrorismi rahastamise riske. Erialakirjanduses pööratakse eriti suurt tähelepanu võimalikule terrorismi rahastamisele, mida teostatakse ühisrahastusteenuse abil. Riikliku riskihinnanguga tuvastati, et sektoris on üle keskmise kõrged riskid. Riskihinnanguga soovitati sektorit täiendavalt reguleerida. Eestis on olnud ka rahapesu kahtluse põhjal algatatud kriminaalmenetlus, mis seostub ühisrahastusteenuse pakkumisega.</i>“</p>

<p>Ühisrahastusteenuse osutajate lisamine RahaPTS-i alusel kohustatud isikute hulka ei ole vajalik - määruse (EL) 2020/1503 preambuli punkti 29 ja artikkel 10 lg 4 kohaselt võib ühisrahastusteenuse osutaja osutada makseteenuseid ise või kolmanda isiku kaudu, tingimusel et ühisrahastusteenuse osutaja ise või kolmas isik on makseteenuse pakkuja vastavalt direktiivile (EL) 2015/2366. Makseteenuse pakkujad on juba kohustatud isikud direktiivi (EL) 2015/849 ja RahaPTS alusel. Seega on RahaPTS-s sätestatud hoolsusmeetmete kohaldamine juba kohustuslik juhul, kui ühisrahastusteenusega kaasnevad makseteenused – sel juhul peab makseteenuse osutaja hoolsusmeetmeid kohaldama. Sama kohustuse sätestamine ühisrahastusteenuse osutajatele, kes ise makseteenuseid ei osuta, ei ole põhjendatud.</p> <p>Määruse (EL) 2020/1503 eesmärk on preambuli punktide 6 ja 7 kohaselt edendada piiriüleseid ühisrahastusteenuseid ja kõrvaldada ühisrahastusteenuste siseturu nõuetekohase toimimise takistused (sh liikmesriigiti killustunud õigusraamistik). Eelnõuga RahaPTS § 6 lg-sse 2 lisataval punktil 81 oleks aga vastupidine mõju. Veelgi enam, muudatus seab Eesti ühisrahastusteenuse osutajad piiriüleste teenuste osutamisel kehvemasse konkurentsiolekorda, sest Eesti ühisrahastusteenuse osutajate teenuste kasutamine muutub nii investoritele kui ka projektiomanikele ebamugavamaks.</p> <p>Lisaks ei ole eelnõu seletuskirja põhjendus piisav osas, miks RahaPTS-is kohustatud isikute ringi laiendada olukorras, kui selline muudatus läheb vastuollu EL-i otsekohaldava määruse eesmärkide ja sisuga ning seab Eesti ettevõtjad kehvemasse konkurentsipositsiooni. Seletuskirjas toodud põhjendus, et nüüd on lihtsalt võimalik ühisrahastusteenuse osutajad kohustatud isikute hulka lisada (sest nad on reguleeritud teenuse pakkujad), ei ole piisav ning põhjendus, et määrus (EL) 2020/1503 võimaldab vastava teenuse hõlmata RahaPTS-i regulatsiooni, ei ole korrektne. Viidatud määruse kohaselt tuleks vastav otsus teha direktiivi (EL) 2015/849 muutmisega, mitte üksikult liikmesriikide poolt. Määrus (EL) 2020/1503 jätab mitme muu nõude osas liikmeriikidele valikuõiguse, kuid mitte rahapesu ja terrorismi tõkestamiseks kohustatud isikute ringi osas.</p>	<p><i>Siiani on teenuse RahaPTS-i asjakohasesse loetelusse lisamist takistanud asjaolu, et teenus on olnud reguleerimata. Ettevõtjaid rahastavad ühisrahastusteenuste pakkujad on nüüd reguleeritud otsekohalduvad EL määrusega², mis ühtlasi võimaldab vastava teenuse hõlmata RahaPTS regulatsiooni.“.</i> Selgituses on välja toodud, et ühisrahastusteenuse osutajate lisamise põhjuseks on teenusega seonduvad riskid, mida tuleks maandada. Ühisrahastusteenuse osutajaid pole varasemalt lisatud RahaPTS-i, kuna see on olnud tehniliselt raxendatud. Osad ühisrahastusteenuse pakkujad jäävad tõenäoliselt jätkuvalt hõlmamata, keda tegelikult oleks vaja RahaPTS-i kohaldamisalasse lisada, tulenevalt asjaolust, et EL õigus on kasutanud kitsendavaid kriteeriumeid ühisrahastuse määratlemisel.</p> <p>Määruse (EL) 2020/1503 preambuli punkti 32 ja artikli 45 lg 1 punkti (p) alusel koostatud raport pole veel valmis. Samas on vahepeal Euroopa Komisjon koostanud rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õigusliku paketi mõjuhindangud, kus käsitletakse ka ühisrahastajaid. Seal on toodud välja, et supranatsionaalses riskihinnangus on Euroopa Komisjon tuvastanud kõrged rahapesu ja terrorismi rahastamise riskid seoses ühisrahastusteenusega. Ühisrahastusteenuse osutajate hõlmamata jätmist rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise regulatsioonis nimetatakse mõjuhindangus ebaadekvaatseks lähenemiseks. 2021. aastal valminud mõjuhindangu kohaselt kolmandik liikmesriike olid juba lisanud ühisrahastusteenuse osutajad kohustatud isikute sekka või olid seda tegemas. Tulenevalt riikide motivatsioonist täita FATF standardites olevaid nõudeid ning maandada terrorismi rahastamise ja rahapesu riske on see osakaal</p>
---	--

² <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R1503&from=EN>

			<p>kindlasti kasvanud. Seega ei vasta tõele väide, et muudatuse tulemusel Eesti ühisrahastusteenuse osutajate konkurentsiolukord muutuks tunduvalt kehvemaks võrreldes teistes EL-i liikmesriikides olevate konkurentidega.</p> <p>Euroopa Liidu rahapesu tõkestamise paketiga lisatakse ühisrahastusteenuse osutajad kohustatud isikute sekka. Samas pole põhjendatud jätta Euroopa Liidu õiguse muudatuste ootuses riskid maandamata. Selline lähenemine poleks kooskõlas rahapesu tõkestamise parimate praktikatega ja sellist lähenemist ei toeta ka Euroopa Liidu institutsioonid. Euroopa Liidu õiguse muudatuste jõustamiseks kulub veel aastaid enne mida võib näiteks terrorirünnaku näol realiseeruda terrorismi rahastamise risk, mis võib saada osaliselt võimalikuks ühisrahastusteenuse osutajate hõlmamata jätmise tõttu.</p>
--	--	--	--

EESTI DIGIVARA LIIT			
117. EDL	<p>1. Täname, et esitasite meile oma 21.08.2023 kirjaga nr 13-1.1/5460-1 arvamuse avaldamiseks krüptovaraturu seaduseelnõu (edaspidi KrüTS eelnõu või eelnõu). Esitame käesolevaga oma ettepanekud ja selgitused, millest olulisematena märgime järgmised:</p> <p>1.1 teeme ettepaneku reguleerida MiCA-ga võimaldatud lihtsustatud korras tegevusloa uuendamise protseduuri;</p> <p>1.2 teeme ettepaneku reguleerida ülemineku perioodi kuni 1. juuli 2026. a. nagu võimaldab MiCA;</p> <p>1.3 teeme ettepaneku jätta eelnõust välja kohustus määrata kaks juhatuse liiget ja kolm nõukogu liiget;</p> <p>1.4 teeme ettepaneku eemaldada piirang, mille järgi võib audiitori määrata kuni viieks aastaks;</p> <p>1.5 teeme ettepaneku eraldada Finantsinspeksioonile piisavad ressursid tegevuslubade nõuetekohaseks menetlemiseks.</p>	Selgitatud	<p>1.1 – vt selgitust märkuse 119 juures.</p> <p>1.2 – vt selgitust märkuse 11 juures</p> <p>1.3 – vt selgitust märkuste 10 ja 109 juures.</p> <p>1.4. Arvestatud</p> <p>1.5. Seotud FI märkusega nr 29.</p>
118. EDL	<p>Palume eelnõu edasises menetluses arvestada sektori konkurentsivõimet ja riigi enda ressursside olemasolu, mis on vajalik, kui lühendatud tegevuslubade kehtivuse korral jätta reguleerimata ka tegevusloa lihtsustatud korras uuendamise menetluskord.</p>	Selgitatud	Seotud eelmise märkusega (117).
119. EDL	<p>3. Sektori konkurentsivõime sõltub otseselt lihtsustatud korras tegevusloa taotlemise menetluskorra siseriiklikku regulatsiooni olemasolust ja tegevuslubade regulatsioonist laiemalt. Liikmesriigid, kellel puudub vastav regulatsioon on EL ühisturul konkurentsivõimelt ebasoodsamal</p>	Selgitatud	Vt selgitust märkuse 105 juures.

	<p>positsioonil investeringute ja töökohtade riiki meelitamiseks või nende säilitamiseks. Meenutame, et Eesti virtuaalvääringute sektor on viimastel aastatel läbi teinud olulised regulatiivsed muudatused, RAB on väljastanud ligi 4000 tegevusluba, millest tänaseks on alles 79. 2022-2023 aastad on olnud sektori ettevõtetele tegevuslubade uuendamise periood, mil oma majandustegevus ja tegevusload viidi uute nõuetega vastavusse.</p> <p>Tegevusloa järjekordsel uuendamisel on määrusega lubatud lihtsustatud menetluskorra rakendamata jätmise ebaproportsionaalne ning võib põhjendamatult riivata ettevõtlusvabadust ja omandi põhiõigust, eriti arvestades eelnõu seletuskirjas toodud põhjendusi. Sama kehtib rahvusvaheliste välisinvesteeringute kaitse lepingute puhul. Eelnõu seletuskirjas väljendatud seisukoht, et lihtsustatud korras tegevusloa uuendamise regulatsioon jäetakse välja töötamata põhjusel, et sisuliselt ei usalda Finantsinspeksioon Rahapesu Andmebüroo senist tegevust ega oma senise tegevuse kohta piisavalt ülevaadet on meie hinnangul põhjendamatult ning taolise seisukohaga avaliku esinemise korral peaksid eelnimetatud asutuste töö usaldusväärse korraldamise eest vastutavad isikud kujunenud olukorra kohta selgitused esitama – miks teise riigiasutuse tööd ei usaldata, kuidas selline olukord on kujunenud ja mida olukorra muutmiseks ette plaanitakse võtta?</p>		
<p>120. EDL</p>	<p>4. Õiguspäraselt tegutsevad VASP-id on olnud Eestis pideva regulatsioonide muutmise ja halduspraktika muutumise tõttu pea pidevas tegevusloamenetluses. Regulatiivsete muudatuste tõttu on tegevusloamenetlus tulnud läbida vähemalt kaks korda – esiteks kehtiva RahaPTS esimese redaktsiooni jõustumisel 2017. aastast ning teiseks praeguse regulatiivse režiimi jõustumisel alates 2022. aastast.</p> <p>Selles kontekstis nõuda uut täiemahulist tegevusloamenetlust, kui on olemas kõik eeldused ja vahendid saavutada samad eesmärgid vähem koormava menetluste kaudu, on ilmselgelt ebaproportsionaalne.</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Seotud eelmise märkusega (119). Vt selgitust märkuse 105 juures.</p>
<p>121. EDL</p>	<p>5. Oleme kategooriliselt vastu ja peame täiesti põhjendamatuks kehtivate tegevuslubade automaatset kehtetuks tunnistamist ja täies ulatuses uue tegevusloa taotlemise kohustust. MiCA artikli 143 lõige 6 näeb ette võimaluse liikmesriigil kehtestada lihtsustatud tegevusloa menetlus juhul, kui siseriiklikult on juba valdkonda reguleeriv regulatsioon olemas. See vastab täpselt Eesti olukorrale. MiCA näeb ette Eesti olukorra jaoks loodud võimaluse seniste uute MiCA tegevuslubade taotlemisel kontrollida vaid uutele nõuetele vastavust, mis oleks proportsionaalne ja mõistlik lähenemine.</p> <p>Samuti on võimalik MiCA artikli 143 lõike 3 kohaselt riigil kehtestada MiCA ja eelnõu rakendamise</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Vt selgitust märkuse 105 juures + eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini.</p>

	<p>üleminekuaja kuni 1. juulini 2026, kuid ilma ühegi sisulise põhjenduseta on eelnõuga pakutud üleminekuage terve aasta võrra lühem (2025. aasta 1. juuli).</p>		
122. EDL	<p>6. Finantsinspeksioonil on võimalik kontrollida nii lihtsustatud korras tegevusloa uuendamise regulatsiooni olemasolu korral kui ka väljaspool seda menetlust majandustegevuse nõuete täitmist riikliku järelevamenetluse käigus, mille eest tasuvad järelevalve subjektid. Seetõttu puudub lihtsustatud korras tegevusloa uuendamise regulatsiooni korral riigile täiendav rahaline kulu võrreldes sellise menetluskorra puudumisega ning riikliku järelevamenetluse teostajal on võimalik majandustegevuse nõuete täitmist kontrollida sel hetkel kehtivate sätete järgi.</p> <p>Vastupidiselt - kui riik jätab lihtsustatud korras tegevusloa uuendamise menetluskorra reguleerimata, on riigi jaoks kõikide majandustegevuse nõuete täitmise sisuline kontroll kulukam, sest lisaks tegevusloa taotluse riigilõivule järelevamenetluse tulu riigile ei laeku, ent töö sisu ja ulatus on suurem. Kui riikliku järelevamenetlust teostab Finantsinspeksioon, ei ole asjakohane ka seletuskirjas toodud põhjendus selle kohta, et Finantsinspeksioon ei usalda Rahapesu andmebüroo senist tegevust, sest Finantsinspeksioonil on võimalik riiklik järelevamenetlus teostada iseseisvalt ja täies ulatuses.</p>	Selgitatud	Vt selgitust märkuse 105 juures.
123. EDL	<p>7. Leiame, et riik peaks õppima minevikus tehtud vigadest. 2022.-2023. aastatel läbi viidud tegevuslubade uuendamise protsessi käigus ei ole riigieelarvest eraldatud piisavalt vahendeid kõikide tegevuslubade ajakohaseks menetlemiseks sedavõrd lühikeses ajaraamis ning taolised menetlused venivad meile teadaolevalt üle lubatud tähtaegade. Kui riiklik järelevalve liigub Finantsinspeksiooni alluvusse, lihtsustatud korras tegevusloa uuendamise kord puudub, tegevusload tunnistatakse automaatselt kehtetuks ning Finantsinspeksioonile ei eraldata võrreldes Rahapesu Andmebürooga viidatud tegevuslubade taotluste menetlemiseks riigieelarvest täiendavaid vahendeid, on üsna tõenäoline, et tegevuslubade väljastamine jääb taaskord venima. Turuosaliste endi kogemusel kestab praktikas nii Rahapesu Andmebüroo kui Finantsinspeksiooni tegevusloa väljastamise menetlus 12-18 kuud, mistõttu ei ole eelnõuga planeeritud lahendus praktiliselt teostatav. Taolist olukorda saab vältida üksnes juhul, kui riigieelarvest eraldatakse järjekordseks tegevuslubade uuendamise menetluseks piisavalt rahalisi ressursse ning selleks on vajalik personal või reguleeritakse lihtsustatud korras tegevusloa uuendamine võimalusega sisuliselt ajatada täielikku majandustegevuse nõuetele vastavuse kontrolli, juhul kui Finantsinspeksioon Rahapesu Andmebürood ei usalda, riikliku järelevamenetluse läbiviimiseni. Eelnõu seletuskiri ei ava, kuidas on planeeritud uute</p>	Selgitatud	<p>Mõistame kirjeldatud muret. Nagu krüptovarateenuse osutajatele on MiCA määrusest tulenevalt esitatud nõuded tegevusloa taotlemisele, on ka pädevale asutusel ette nähtud menetluslikud sätted, sh tähtajad, tegevusloa andmise/mitte andmise kohta (art 63) ehk pädeval asutusel ei ole võimalik venitada tegevusloa andmisega 12-18 kuud, kui teenuseosutaja on omalt poolt teinud kõik, et taotlus oleks nõuetekohaselt esitatud.</p> <p>Tegevuslubade menetlusest tuleneva koormuse hajutamiseks on üleminekuperioodi pikendatud ning see on 12 kuud senise 6 kuu asemel.</p> <p>Tegevuslubade menetlemiseks ei ole ette nähtud riigieelarvest täiendavaid vahendeid, küll aga peavad kõik turuosalisel tasuma menetlustasusid.</p>

	tegevuslubade väljastamisel piisav menetlusvõimekus ja selleks vajamineva ressursi olemasolu ning kas sellega on üldse arvestatud seniseid menetlustähtaegu arvestades.		
124. EDL	8. On lubamatu, et tegevusload plaanitakse eelnõu järgi tunnistada kehtetuks enne, kui on täielikult tagatud, et kõikide tegevusloa omajate uued tegevusloa taotlused on lõpuni menetletud või on selleks antud mõistlik võimalus. Sellise valiku sisuline mõju seisneb selles, et ettevõtted on sunnitud Eestis oma tegevuse lõpetama, kui uue tegevusloa menetlus ei lõppe enne kehtiva tegevusloa kehtetuks tunnistamist. Leiame, et riigil lasub vastutus tagada, et kõikidel taotluse esitamise ajahetkel tegevusluba omavatel isikutel oleks mõistlik võimalus oma tegevuse jätkamiseks Eestis ka juhul, kui taotlema peab uut tegevusluba. Juhul, kui riik seda ei taga, vastutab selle eest riik. Eelnõuga annab riik turule käesoleval juhul sõnumi, et oma majandustegevuse jätkamiseks on mõistlik Eestist lähiajal lahkuda. Selline lähenemine kahjustab Eesti riiklikke huve ja rahvusvahelist konkurentsivõimet.	Selgitatud	Juhime tähelepanu, et eelnõus on olemas säte ka juhuks, kui VASP on Finantsinspeksioonile esitanud tegevusloa taotluse, kuid seda ei ole jõutud enne üleminekuperioodi lõppu ära menetleda. Sellisel juhul ei ole veel tegemist tegevusloata tegevuseks karistusseadustiku § 372 tähenduses. VASP-il ei ole lubatud sõlmida uusi kliendilepinguid, kuid see ei tähenda tegevuse lõpetamist ja olemasolevate klientide huvide kahjustamist. Lisaks selgitame, et Eestist lahkumiseks (teise liikmesriiki) peab teenuseosutajal igal juhul olema MiCA määruse alusel väljastatud tegevusluba, kuna alates 2024. aasta 30. detsembrist ei ole liidus võimalik MiCA tegevusloata teenuseid osutada. Grand-fathering säte saab kehtida ainult tegutsevale ettevõttele kooskõlas päritoluriigi ja vastuvõtva riigi õigusega.
125. EDL	9. Selgitame, et enamik ettevõtete ärimudel toimib selliselt, et kehtiva tegevusloa puudumisel ning majandustegevuse peatumisel liigub kliendibaas konkurentide juurde ning tegevusloa ja majandustegevuse taastamisel ei taastu endine kliendibaas. Igal juhul tekiks sellises olukorras ettevõttele varaline kahju, mille eest eelkirjeldatud juhul vastutab riik. Ilmselgelt ei meelitaks järjekordse õigusselgusetuse ja ebakindluse olukorra tekitamine Eestisse uusi investoreid.	Selgitatud	Vt selgitust märkuse 124 juures.
126. EDL	10. Teeme ettepaneku, et riik kaaluks põhjalikumalt tegevusloa lihtsustatud menetluse reguleerimata jätmise tagajärgi ning kajastaks need eelnõu seletuskirjas adekvaatselt. Samuti teeme ettepaneku, et eelnõu täiendatakse lihtsustatud korras tegevusloa uuendamise regulatsiooniga kirjeldatud põhjustel ning kasutatakse võimalust reguleerida üleminekuperiood kuni 1. juulini 2026 a. Oleme omalt poolt valmis panustama vastava regulatsiooni väljatöötamisse, kuivõrd meid esitatud eelnõu väljatöötamisse varasemalt kaasatud ei ole nagu ka meile teadaolevalt laiemalt virtuaalvääringu teenuse pakkujate sektorit Eestis.	Selgitatud	Vt kommentaari märkuse nr 105 juures + eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini, vt selgitust märkuse nr 11 juures.
127. EDL	11. Üleminekutähtaja osas on mõistlik riigi konkurentsivõime säilitamiseks ja halduskoormuse hüppelise koormuse vältimiseks kasutada MiCA rakendamise maksimaalset tähtaega ehk lisaks kehtivate tegevuslubade säilitamisele peaks oma tegevuse nii	Selgitatud	Eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini tulenevalt ESMA soovitusel liikmesriikide rahandusministritele.

	MiCA-ga kui eelnõuga kooskõlla viima 1. juuliks 2026.		
128. EDL	12. Uue täiemahulise tegevusloa menetluse ning seniste tegevuslubade automaatse kehtetuks tunnistamise jaoks puudub igasugune õiguslik või praktiline vajadus ja õigustus, võttes arvesse viimaste aastate niigi suurt koormust sektori ettevõtetele tegevuslubade uuendamisel. Seletuskirjas toodud põhjendus (lk 11), et Finantsinspektsioonil puudub ülevaade VASP-ide tegevusloa aluseks olevatest asjaoludest ja riskidest, ei ole põhimõtteliselt õige ega ka asjakohane, sest Finantsinspektsioonil ei peagi sellist ülevaadet olema, kui nimetatu on olemas teisel riigiasutusel ning majandustegevuse nõuete täitmist juba kontrollitud. RahaPTS on avaldatud õigusakt ja rakenduspraktika osas on võimalik konsulteerida Rahapesu Andmehürooga.	Selgitatud	Vt kommentaari märkuse nr 105 juures, sh näeb MiCA ette väga selged reeglid, millal on lihtsustatud korras tegevusloa kord lubatud.
129. EDL	13. Finantsinspektsioonil oleksid eelnõu kohaselt olemas kõik vahendid ja tööriistad tuvastamiseks kõigi VASP-ide osas kõik asjaolud ja riskid, mis on aluseks tegevusloa väljastamisele. Samuti on järelevalveasutusel olemas kõik vahendid nõuetele mittevastavate VASP-ide turult eemaldamiseks.	Selgitatud	Vt kommentaari märkuse nr 105 juures.
130. EDL	14. Eelnõu lähenemise põhiline argument, et Finantsinspektsioonil puudub võimalus tagada terviklik ülevaade VASP-ide tegevusloa aluseks olevatest asjaoludest ja riskidest on vale ning ei saa olla niivõrd kaaluka regulatsiooni põhjenduseks.	Selgitatud	Vt kommentaari märkuse nr 105 juures.
131. EDL	15. Viimaste 2022. aasta RahaPTS-i regulatiivsete muudatustega saavutati MiCaga sarnase usaldusvääruse tase paljudes, kui mitte enamikes aspektides. Vastavas osas on kehtivate tegevuslubadega VASP-id Rahapesu Andmehüroo poolt kontrollitud nii tegevuslubasid andes, tegevuslubasid uuendades, kui pideva aktiivse riikliku järelevalve kaudu.	Selgitatud	Vt kommentaari märkuse nr 105 juures + seletuskirjas esitatud MiCA ja RahaPTS võrdlust.
132. EDL	16. Järelevalve üleviimine ühe riigiasutuse alt teise ei ole adekvaatseks põhjenduseks, et uuesti kontrollida samu asjaolusid, mida Rahapesu Andmehüroo on juba 2022-2023 kontrollinud. Selline lähenemine tähendaks üheselt ja otseselt riigi usaldamatust iseenda suhtes. Samade asjaolude uuesti üle kontrollimist eeldusega, et Rahapesu Andmehüroo on varasemates tegevusloa- ja muudes menetlustes ning oma üldises järelevalvetegevuses eksinud, on arusaamatu, vale ning peaks tuginema elulistel asjaoludel, mida seletuskirjas avatakse.	Teadmiseks võetud	Vt kommentaari märkuse nr 105 juures.
133. EDL	17. Meie hinnangul tooks esitatud kujul eelnõu vastuvõtmine kaasa olukorra, kus Eestis sisuliselt lõpetatakse virtuaalväeringu teenuse pakkujate tegevus ja vastava sektori ettevõtteid tulevikus Eestisse enam ei asutata.	Teadmiseks võetud	
	18. Alljärgnevalt esitame oma ettepanekud sätete kaupa:		
134. EDL	18.1 Eelnõu § 6 - nõuded krüptovaraturu osalise tegevusele. MiCA-st ei tulene, et krüptovaraturu osalisel peab olema nõukogu ja/või rohkem kui üks juhatuse liige.	Selgitatud	Vt kommentaari märkuse 11 ja märkuse 109 juures.

	<p>Muudatus teeks Eesti ebaatraktiivseks uutele taotlejatele. Kui teistes riikides piisab vaid ühest kõrgema juhtorgani liikmest, siis Eestis tuleks otsida viis kvalifitseeritud spetsialisti. Eelnõu seletuskirjas on selgitatud: „kuna osaühingute puhul puudub nõukogu loomise kohustus, kui seda põhikirjaga ette ei nähta, mis võib teha osaühingu juhtimise nõrgemaks“. Samas ei ole põhjendatud mille poolest jääb osaühingu juhtimine nõrgemaks ning nenditakse, et on ka võimalus, et juhtimine ei jää nõrgemaks. Sisuliselt on esitatud põhjenduseks suvaline väide.</p> <p>Virtuaalväeringu tegevusluba on hetkel väljastatud ca. 80-le ettevõttele. Valdav enamus hetkel tegutsevatest ettevõtetest on nõukoguta osaühingud. Nende ettevõtete juhatuses ei pruugi olla kahte inimest. See tähendab, et tekib vajadus leida 200-300 spetsialisti ning läbida nende sobivusmenetlus Finantsinspeksioonis. Eestist ei ole võimalik leida sellisel arvul uusi inimesi, kes saaksid neid ülesandeid täita.</p> <p>Finantsinspeksiooni sobivusmenetlus on pikk ja kallis menetlus nii ettevõtetele, kui ka riigile. Haldusmenetluste keerulisemaks muutmine on vastuolus riigi üldiste poliitiliste suundadega. Olukorras, kus teistes sektorites otsitakse kärpekohti, on finantsvaldkonnas halduskoormuse hüppeline tõstmine MiCA nõudeid ületavas osas arusaamatu. Kogemus virtuaalväeringute tegevuslubadega näitab, et taotluste läbivaatamine võib kesta üle aasta või ligemale kaks aastat ning pakutud muudatus pikendab menetlusi veelgi.</p> <p>Asjatundliku juhtkonna ja nõukogu leidmine eelnõuga määratletud ulatuses on erakordselt keeruline ning arvestades täna tegevusluba omavate virtuaalväeringu teenuse osutajate hulka, kes on kõik potentsiaalsed tegevusloa taotlejad krüptovaraturu seaduse alusel, võib tekkida praktilisi probleeme 5-liikmelise juhtkonna leidmiseks. Eelnõu seletuskiri ei ava, kas sellise nõude täitmine on üldse võimalik tänaste tegevusloa omajate arvu juures ning missugust majanduslikku mõju see subjektidele omab.</p> <p>Eelnõu seletuskiri ei ava, kuidas on sama küsimust planeerinud lahendada teisel EL liikmesriigid. Ettepanek: jätta eelnõust välja kavandatud § 6 lõiked 2 ja 3.</p>		
<p>135. EDL</p>	<p>18.2 Eelnõu § 16 lõige 3 ja lõige 6. Tulenevalt asjaolust, et krüptovara valdkonnas pädevaid audiitoreid on Eestis vähe, palume eemaldada nõue, et audiitorettevõtja võib nimetada kuni viieks aastaks (ning sama audiitorettevõtte vahetult järgnevas perioodiks nimetamine ei ole lubatud). Planeeritava § 16 lõike 6 puhul palume tervikuna läbi mõelda Finantsinspeksiooni poolt audiitori</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõu sõnastusest on välja jäetud säte, mis nägi ette, et audiitori võib määrata maksimaalselt viieks aastaks.</p> <p>Eelnõusse on lisatud paindlikkus muuta audiitori ülesannete täitmise tähtaegasid, kui see on põhjendatud</p>

	<p>määramise protseduur. Mõistlik on, et audiitoriga konsulteeritakse enne tema määramist, sest audiitoril võivad puududa vajalikud oskused ja teadmised virtuaalvääringu valdkonna ettevõtte asjakohaseks auditeerimiseks piisava põhjalikkusega.</p> <p>Ettepanek: eemaldada planeeritava § 16 lõike 3 sõnastusest piirang, mille kohaselt võib audiitori määrata maksimaalselt viieks aastaks. Teeme ettepaneku lõiget 6 täiendada viisil, et sundkorras audiitori määramisel oleks selle eelduseks audiitori nõusolek. Palume eelnõu täiendada ka sätetega juhuks, kui audiitorit ei ole võimalik turult saada, et täita teisi auditeerimisega seotud kohustusi tähtaegselt. Võimaliku alternatiivina palume kaaluda ka tähtaegade seadmist selliselt, et need ei langeks kokku tavapärase ettevõtlusaasta auditite esitamise tähtaegadega.</p>		<p>ja selleks on saadud Finantsinspektsiooni nõusolek.</p>
<p>136. EDL</p>	<p>18.3 Eelnõu § 118-4 – virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusluba. Viimane RahaPTS redaktsioon jõustus 15.03.2022 ning turuosalised olid kohustatud viima oma tegevust kooskõlla uute nõuetega ning esitama taotluse uue tegevusloa saamiseks hiljemalt 15.06.2022. Suur osa neist menetlustest kestavad tänaseni. Kõnealuse RahaPTS redaktsiooni seletuskirjas selgitati, et „Eelnõu on seotud kahe Euroopa Liidu algatusega, mis mõlemad on veel menetluses. Esimene neist on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepanek, mis käsitleb krüptovaraturge ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (COM/2020/593 final) ja teine on rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise õiguslik pakett . Esimene neist sätestab virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevuse nõuded ja teine hoolsusmeetmed. Kummagi algatuse täpne jõustumisaeg pole eelnõu kirjutamise hetkel teada. Kõik Euroopa Liidu algatused omavad sarnaseid eesmärke nagu käesolev eelnõu: maandada rahapesu ja terrorismi rahastamise riske ning suurendada usaldusväarsust ja läbipaistvust virtuaalvääringu teenuse sektoris“. Eelnõu ettevalmistajate sõnum turuosalistele seisnes selles, et „uue“ RahaPTS'i järgi väljastatud tegevusluba on võrdväärne MiCA loaga. Uute tegevuslubade taotlemine tähendaks kolmandat samasisulist järjestikust loamenetlust alates 2020. aastast.</p> <p>Menetlusökonomika ja õiguskindluse printsiip eeldab, et protsessid korraldatakse kulutõhusalt ja vältides tarbetut kordust. Uute taotluste esitamise nõue loob olukorra, kus ettevõtted esitavad korduvalt samu dokumente ja järelevalveasutused kontrollivad neid ja nende järgimist korduvalt, kuigi seda on varem juba hinnatud. Selline dubleerimine tekitab märkimisväärseid lisakulusid erasektorile ja riigieelarvele ilma, et see tooks kaasa lisandväärtust turu reguleerimisele ja järelevalvele. Tõenäoliselt jõutakse viia kõik RAB-i menetlused lõpuni KrüTS jõustumise ajaks. Rahapesu Andmebüroo on</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>Vt kommentaari märkuse nr 105 juures.</p>

	<p>teinud märkimisväärset tööd, et veenduda olemasolevate tegevuslubade taotlejate usaldusväärsuses, sh. paikvaatlusi ja taluvusteste. Seega ei ole põhjust arvata, et tegevusload väljastatakse ettevõtetele, kes ei suuda täita MiCA'st tulenevaid kohustusi.</p> <p>Prantsusmaa on pakkunud lahenduse, mille kohaselt automaatselt väljastatakse „MiCA“ tegevusload ettevõtetele, kes omasid tegevusluba enne 1. jaanuari 2024¹. Sarnase lähenemise võtmine võimaldaks muuta menetlused oluliselt paindlikemaks. Järelevalveasutused saaksid teostada järelevalvet turuosaliste protsesside üle ning tunnistada rikkujate tegevusload kehtetuks vastavalt vajadusele. Samas ei oleks katkestatud nende turuosaliste tegevus, kelle taotlused ei jõua menetleda eelnõus määratud tähtajaks.</p> <p>Ettepanek: muuta eelnõu selliselt, et uute tegevuslubade väljastamisel rakenduks lihtsustatud menetluskord nagu võimaldab MiCA.</p>		
<p>137. EDL</p>	<p>18.4 Eelnõu § 54 punkt 6.</p> <p>Riskihinnanguga määratakse kindlaks üleüldiselt väiksema ja suurema riski asjaolud arvestades nii regulatiivseid nõudeid kui ka riigi riskihinnanguid. Jääb arusaamatuks, millest tuleneb vajadus tuua seadusesse eraldi konkreetse riskifaktori hindamine, sest seaduses ei ole välja toodud teiste sarnaste riskifaktorite osas samalaadset lähenemist. Selline täiendus ainult ühe riskifaktori osas ei ole kooskõlas sätte üldise loogikaga. Samuti tasub arvestada, kas Eestil on vajalik olla ees EBA juhenditest, eriti olukorras, kus EBA on vastava juhendi osas juba turuosalistega konsultatsioonis ja teada on sellise riski hindamine kõrgeks, mis nõuab tugevdatud hoolsusmeetmeid. Kuna turuosalisel peavad järgima TFR määrust ja seal toodud riskipõhist lähenemist, peaks nimetatud punkti planeeritud kujul eemaldama.</p> <p>Ettepanek: jätta eelnõust välja § 54 punkt 6.</p>	<p>Mitte arvestatud</p>	<p>Siin ja järgmiste kommentaaride juures eeldame, et EDL kommenteerib § 56, millega muudetakse RahaPTS-i, mitte § 54, millega muudetakse MSÜS-i. Nõustume, et seaduse tasandil ei ole kõiki riskifaktoreid välja toodud, kuna selles küsimuses peab jääma kohustatud isikutele paindlikkus. Antud juhul on tegemist erandiga üldreeglis. Liikmesriikide tasandil ja Euroopa Liidu tasandil on riskihinnangutega tuvastatud väga kõrge risk seoses isehallatavate aadressidega. Tavaliselt kehtestatakse riske maandavad regulatsioonid riski allika suhtes. Isehallatavate aadresside puhul on tegemist uue tehnoloogia ja uue riskiga, mille osas pole selge kas efektiivne reguleerimine on võimalik ja kuidas seda teha. Kuna reguleerimise võimalused pole selged ja ei soovita keelata tehinguid isehallatavate aadressidega, siis ainus alternatiiv on nõuda krüptovarateenuse osutajatelt kõrgendatud hoolsust juhul, kui oma äritegevuses puututakse kokku isehallatavate aadressidega. Antud juhul otsustati Euroopa Liidu tasandil, et reeglid seoses isehallatavate aadressidega peavad olema siduvad ja alati järgitavad, mistõttu pole asjakohane, et seda reguleeritaks</p>

			täida-või-selgita õigusjõuga juhendite tasandil. Selleks, et need reeglid oleksid üheselt siduvad liikmesriikidele, on need sätestatud direktiivis ja käesoleva eelnõuga võtab Eesti vastavad direktiivi sätteid üle. Siinkohal tasub mainida, et tegemist ei ole ainulaadse juhtumiga, kus direktiivi ja seaduse tasandil tuuakse esile mõnda spetsiifilist riski. Näiteks RahaPTS-ist võib näiteks leida <i>expressis verbis</i> viiteid riskidele, mis tulenevad tehingutest, mille esemeks on elevandiluu, nafta, relvad või tubakatooted.
138. EDL	18.5 Eelnõu § 54 punkt 15. Seaduse muudatuse puhul on oluline jälgida, et sisse viidavad muudatused on sobilikud, vajalikud (dubleerimine) ja oleks kooskõlas valdkonda reguleerivate juhenditega. EBA juhendi kavandi kohaselt on suuremale riskile viitavate asjaolude hulgas tehingud isehallatavate aadressidega. Selliselt järgides nii määrust kui EBA juhendit, oleks kohasem muuta paragrahvi § 37 lg 3 ja lisada täiendav punkt tehingute kohta, mis hõlmavad isehallatavaid aadresse. Taoline muudatus oleks kooskõlas EBA riskifaktorite juhendiga ² . Kui soovitakse muuta RahaPTS §-i 36, siis selliselt ei ole see muudatus kooskõlas (EL) 2015/ 849 artikkel 18 punktiga 1, mis räägib tugevdatud meetmetest kliendi osas, sest antud juhul on tegemist tehingu mitte kliendi riskiga. Tehingu riski katab RahaPTS § 37 lg 3. Sama käsitlust toetab ka eelnõu § 54 punkt 16 muudatus, mis räägib täiendava ülekantava krüptovara tehingu kohta info kogumisest kõrgema riski korral. Tuleks analüüsida, kas RahaPTS § 37 lg 3 punktid 2 ja 3 juba katavad tehinguid isehallatavate aadressidega (p 3 tundmatud isikud ja p 2 anonüümsed tehingud). EBA on TFR määruse kontekstis juhiste väljastaja - millistel juhtudel on tehingud isehallatavate aadressidega kõrgema riskiga. EBA juhendi draftis punktis 21.5 on sellised olukorrad loetletud. Ettepanek 1: Mitte muuta RahaPTS § 36 lõiget 2 ning jätta eelnõust välja § 54 punkt 15. Ettepanek 2: Muuta vajadusel RahaPTS § 37 lg 3.	Mitte arvestatud	Alustuseks märgime, et seadustel ja direktiividel on tugevam õigusjõud kui juhenditel. Seega juhendid peavad vastama seadustele ja direktiividele mitte vastupidi. Käesolevas kommentaaris tehtud ettepanek on tõsta muudatust RahaPTS §-st 36 RahaPTS §-i 37. Järgnevalt selgitame kahe paragrahvi erinevusi ja sellest tulenevat mõju ning miks peab siinkohal täiendama RahaPTS §-i 36 mitte RahaPTS §-i 37. RahaPTS-i § 37 sisaldab loetelu suuremat riski iseloomustavatest asjaoludest. Paragrahvis nimetatud asjaolude korral võib olla tegemist olukorraga, kus on tavapärasest kõrgem risk. Samas ainult ühe asjaolu ilmnemine ei tähenda veel kindlalt, et on tavapärasest kõrgem risk ja et peab tugevdatud hoolsusmeetmeid kohaldama. RahaPTS-i § 37 võtab üle AMLD4 artikli 18 lõikeid 2-4 ja direktiivi III lisa, kus on esitatud võimalikku suuremat riski iseloomustavate tegurite ja tõendite mittetäielik loetelu. Käesoleva eelnõuga ülevõetava direktiiviga pole täiendatud viidatud lisa ega muudetud artikli 18 viidatud lõike. Seega pole asjakohane täiendada RahaPTS §-i 37. Kõnealuse muudatusega RahaPTS-i võetakse üle direktiivi täiendus, millega lisatakse direktiivi uus artikkel number 19a. Artiklile 19a hakkab viitama artikkel 18 lõige 1. Artikkel

			18 lõige 1 sätestab juhud, mil tuleb alati kohaldada tugevdatud hoolsusmeetmeid. Selline loetelu asjaoludest on RahaPTS-is sätestatud § 36 lõikes 2. Seetõttu on otsustatud direktiivi säte võtta üle RahaPTS-i § 36 lõikega 2.
139. EDL	18.6 Eelnõu § 54 punkt 16. Seaduse muudatuse puhul on oluline jälgida, et sisse viidavad muudatused on sobilikud, vajalikud (nõuete ja juhendite dubleerimine) ja oleks kooskõlas valdkonda reguleerivate juhenditega. § 38 lg 2 ütleb: “täiendava teabe kogumine ärisuhte, tehingu või toimingu eesmärgi ja olemuse kohta ning esitatud teabe kontrollimine lisadokumentide, andmete või teabe põhjal, mis pärinevad usaldusväärsest ja sõltumatust allikast”. Seega lõige 2 juba katab täiendava hoolsusmeetme rakendamise tehingute kohta, mille alla kuuluvad ka juba krüptovara tehingud. TFR määruses on toodud kohustus krüptovara ülekannete algatajate ja saajate kohta käiva info kogumine, mis annab samuti tulemuseks päritolu ja sihtkoha kohta info kogumise. Kui seadusandja peab silmas selle muudatusega tehniliste lahenduste kasutamist (Elliptic, Chainanalysis jt) kui täiendavat hoolsusmeetet krüptovara päritolu ja sihtkoha ehk saaja hindamisel, siis see ei tule kavandatud sätte ja seletuskirjast üheselt välja. Isegi sellisel juhul oleks tegemist nõudega, mis reguleeritakse EBA juhendiga ja mida kõik peavad järgima. Ettepanek: Jätta eelnõust välja § 54 punkt 16, kuna olemasolev seadus ja tulevikus k	Mitte arvestatud	Paljude krüptovarade puhul on võimalik saada informatsiooni krüptovaraga varasemalt teostatud tehingutest. Samuti on võimalik avalikest allikatest saada informatsiooni krüptovara aadresside kohta: nii varasema kasutuse kui ka võimaliku kasutaja kohta. Selline informatsioon võib aga ei pruugi olla seotud teenuspakkuja kliendiga ega kõnealuse tehingu või toiminguga. Tegemist on informatsioonikogumiga, mis on krüptovarale iseloomulik ja mis ei ole kättesaadav teiste tehingute, toimingute ega ärisuhete puhul. Informatsioonil krüptovara päritolu ja sihtkoha kohta on vaid osaline kattuvus informatsiooniga, mis puudutab klienti, tehingut ja toimingut. Seega peavad mõlemad infokogumid olema mainitud.
140. EDL	18.7 Eelnõu § 54 punkt 19. Seaduse muudatuse puhul on oluline jälgida, et sisse viidavad muudatused on sobilikud, vajalikud (dubleerimine) ja oleks kooskõlas valdkonda reguleerivate juhenditega. Arvestades § 40 lõikes 2 toodut ja asjaolu, et korrespondentasutusel ei ole tavapärast soovi respondentasutuse klientide osas kohaldada ise kõiki hoolsusmeetmeid, peab tegema kindlaks kas respondentasutus on järelevalve all ja seega koguma tegevusloa kohta info. Lisaks ka hindama, kas vastav respondentasutus kohaldab võrdväärseid nõudeid. Praktikas ei ole usutav, et ühelgi juhul korrespondentsuhteid luues jäetakse kogumata info tegevuslubade kohta. Arvestades, et tegevuslubade nõue kehtib kõikide finantseerimisasutuste kohta, siis ei ole kohane, et vaid ühele kehtestatakse seaduses vastav punkt. Ettepanek: Jätta eelnõust välja § 54 punkt 19.	Mitte arvestatud	Tegemist on direktiivi ülevõtmisega. Ka direktiivis sätestatu kohaselt pole <i>expressis verbis</i> sätestatud, et korrespondentsuhete sõlmimisel on alati vaja väga põhjalikult uurida tegevusloa või registreeringu olemasolu, kuid kui korrespondentsuhe sõlmitakse krüptovarateenuse osutajaga, siis on kindlasti vaja seda teha. Sellisel erisusel on ka sisuline põhjus. Traditsiooniline finantssektor on kõigis riikides tegevusloastatud või vähemalt registreerimisnõudega, mistõttu ei ole need küsimused nii relevantssed, võrreldes krüptovarasektoriga. Hinnanguliselt ainult veerandis maailma riikidest on krüptovarateenusele kehtestatud tegevusloa režiim ja nende režiimide kvaliteet on väga varieeruv. Ka informatsiooni saamine tegevusloa või

			registreeringu olemasolu kohta võib olla raskendatud. Keeruline võib olla ka ettevõtte asukoha tuvastamine. Seetõttu on tegevusloa või registreeringu tuvastamine krüptovarateenuse osutajate puhul väga oluline nõue, millest kõrvale ei tohi kalduda.
141. EDL	18.8 Eelnõu § 54 punkt 21. Punktiga 21 eemaldatakse RahaPTS § 42 lõikest 3 virtuaalväeringu teenuse ülekandeid puudutav erisus. Makseteenuse alla ei kuulu krüptovarateenuse pakkujad, samas §-s 25 toodud nõuded kehtivad ka neile. Samuti kehtib TFR ka makseteenuse pakkujatele ja mitte ainult krüptovara teenustele. Kommentaar: palume selgitada muudatuse loodetavat mõju.	Arvestatud	Eelnõud on täpsustatud. Asjakohane on tähelepanek, et RahaPTS § 25 kohaldub makseteenuse kui ka krüptovarateenuse osutajatele, seega § 42 peaks sisaldama mõlemale subjektile kohaldavat keeldu.
142. EDL	18.9 Eelnõu § 54 punkt 26. Trahvimäärade suurendamine ei ole toodud antud punkti seletuskirjas välja kui üks eesmärkidest, mistõttu ei ole ka arusaadav, mis alusel suurendatakse trahvimäärasid ning miks just kirjeldatud suurus. Seletuskiri ei ava, kas senised trahvimäärad on virtuaalväeringute sektoris olnud ebatõhusad – palume eelnõu seletuskirja asjakohaselt täiendada. Direktiivi (EL) 2015/849 artikli 59 lõigetes 2 ja 3 sätestatud halduskaristused ja -meetmed ei ole muutunud. 2017 RahaPTS muudatus, millega viidi seadus rahapesu direktiiviga kooskõlla ei tõstetud trahvimäärasid kõrgemale kui 400 000 eurot. On oluline, et muudatusega kaasneksid asjakohased põhjendused, kui riik on jõudnud teisele seisukohale haldustrahvide määramisel. Ettepanek: Trahvimäärad jätta tõstmata, sest puuduvad sisulised põhjendused seniste määrade muutmise kohta	Selgitatud	Eelnõu § 54 punktiga 26 ei muudeta trahvimäära vaid hõlmatakse vääртео коosseisu lisaks virtuaalväeringuteenusele ka krüptovarateenus. Karistusmäärad jäävad samaks ja need ei ole 400 000 eurot nagu kommentaaris viidatud, vaid alates 1. novembrist 2023 kuni 5 000 000 eurot või kuni kahekordses vääртео tulemusel teenitud kasule või ära hoitud kahjule vastavas summas. Seega trahvimäärasid kõnealusel punktis ei tõstetagi.
143. EDL	18.10 Eelnõu § 54 punkt 27. Juhime tähelepanu et TFR artikliga 29 määratavad halduskaristused ja -meetmed hõlmavad direktiivi (EL) 2015/849 artikli 59 lõigetes 2 ja 3 sätestatud halduskaristusi ja -meetmeid. Kuna Eesti on direktiivi üle võtnud ja selle alusel kehtivad trahvid on kehtivas seaduses juba määratud, siis ei ole selge, mille alusel on otsustatud muuta määrasid. Samuti on oluline järgida, et halduskaristused määratakse sama põhimõtte alusel, mis on toodud määruses, kus rikkumised peavad olema korduvad, süstemaatilised ja olulised. RahaPTS-s ei ole selliseid põhimõtteid rakendanud mitte üheski rikkumise paragrahvides. Kuna trahvid määratakse EL määruse rikkumise alusel, siis peab seaduses toodud rikkumine olema kooskõlas (EL) 2023/1113 määruse artiklis 29 tooduga, mida tänane sõnastus ei ole, sest viidatakse kogu määrusele. TFR kohaselt oleks paragrahvi 96 lõige 1 sõnastus järgmine:“Makseteenuse pakkuja jätab korduvalt või süstemaatiliselt rahaülekandes edastamata maksjat või	Selgitatud	Eelnõu § 54 punktiga 26 ei muudeta trahvimäära vaid asendatakse kehtetu määruse viide uue kehtiva määruse viitega. Viited määruse konkreetsetele artiklitele olukorras, kus sõnastusega „muude Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/1113 kehtestatud makseteenuse pakkuja kohustuste rikkumise eest“ on hõlmatud kõik määruses sätestatud nõuded. Kõigi nõuete ükshaaval loendamine ei tundu asjakohane, kuna mõlemal juhul oleksid hõlmatud kõik määruses sätestatud nõuded. Seega kehtiv tekst juba lähtub ettepanekust number 2. Muus osas samad selgitused nagu eelmiselegi kommentaarile.

	<p>makse saajat käsitleva nõutava teabe, rikkudes (EL) 2023/1113 artiklit 4, 5 või 6 või muude Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/1113 kehtestatud makseteenuse pakkuja kohustuste rikkumise eest”.</p> <p>Ettepanek 1: Trahvimäärad jätta tõstmata, sest puuduvad sisulised põhjendused seniste määrade muutmise kohta.</p> <p>Ettepanek 2: Kui rikkumised tulenevad EL määrustest, siis rikkumiste sõnastamisel järgida täpselt määruses toodut, sh viiteid artiklitele.</p>		
144. EDL	<p>18.11 Eelnõu § 54 punkt 28.</p> <p>Krüptovaraülekannetega saavad tegeleda MICA alusel erinevat tüüpi kohustatud isikud, siis on korrektne igasuguste makseandmete kogumise kohustuse rikkumisega seotud trahvimäärad viia ühe paragrahvi alla nagu on TFR määruses, et vältida olukordi, kus sama teo eest võib saada trahvi kahe erineva rikkumise alusel (näiteks krediidasutused, makseasutused).</p> <p>Ettepanek 1: viia planeeritav RahaPTS § 96² kokku §-ga 96 või kehtestada uue sättena.</p> <p>Ettepanek 2: kui rikkumised tulenevad EL määrustest, siis rikkumiste sõnastamisel järgida täpselt määruses toodut, sh. viiteid artiklitele</p>	Selgitatud	<p>RahaPTS § 96 ja § 96² puhul on karistused suunatud erinevate subjektidele. Läbipaistvusnõuetes makseteenuse osutamisel ja krüptovara ülekannetes on olulised erinevused ja erinevad õiguslikud alused. Samuti on erisus subjektides. Ka määruses eristatakse rikkumise krüptovaraülekannete nõuetes ja makseteenuse pakkumises.</p>
145. EDL	<p>18.12</p> <p>Eelnõu § 54 punkt 29. Makseasutuste litsentside taotlusprotsess kestab tavapäraselt ligemale aasta ja on teada, et menetlusvõimekus ei pruugi olla piisav lubade menetlemiseks tähtaegselt. Makseasutuste kontekst on siinkohal oluline, sest arvestades tänaseid RAB tegevusloaga tegutsevaid turuosalisi, siis paljud on just seda tüüpi ettevõtted. Poole aastaga ei ole meie hinnangul võimalik tulemuslikult menetleda mitte ühtegi taotlust.</p> <p>Ettepanek 1: rakendada MICA lubatud lihtsustatud korda.</p> <p>Ettepanek 2: hinnata kuidas on tagatud, et taotluste läbivaatamise kehtestatud tähtaja raames on kõikidel taotluse esitamise ajal tegevusloa omavatel isikutele tagatud tähtaegne uue tegevusloa menetlus.</p>	Selgitatud	<p>1. Vt lihtsustatud korra selgitust märkuse nr 105 juures.</p> <p>2. Esiteks võimaldatakse Finantsinspektsioonil tegevusloa taotlustega tutvuma hakata enne MiCA määruse rakendumist (2024. aasta 30. septembrist). Teiseks pikendatakse üleminekuperioodi, mis peaks hajutama tegevusloade esitamise tihedust ning kolmandaks on soovitatav teenuseosutajal lähtuda mõistlikkuse põhimõttest ja mitte jätta tegevusloa taotluse esitamist viimasele tunnile, eelkõige arvestades, et vana tegevusloaga Piiriüleselt (ja MiCA reeglite kohaselt) teenust alates 1. jaanuarist 2025 osutada ei saa.</p>
146. EDL	<p>19. Lisaks eelnõus reguleeritule palume tunnistada kehtetuks RahaPTS § 31 ning selle paragrahvi lõike 6 alusel antud rahandusministri 23.05.2018 määrus nr 25 “Infotehnoloogiliste vahendite abil isikusamasuse tuvastamise ja andmete kontrollimise tehnilised nõuded ja kord”.</p> <p>Tegemist on regulatsiooniga, mis ei ole eluliselt reaalsuses täidetav, on ebavajalik, seab ebaproportsionaalsed piirangud, sisaldab olulisi loogika- ja tehnilisi vigasid ega arvesta tänapäevaste tehnoloogiliste võimalustega. Turuosalistel peaks olema võimalus ise otsustada kuidas turvaliselt ja usaldusväärselt isikusamasust tuvastada ning</p>	Mitte arvestatud	<p>EDL-i tõstatatud mured on mõistetavad, kuid käesoleva eelnõu eesmärgi ja teemaga ei ole piisavat kattuvust. Nimelt pole eelnõu koostamisse ja kaasamisringi kaasatud kõiki RahaPTS-i §-s 31 olevast regulatsioonist mõjutatud isikuid ja nende esindajaid. Viidatud regulatsiooni kehtetuks tunnistamine nõuab täpsemat õigusanalüüsi ja mõjuanalüüsi, mille koostamisega</p>

	<p>võimalus välja töötada erinevaid innovaatilisi turvalisi lahendusi.</p> <p>Vastav regulatsioon on jäänud ajale jalgu ning pidurdab oluliselt kogu Eesti finantssektori kasvupotentsiaali, ekspordivõimekust ning sellega Eesti riigi konkurentsivõimet ja maksutulude kasvupotentsiaali. Tegemist ei ole ainult virtuaalvääringu teenuse pakkujaid, vaid kogu finantssektorit puudutava ning ebavajalikult piirava normistikuga.</p> <p>Viidatud nõuded ei põhine ühelgi Euroopa Liidu õigusaktil. Veelgi enam - teistes Euroopa Liidu riikides, kus on spetsiaalsed reeglid isikute kaugtuvastamiseks, on viimaste aastate jooksul selge trend aegunud füüsilise teenuse pakkumise dogmadest loobumise ning digitaalse isikusamasuse tuvastamise reeglite moderniseerimise suunas. Eestil ei tohiks regulatsiooni kaasajastamisel maha jääda.</p> <p>Võrreldes ülejäänud Euroopa ja maailmaga, seab kehtiv regulatsioon Eesti ettevõtted väga selgelt ja oluliselt ebavõrdsesse ja ebasoodsasse konkurentsiolekorda.</p> <p>Vastava regulatsiooni loomisest alates on oluliselt muutunud nii rahapesuvastane regulatiivne keskkond, kuid eriti tehnoloogiliste lahenduste turvalisus ja võimalused.</p> <p>Samuti on tegemist bürokraatliku nõudega, mis jätab varju tegeliku eesmärgi ehk faktilise isikute tuvastamise. Rahapesu Andmebürool ning Finantsinspeksioonil on kõik haldusõiguslikud vahendid kontrollida kas isikusamasuse tuvastamise nõue on tegelikult täidetud või mitte ning rakendada vajadusel sanktsioone.</p> <p>Vastava regulatsiooni muutmise ja kaasajastamise ettepanekuid on viimaste aastate jooksul tõusetunud pidevalt. Mõistame, et taoliste muudatuste menetlused on enamasti jäänud toppama MONEYVAL hindamise tulemuste ootuse tõttu. Nüüdseks on selline takistus ära langenud ning Eestil on võimalus oma konkurentsivõimet taastama asuda.</p>		<p>Rahandusministeerium tegeleb, kuid mille valmimine võtab aega, mistõttu ajaliselt ei jõuaks RahaPTS § 31 muudatused käesoleva eelnõu menetluse raamidesse.</p>
<p>146.1 EDL</p>	<p>Alternatiivina RahaPTS § 31 ja vastava määruse kehtetuks tunnistamisele, palume sisse viia eelkõige järgmised muudatused:</p> <p>19.1 Muuta RahaPTS § 31 lõiget 1 järgmiselt: 19.1.1 muuta lõige 1 ja sõnastada see järgmiselt: “kliendi elu- või asukoht on suure riskiga kolmandas riigis.”</p> <p>19.1.2 Tunnistada kehtetuks punkt 2. RahaPTS peamine eesmärk on takistada rahapesu. § 31 regulatsioon on suunatud kaugtuvastamisele. Seega peaks olema § 31 eesmärk vähendada rahapesu riski, mis lähtub kliendi</p>	<p>Mitte arvestatud</p>	<p>Muudatus puudutab määruse eelnõud, mis ei ole käesoleva seaduse eelnõuga seotud. Seadusega ei ole võimalik määrust muuta.</p>

	<p>tuvastamisest, kui ta asub kõrge riskiga riigis.</p> <p>Lõikes 2 toodud piirmäärad on aegunud ning väljuvad sätte eesmärgist.</p> <p>Kõrge riskiga kolmas riik on selgelt defineeritud RahaPTS § 3 punktis 18.</p>		
146.2 EDL	<p>19.2 Kaotada määrusest loogika, mille kohaselt on samaaegselt nõutavad videokõne ning e-identimise süsteemi kasutamine, kuid samas alternatiivsete lahenduste kasutamine ei ole lubatud.</p> <p>Videokõne ja digiallkiri peaksid olema alternatiivid, mitte kumulatiivsed nõuded.</p> <p>Hetkel on tegemist nõudega, mille kohaselt tuleks inimene justkui tuvastada kolm korda: esiteks dokumendi kaudu (paralleelselt kehtiv üldnorm), seejärel videokõne kaudu ning kolmandaks e-identimise süsteemi kaudu. Tegemist on ebamõistlikult koormava lahendusega nii klientidele kui teenuste pakkujatele. Sama eesmärk oleks saavutatav alternatiivide lubamisel.</p>	Mitte arvestatud	Muudatus puudutab määruse eelnõud, mis ei ole käesoleva seaduse eelnõuga seotud. Seadusega ei ole võimalik määrust muuta.
147. EDL	<p>19.3 Asendada määruse § 2 lõikes 2 täielikult ebaõnnestunud sõnastus selgelt eIDAS “kõrge” taseme allkirjaga. Enamikes Euroopa Majanduspiirkonna riikides ei ole kehtiva sõnastuse nõuetele vastavat e-identimise süsteemi olemas või ei ole see laialt kasutusel. RahaPTS § 31 ja vastav määrus on suunatud olukordadele, kus klienti teenindatakse virtuaalselt üle maailma, mistõttu ei ole mõistlik nõuda üle maailma klientidelt spetsiifiliste Euroopa süsteemide kasutamist, mida neil lihtsalt ei saa olemas olla või ei ole. On ilmne, et määruse § 2 lõike 2 viide eIDAS artikli 9 alusel avaldatud nimekirjale on läbi mõtlemata ja eesmärgipäratu nõue.</p>	Mitte arvestatud	Muudatus puudutab määruse eelnõud, mis ei ole käesoleva seaduse eelnõuga seotud. Seadusega ei ole võimalik määrust muuta.
148. EDL	<p>19.4 Tunnistada kehtetuks eesmärgipäratud ja ebavajalikud tehnilised ja protseduurilised kitsendused määruses:</p> <p>19.4.1 § 2 lõiked 3 kuni 6 - kõik need lõiked on sisult eksitavad ja ebavajalikud;</p> <p>19.4.2 § 3 - ebavajalik kantseliit - oluline on ainult isikusamasuse tuvastamise fakt, millega loetakse ka isikusamasuse tuvastamine õnnestunuks või mitte; 19.4.3 § 4 - ebavajalik ning sisus eksitav; andmekaitse aspektid on juba reguleeritud üldnormide ja GDPR-ga;</p> <p>19.4.4 § 5 lõige 1 - ebavajalik, mitmes aspektis sisus eluvõõras - kirjeldatud funktsioon võib olla ka teisele isikule edasi antud, identifitseerimine ei pruugi toimuda digiallkirja kasutades, identifitseerimine võib toimuda riigi infosüsteemide vahendusel jne; 19.4.5 § 6 lõige 2 - nii detailne regulatsioon on ebavajalik - iga teenusepakkuja peaks ise otsustama, kuidas ta on võimeline isikusamasuse tuvastamise fakti hiljem tõestama; 19.4.6 § 6 lõike 3 punkt 2 - ebavajalik;</p> <p>19.4.7 § 6 lõige 4 - ebavajalik;</p> <p>19.4.8 § 9 - riskiprofiili määramine on palju laiem kui</p>	Mitte arvestatud	Muudatus puudutab määruse eelnõud, mis ei ole käesoleva seaduse eelnõuga seotud. Seadusega ei ole võimalik määrust muuta.

	määrusega reguleeritav isikusamasuse tuvastamine; 19.4.9§ 10 - nii spetsiifiline ankeedi defineerimine ei ole vajalik ja on võrreldes seaduse loogikaga eksitav; 19.4.10 § 11 lõige 4 - riskiprofiili määramine on palju laiem kui määrusega reguleeritav isikusamasuse tuvastamine;		
149. EDL	19.5 Kaotada reaalses läbiviidava intervjuu kohustus (§ 11 lõige 2 ja vastavad viited muudes sätetes) ning lubada isikusamasuse kontrollimine salvestatud video põhjal. Tegemist on ebavajaliku ja ebaproportsionaalselt kitsa nõudega. Isikusamasuse tuvastamine saab toimuda ka vähemalt sama turvaliselt salvestuse põhjal. On väga levinud automaatsete juhistega salvestustel põhinevad tehnoloogiad, mille kasutamine on Euroopa teistes riikides tavapärane. Juhime ka tähelepanu, et videotuvastus on enamasti teenusepakkuja enda soovil rakendatav lisaturvalisus, mitte kohustus.	Mitte arvestatud	Muudatus puudutab määruse eelnõud, mis ei ole käesoleva seaduse eelnõuga seotud. Seadusega ei ole võimalik määrust muuta.
150. EDL	19.6 Lubada alternatiivseid isikusamasuse tuvastamise lähenemisi, protsesse ja süsteeme. Oluline peab olema eesmärk, mitte arengut piirav ja eesmärgipäratu regulatsioon. Eesmärk peab olema isikute faktiline tuvastamine, mitte konkreetse keerulise ja äärmiselt kuluka protsessi järgimine. Ei ole mõjuvat põhjust keelata alternatiivseid isikusamasuse tuvastamise lahendusi, kui need täidavad lõppeesmärki ehk isikud on faktiliselt õigesti tuvastatud. Rahapesu Andmebürool ning Finantsinspeksioonil on kõik haldusõiguslikud vahendid kontrollida kas isikusamasuse tuvastamise nõue on tegelikult täidetud või mitte ning rakendada vajadusel sanktsioon	Mitte arvestatud	Muudatus puudutab määruse eelnõud, mis ei ole käesoleva seaduse eelnõuga seotud. Seadusega ei ole võimalik määrust muuta.

EstVCA			
151.	Käesoleva pöördumise ajendiks on asjaolu, et EstVCA liikmete hulka kuuluvad muuhulgas väikefondi valitsejad, kelle tegevust reguleerib Seadus. Märgime, et kuivõrd Eelnõu näol on tegemist krüptovaraturu seaduse eelnõuga, on fondivalitsejate kui turuosaliste ja EstVCA jaoks üllatuslik ning ei ole kooskõlas hea õigusloome tavaga, et selle raames muudetakse kavandatud määrat ka Seadust. Seaduse muutmine Eelnõu kaudu võiks olla põhjendatud näiteks siis, kui vastavad muudatused puudutaksid üksnes krüptovaradesse investeerivaid фонде, mitte kõiki väikefonde, sõltumata investeerimisstrateegiast.	Teadmiseks võetud / selgitatud	Tegevusloata väikefondi valitsejate tegevust siiski puudutab teatavas osas uus krüptovaraturu seadus (võimalik kohustus taotleda tegevusluba uue seaduse alusel). Ühtlasi on arvestatud muudatuste kiireloomulisust.
	Lisaks soovime juhtida tähelepanu järgmistele muudatustele:		
152.	1. Vastavalt Eelnõule muudetakse Seaduse § 453 lõiget 6, millega antakse Finantsinspeksioonile õigus jätta väikefondi valitsejana registreerimise taotlus läbi vaatamata (lisaks kehtivas õiguses puuduste kõrvaldamise nõudmisele ja avalduse rahuldamata jätmisele), kui taotlus ei vasta § 453 lõigetes 2 ja 3 sätestatud nõuetele või taotlusele lisatud andmed ja dokumendid on ebaõiged, eksitavad või mittetäielikud.	Arvestatud	IFS § 453 struktuuri ja lõike 6 sõnastust on muudetud, et oleks selge, millal võib Finantsinspeksioon nõuda puuduste kõrvaldamist ja millal võib ta jätta taotluse läbi vaatamata.

	<p>Leiame, et viidatud säte peaks võimaldama Finantsinspektsioonil jätta taotlus läbi vaatamata üksnes juhul, kui taotlus on tõepoolest (selgelt) puudulik. Väikefondi valitsejad on praktikas kokku puutunud olukordadega, kus Finantsinspektsioon esitab taotlejale lisaküsimusi ning ei vii ettenähtud aja jooksul menetlust läbi. Jääb mulje, et Finantsinspektsioon käsitleb taotlust puudulikuna olukorras, kus inspektsioonil on lihtsalt lisaküsimusi, mis tuleks lahendada menetluse jooksul. Sarnane praktika on ka Rahapesu Andmebürool, mistõttu on väikefondi valitsejana tegevuse alustamine praktikas oluliselt aeganõudvam kui õigusaktides sätestatud menetlusaegu silmas pidades planeerida võiks. See teeb fondide asutamise ja investorite kaasamise protsessid ebamõistlikult pikaks ja ebakindlaks.</p> <p>Eeltoodud põhjustel leiame, et § 453 lg 6 peaks taotluse läbi vaatamata jätmise eeldusena rõhutama taotluse selget puudulikust. Selleks võiks näiteks kasutada väljendit „ilmselgelt mittetäielikud“ Eelnõus kavandatud „mittetäielikud“ asemel.</p>		<p>Kui taotlus on esitatud puudustega, nõutakse esmalt puuduste kõrvaldamist. Kui taotleja ei suuda puudusi etteantud tähtajaks kõrvaldada, on Finantsinspektsioonil õigus taotlus läbi vaatamata jätta.</p>
<p>153.</p>	<p>2. Vastavalt Eelnõule muudetakse Seaduse § 453 lõiget 7, millega muuhulgas lisatakse uue alusena Finantsinspektsiooni poolt registreerimisavalduse rahuldamata jätmiseks olukord, kus taotleja tegeliku kasusaaja päritoluriigiga puudub Finantsinspektsioonil tõhus ja usaldusväärne võimalus koostöö tegemiseks, mis on vajalik investorite huvide kaitsmiseks.</p> <p>Kuivõrd Finantsinspektsioon ei teosta sisulist järelevalvet registreeringu alusel tegutsevate väikefondi valitsejate üle, siis on küsitav, kas investorite huvide kaitsmise seonduv alus on antud juhul õigustatud.</p> <p>Lisaks, Eelnõu seletuskirjas on muudatust põhjendatud vajadusega maandada sanktsioonide rakendamisest kõrvalehiilimise riski. Meie hinnangul on maandatava riski (sanktsioonidest kõrvalehiilimine) ja seda väidetavalt adresseeriva normi (mille põhisisuks on päritoluriigiga puuduv tõhus ja usaldusväärne koostöö) omavaheline seos üsna nõrk.</p> <p>Eeltoodud põhjustel leiame, et kõnealune alus registreerimisavalduse rahuldamata jätmiseks tuleks Eelnõust välja jätta.</p> <p>Kui päritoluriigiga seonduv alus Eelnõusse siiski jääb, tuleks seda oluliselt selgemalt piiritleda:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Esmalt tuleks sisustada „päritolu“ mõiste ehk täpsustada, kas see on sünnikoht, kodakondsus, elukoht või ükskõik milline eelnimetatutest. Meie hinnangul võiks „päritoluriigi“ asemel viidata 	<p>Arvestatud</p>	<p>Küsimus on täiendavalt analüüsimiseks võetud. Taotluse rahuldamata jätmise alus, mis puudutab taotleja tegeliku kasusaaja päritoluriigiga tõhusa ja usaldusväärse koostöö võimaluse puudumist, on eelnõust välja jäetud.</p>

	<p>„elukoha riigile“, kuivõrd elukoha olemasolu konkreetsetes riigis viitab kõige selgemalt isiku tugevale ja vastaval ajal relevantsele seosele selle riigiga.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Lisaks tuleks tagada see, et ebasobivate riikide nimekiri oleks selgelt määratletud ja ette teada (avaldatud Finantsinspektsiooni veebilehel, eelistatult viitega mõnele rahvusvaheliselt tunnustatud asjakohasele nimekirjale – vastavalt tuleks muuta ka Eelnõus kavandatud § 453 lõiget 8, mis jätab selle Finantsinspektsiooni diskretsiooniotsuseks). Oleks äärmiselt problemaatiline, kui Seadus võimaldaks tekkida olukorral, kus mõne riigi ebasobivus selgub alles menetluse käigus – pärast seda, kui taotleja on teinud taotluse esitamiseks vajaliku eeltöö, kandnud vastavad kulud seoses õigusabiga, tasunud menetlustasu jne. - Juhime tähelepanu, et kõnealuse sättega seoses tuleks Seaduse § 453 lõiget 2 täiendada selliselt, et taotlus peaks sisaldama ka andmeid taotleja tegeliku kasusaaja kohta. Vastava täienduseta oleks keeldumise alus seotud andmetega, mille esitamise kohustust ei ole. 		
<p>154.</p>	<p>3. Vastavalt Eelnõule lisatakse Seadusesse § 453¹, mille lõikega 1 kehtestatakse miinimumkapitali nõue suuruses 25 000 eurot, mis peab olema tasutud rahalise sissemaksena.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas on kapitali nõuet presenteeritud vastutuse ulatust suurendava meetmena ning vajaliku puhvrina, kuid äriühingute kapitalinõude kontseptsioon on oma tähtsust minetamas ja õigusloome liigub nii Eestis kui mujal pigem kapitalinõudest loobumise suunas. Käesoleva aasta talvel kaotati osatähtsustele kehtiv miinimumkapitali nõue ka äriseadustikust, kuivõrd on jõutud järeldusele, et praktikas ei paku see märkimisväärset kaitset mitte kellelegi.</p> <p>Väikefondi valitsejatele miinimumkapitali nõude sätestamine oli arutelu all, kuid turuosaliste tagasiside põhjal sellest loobuti, ka eelmine kord kui Seadust muudeti (551 SE). Eeldatavasti ei ole nüüdseks asjaolud selliselt muutunud, et vastav muudatus oleks õigustatud.</p> <p>Kui alustavatel fondivalitsejatel oleks eeldatavasti vastav summa vähemalt osaliselt vajalik ka Finantsinspektsiooni registreeringu, Rahapesu Andmebüroo tegevusloa ja muude tegevuse alustamisega seonduvate kulude katmiseks, siis olemasolevatel turuosalistel oleks täiendava rahalise sissemaks tegemine eriti ebamõistlik, kuivõrd fondi(de) valitsemisest saadav juhtimistasu enamikel</p>	<p>Mitte-arvestatud</p>	<p>Juhime tähelepanu, et väikefondi valitsejate puhul on siiski tegemist finantssektori turuosalistega, kelle puhul kindlasti ei ole kapitalinõude kontseptsioon oma tähtsust minetamas. Vastupidi, kapitalinõue kui selline on siin sektoris üheks peamiseks ja oluliseks regulatiivseks nõudeks.</p> <p>Fondivalitseja, kes registreerib oma tegevuse Finantsinspektsioonis, peaks olema oma tegevuse põhjalikult läbimõelnud.</p> <p>Finantsinspektsioon teostab väikefondi valitseja puhul, kes on oma tegevuse Finantsinspektsioonis registreerinud, järelevalvet vaid registreerimiskohustuse täitmise ja teabe andmise üle. Sellest tulenevalt ei saa investorid kaebuste korral pöörduda Finantsinspektsiooni poole ning kõikvõimalikud nõuded tuleb lahendada kohtus (või ühingulepingus määratud muul viisil), millega kaasnevad arvestatavad kulud. Olenemata sellest, kas tegemist on alles alustava äriühinguga, peab</p>

	<p>juhtudel juba katab tegevusega seotud jooksvaid kulusid.</p> <p>Teisalt on 25 000 eurot summana küllaltki väike ning praktikas ei täidaks see ka eesmärki hoida eemal halbade kavatsustega isikuid.</p> <p>Eeltoodud põhjustel leiame, et miinimumkapitali nõue tuleks Eelnõust välja jätta.</p>		<p>väikefondi valitseja ühingulepingu rikkumise korral olema valmis ja suuteline hüvitama usaldusfondile ja osaomanikele tekitatud kahju ning võttes arvesse sektori varakünnist, võivad fondide mahud ja investeringud ületada Eesti turul tegutsevate tegevusloaga fondivalitsejate ja nende valitsetavate fondide omi.</p> <p>Sellest tulenevalt on kapitalinõude kehtestamine asjakohane. Teisalt ei ole antud nõue ka liigselt koormav, sest kapitalinõude summa ei ole suur.</p> <p>Eelnõu sõnastust on täpsustatud, et oleks üheselt mõistetav, et kapital peab olema tasutud rahalise sissemaksena väikefondi valitseja asutamisel. Juba tegutsevate väikefondi valitsejate puhul rahalist sissemakset tegema ei pea, kui bilansis on piisavad vahendid olemas (nt jaotamata kasum).</p>
<p>155.</p>	<p>4. Vastavalt Eelnõule lisatakse Seadusesse § 453¹, mille lõikega 3 nähakse uue nõudena ette, et väikefondi valitseja valitsetava fondi minimaalne investeeritav summa peab olema vähemalt 10 000 eurot ühe investori kohta iga eraldi pakkumise korral.</p> <p>Eelnõu seletuskirjas on nõuet põhjendatud krüptovarasse investeerimise ja keeruliste strateegiate rakendamise seotud riskidega. Seletuskirjast jääb arusaam, et krüptoinstrumentidega seotud probleeme lahendatakse kõigi fondivalitsejate, sealhulgas krüptovaraga mitteseotud turuosaliste täiendavate tegevuspiirangute hinnaga. Hea õigusloome tava järgimine peaks tagama selle, et krüptovara reguleeriva seadusega ei kehtestata kõigile väikefondidele laienevat regulatsiooni.</p> <p>Eelnõu aluseks tundub olevat ka eeldus, et Eestis on suur hulk kaitseta jaeinvestoreid. Tõusetub küsimus, kust nähtub nende kaitsmise vajadus, sh kas on andmeid selle kohta, et Eesti inimeste raha on suuresti fondides, millel on väga riskantne strateegia.</p> <p>Meie hinnangul on hetkel kehtiv 2,5 miljoni euro suurune künnis Seaduse § 10 lg 4 punktis 3 juba määratlenud, mis on ühiskonna jaoks piisavalt väike risk, et vastava pakkumise reguleerimisega mitte tegeleda. Lisaks kehtib 100 000 euro suurune künnis avaliku pakkumise regulatsiooni välistamiseks läbi viite</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Küsimus on täiendavalt analüüsimiseks võetud. Investeeringu miinimumsumma kehtestamine on eelnõust välja jäetud.</p>

	<p>Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele 2017/1129. Mistahes täiendavad künnised ei ole vajalikud ega põhjendatud. Avaliku pakkumise regulatsiooni muutmisest loobuti õigesti ja põhjendatult ka eelmises Seaduse muutmise eelnõus (551 SE).</p> <p>Eeltoodud põhjustel leiame, et minimaalse investeeritava summa nõue tuleks Eelnõust välja jätta.</p> <p>Kui selline täiendav piirang Seadusesse lisada, tuleks seda sisustada ja rakendada kitsamalt, et mõjutatud oleks ainult fondid, millel on keerulisemad ja riskantsemad investeerimisstrateegiad, näiteks antud juhul krüptovarad.</p> <p>Mingil juhul ei tohiks piirangut rakendada olemasolevate fondide suhtes. Tõenäoliselt ei ole neil praktikas võimalik vabaneda investoritest, kes on investeerinud vähem kui 10 000 eurot, kuna sõlmitud lepingutes puuduvad selleks vajalikud õiguslikud mehhanismid ja tingimused.</p>		
156.	<p>5. Vastavalt Eelnõule lisatakse Seadusesse § 453¹, mille lõikega 4 nähakse ette uued nõuded reklaamile, muuhulgas, et reklaam peab sisaldama teavet selle kohta, et valitsetav fond on kõrge riskitasemega keerukas investeerimistoode, mis võib olla raskesti mõistetav.</p> <p>Antud lauses on kokku liidetud kolm erinevat omadust (kõrge riskitase, keerukas toode ning raskesti mõistetav), millest ükski ei pruugi paljude fondide puhul põhjendatud olla. Sellest tulenevalt peame põhjendamatuks, et Seadusesse lisatakse vastava teabe esitamise kohustus.</p> <p>Eeltoodud põhjustel leiame, et § 453¹ lg 4 punkt 2 tuleks Eelnõust välja jätta.</p>	Arvestatud	
OBLICITY			
157.	<p>Rahandusministeerium saatis 21.08.2023 kooskõlastusringile KrüTS eelnõu, mille peamine eesmärk on tagada Euroopa Liidu (EL) õiguse nõuetekohane riigisisene rakendamine (MICA määrus). Leiame, et eelnõu on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega osas, mille kohaselt ei kasutata MICA artiklis 143 lõikes 6 sätestatud võimalust kohaldada juba tegevusluba omavatele isikutele (VASPid) lihtsustatud korda tegevusloa menetlemisel. Praegu eelnõus pakutav lahendus rikub a) õiguskindluse ja õiguspärase ootuse põhimõtet, b) ei ole laiemas mõttes proportsionaalne meede, kuna see ei ole vajalik, c) rikub põhimõtet, mille kohaselt riik ei tohi küsida samu andmeid korduvalt.</p> <p>Regulatsioon rikub Põhiseaduses sätestatud õiguskindluse põhimõtet</p>	Selgitatud	Vt selgitust märkuse 105 juures.

Põhiseaduse §-st 10 tuleneb õigusriigi põhimõte, mis hõlmab muuhulgas ka õiguskindluse põhimõtte. Õiguskindluse põhimõtte hõlmab omakorda õiguspärase ootuse ja *vacatio legis*'e põhimõtte.

Õiguskindlus nõuab muu hulgas seda, et õiguse subjektid saaksid olla kindlad kehtestatud normide püsijäämises (õiguspärase ootuse põhimõtte). Nagu Riigikohus on korduvalt rõhutanud ei nõua õiguspärase ootuse põhimõtte kehtiva regulatsiooni kivistamist, kuid tuleb silmas pidada, et õigus ei tohi olla õiguse subjektide suhtes sõnamurdlik. Igaüks peab saama temale seadusega antud õigusi ja vabadusi kasutada vähemalt seaduses sätestatud tähtaja jooksul (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 2. detsembri 2004. a otsus asjas nr [3-4-1-20-04](#), punktid 13 ja 14). Igaühel on õigus mõistlikule ootusele, et seadusandja lubatud rakendatakse isiku suhtes, kes on hakanud oma õigust realiseerima (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 17. märtsi 1999. a otsus asjas nr [3-4-1-2-99](#), punkt II).

Õiguspärase ootuse põhimõtte esemeline kaitseala hõlmab isiku mõistliku ootuse, et õiguskorras talle antud õigused ja pandud kohustused püsivad stabiilsena ega muutu rabavalt ebasoodsas suunas. PS § 9 teise lause kohaselt laienevad põhiseaduses loetletud õigused, vabadused ja kohustused juriidilistele isikutele niivõrd, kui see on kooskõlas juriidiliste isikute üldiste eesmärkide ja selliste õiguste, vabaduste ja kohustuste olemusega. Seega hõlmab õiguspärase ootuse põhimõtte isikuline kaitseala PS § 9 teisest lausest tulenevalt ka juriidilised isikud, sh käesoleval hetkel tegevusluba omavaid VASPe.

Virutaalväaringuga sektorit on Eestis sisulisemalt reguleeritud viimasel viiel aastal, kui 2017. a lõpus jõustus RahaPTS. Esimest korda muudeti kehtivat regulatsiooni põhjalikult juba 2019.a. Muudatusega kehtestati näiteks 5 korda kõrgem osakapitali nõue, lisandusid nõuded omada realselt Eestis töötavaid AML *officeri* ja Eesti juhatuse liiget, samuti pidi ettevõtte endale hankima reaalse kontoripinna ning omama kindla pakkuja pangakontot.

Järgmine ja antud kontekstis veel olulisem RahaPTS muudatuste pakett jõustus juba aastal 2022. Lisandus väga palju ettevõtteid koormavaid nõudeid. Veelkord tõsteti osakapitali nõuet olenevalt tegevusalast 10-25 korda ning lisandus omavahendite nõue, lisandus sise- ja välisaudiitori nõue, juhatuse liikmetele tekkis hulga pädevusnõudeid ning tegutsemispiiranguid (üks juhatuse liige ei või tegutseda rohkem kui kahes VASPis), koostada ja esitada tuli väga suur hulk dokumente. Uute nõuetega kooskõla kontrollimiseks

pidid KÕIK tegevusluba omavad VASPid läbima Rahapesu Andmebüroo juures loa uuendamismenetluse, mis oma sisult oli identne uue loa taotlemise menetlusega ning oli ettevõtetele äärmiselt koormav nii halduse kui ka rahalises mõttes. Lisaks dokumentide koostamisele, osakapitali ja omavahendite sisse maksmisele, kulutused audiitoritele jne läbisid ettevõtte juhatuse liikmed, AML *officerid* ning ka tegelikud kasusaajad (tihti välisriikidest) RAB juures füüsiliselt kohal käies sobivushindamiseks vestluse.

Seadus nägi uuendamismenetluseks ette 60 päevase tähtaja, mida põhjendatud juhul võis RAB pikendada kuni 150 päevani. Seega oleks kõik menetlused pidanud olema ka kõige negatiivsema stsenaariumi realiseerumisel lõppenud sama aasta oktoobri keskpaigaks. Väga suur hulk menetlusi on endiselt pooleli ning praeguseks on need kestnud juba üle 400 päeva. Selline ülipikas menetluses osalemine on ettevõtetele äärmiselt koormav, sest puudub kindlus tuleviku osas, ei ole võimalik teha ega saada investeringuid, pidevalt tuleb arvestada töö ja ärimudeli ümberkujundamise vajadusega ning arvestatav osa ettevõtte ressursist on seotud loa uuendamismenetlusega.

Oluline on ka rõhutada, et eelkirjeldatud olukorra on riik loonud (RahaPTS muudatuste vastuvõtmine) olukorras, kus MICA jõustumine ning sisu olid teada. Üks RahaPTS muudatuste põhiline eesmärk oligi vastavalt eelnõu seletuskirjale viia Eesti õigusruum aegsasti vastavusse tuleva MICA nõuetega.

Eelnevast tulenevalt on praeguseks loa uuendamismenetluse läbinud ning tähtajatu loa saanud VASPidel vaieldamatult ning igasuguse kahtluseta tekkinud õiguspärane ootus, et teda ei sunnita koheselt uuesti läbima kogu loamenetlust otsast peale. Kui MICAst tulenevalt (või muidu seaduse muudatustest) lisandub veel mõni nõue või muutub regulatsioon, siis loomulikult tuleb ettevõttel sellega arvestada ja vajadusel oma vastavust ka tõendada, kuid puudub igasugune põhjus, vajadus või õigustus läbida täies mahus uuesti menetlus, mis just äsja on suure vaeva ja kuludega positiivselt läbitud.

Sisuliselt on uue menetluse läbiviimine ka sisutühi. Ei ole ju võimalik ette kujutada, et ettevõtte on just läbinud kõik kontrollid ning riik (RAB) on tunnistanud ta loanõuetele vastavaks ning kohe pärast seda tunnistab see sama riik (FI) ta samadele nõuetele mittevastavaks. Ja seda olukorras, kus loamenetluse aluseks olevad faktilised asjaolud ega regulatsioon ei ole oluliselt muutunud. Selline olukord oleks karjuvas vastuolus õiguskindluse põhimõttega.

<p>158.</p>	<p>Regulatsioon rikub Põhiseaduses sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet</p> <p>Vastavalt Põhiseaduse §-le 11 tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas Põhiseadusega. Need piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust. Seega peab iga regulatsioon olema vajalik, sobiv ning kitsamas mõttes proportsionaalne. Vajalik on meede juhul, kui ei ole olemas teist, isikule vähem koormavat meetet, millega saavutatakse sama tulemus. Vastavalt eelnõu seletuskirjale on loobutud lihtsustatud korras loa menetlemise võimalusest selleks, et Finantsinspeksioon (kellest saab lubade menetleja RAB asemel) saaks tervikliku ülevaate kõikide subjektidega seotud asjaoludest. Seega on eesmärgiks FI informeerimine.</p> <p>Kogu loamenetluse algusest peale läbimine on kahtlemata subjekti jaoks äärmiselt koormav. Seda nii rahaliselt, töömahult kui ka vaatest, et enne loamenetluse lõppu on äritegevus reaalsuses oluliselt piiratud tuleviku ebakindluse tõttu. Samas on ettevõtte just värskest läbinud väga pika, intensiivse ja põhjaliku loamenetluse RAB juures ning RABil (samuti riik) on olemas ülipõhjalikud teadmised ettevõtte toimimisest, äriplaanist, sisekorraeskirjadest, isikukoosseisust ja üldse kõigest, mis on loamenetluses vähegi oluline. Kõiki dokumente on kontrollitud ning vajadusel RAB suuniste järgi täiendatud/parandatud, isikutega on läbi viidud vestlused, esitatud on audiitorite aruanded, vajadusel on RAB teostanud kontrolli ettevõtetes kohapeal. Seega FI täielikuks ja kõikehõlmavaks informeerimiseks piisaks, kui RAB annab üle kõik enda menetlusdokumendid. Selline tegevus ei oleks FI-le rohkem koormav (sest isik peaks ju täpselt samad dokumendid esitama ikkagi uuesti), oleks FI informeerimise seisukohalt isegi efektiivsem (sest RAB saab üle anda ka sisemised menetlusdokumendid ning kogutud info, mida isik ise ei saa teha) ning oleks ettevõttele oluliselt vähem koormav. Seega ei ole meede vajalik ning seetõttu ei vasta proportsionaalsuse põhimõttele (laiemas mõttes).</p> <p>Kaaludes uue loamenetluse koormust ettevõtetele, ei saa jätta tähele panemata ka seda, et objektiivselt võttes ei ole riik saanud hästi hakkama juba eelmise lubade uuendamismenetlusega, mille viis läbi RAB. Kuigi menetluseks oli ette nähtud normaaloludes 60 päeva, siis selle ajaga (ega isegi mitte lähedase ajaga) ei lõppenud <u>mitte ükski!</u> menetlus. Paljud menetlused on pooleli siiani ehk siis juba oluliselt üle aasta ning pooleli on ka märkimisväärne number kohtuasju. See omakorda tekitab turuosalistes veel suurema ebakindluse uue menetluse eest, sest puudub alus arvata, et seekord on asi sujuvam.</p>	<p>Vt kommentaari märkuse nr 105 juures.</p>
-------------	---	--

	<p>Eelnevast tulenevalt ei ole meede ka mitte proportsionaalne (kitsamas mõttes). Ühest küljest on valitud subjekti jaoks absoluutselt kõige koormavam võimalik lahendus ning teisest küljest on meetme eesmärgiks ainult riigi haldusorganile sellise info kogumine, mille riigi teine haldusorgan on just värskelt kogunud ning valideerinud. Vastavalt riigikohtu läbivale praktikale peab nii koormava meetme rakendamiseks eksisteerima erakordselt kaalukas põhjus, olukorda tuleb väga põhjalikult analüüsida ja meetme kasutamist põhjendada. Antud juhul ei ole ka kõige konservatiivsemalt tõlgendades võimalik jõuda seisukohale, et just värskelt täiemahulise, ulatusliku ja kuluka loa uuendamismenetluse läbinud ettevõtete sundimine kogu protsessi uuesti läbima oleks proportsionaalne loodetava eesmärgiga, milleks on riigile teistkordselt samade andmete kogumine, mis on just kogutud nimetatud eelmises menetluses. Seega on meede selgelt ebaproportsionaalne (kitsamas mõttes) ning seetõttu rikub PS sätestatud proportsionaalsuse põhimõtet (laiemas mõttes).</p>		
<p>159.</p>	<p>Regulatsioon rikub andmete topelt küsimise keelu printsiipi Nii Euroopa Liidus kui ka Eestis kehtib andmete ühekordse küsimise põhimõte (<i>the principle of once only</i>). Selle kohaselt ei tohi riik enam küsida ega isikul ei ole ka kohustust esitada andmeid, mille ta juba on riigile esitanud. Põhimõtte kohaselt on haldusorganil kohustus võimalusel küsida (ja teisel haldusorganil ka kohustus anda) vajalikud andmed teiselt haldusorganilt, mitte andmesubjektile endalt uuesti. Nimetatud reegel on tihedalt seotud mitme teise õigusriigi põhimõttega ning hea halduse tavaga.</p> <p>Arvestades, et kõik VASPid on just värskelt esitanud loa uuendamismenetluse raames kõik vajalikud andmed nagu dokumendid, tõendid, selgitused ja muu vajaliku RABile, siis vastavalt andmete ühekordse küsimise printsiibile tuleb FI-l kõik vajalikud dokumendid küsida RABilt, mitte ettevõtelt. Ettevõtelt on lubatud küsida ainult infot ja andmeid selle kohta, kas tema loakohustuse mõttes olulistest asjaoludes on mingeid muutusi toimunud või siis andmeid uute, RAB menetluse hetkel veel mitte kehtivate nõuete täitmise kohta.</p> <p>Kokkuvõtvalt on tegevusloa menetlemisel lihtsustatud korra kasutamise välistamine selges ja ulatuslikus vastuolus mitme põhiseaduses sätestatud õigusriigi aluspõhimõttega, on võimalikest valikutest subjektile <u>kõige</u> koormavam ning samas mitte kõige efektiivsem ega ole ka seaduse eesmärki arvestades üldse vajalik. Täismahuline uus loamenetlus tõstab väga oluliselt ning</p>	<p>Selgitatud</p>	<p>FIS § 48 reguleerib teabe vahetamist RABi ja FI vahel. Eelnõu ei piira kuidagi FI õigust saada RABilt teavet, mis on vajalik FI ülesannete täitmiseks. Vastav teave võib olla seotud ka tegevusloa menetlusega.</p> <p>Lihtsustatud tegevusloa menetluse kohta vt selgitust märkuse 105 juures.</p>

	<p>täiesti mõttetult nii ettevõtete kui ka riigi halduskoormust põhjustades sealjuures suuri ja ebavajalikke rahalisi kulutusi mõlemale poolele. Lisaks eelmainitud vahetule mõjule on sellisel lähenemisel suur ning otsene mõju Eesti kui riigi mainele. Sisuliselt annab Eesti selge märgi, et sinne õigusraamistik ja ettevõtluskeskkond on äärmiselt ettearvamatu ja ebastabiilne. Kusjuures antud mõju ei piirdu mitte ainult virtuaalvääringu teenuste sektoriga, vaid laieneb kogu majanduskeskkonnale tööstusest põllumajanduseni. Keegi ei taha teha investeeringuid või pikaajalisi plaane keskkonnas, mis ei ole isegi paari-aastases perspektiivis ennustatav ning kus õiguskindlus on vähene.</p>		
STRIGA			
160.	<p>I. Paragrahv 47 lg 4, 6, 7 (keeleline) 1. KrüTS eelnõu § 47 lõigetes 4, 6 ja 7 kasutatakse terminit „virtuaalvääringu teenuse osutaja“. Kehtiv turuosalise definitsioon seaduses on „virtuaalvääringu teenuse pakkuja“.</p>	Arvestatud	
	<p>3. Osundame viidatud sätetega seoses järgnevatele kitsaskohtadele.</p>		
161.2.	<p>4. Esiteks, juhime tähelepanu, et mitmed regulatiivsed ja tehnilised nõuded ning juhendmaterjalid antakse MiCA alusel välja hiljemalt päevaks, kui MiCA muutub tervikuna kohalduvaks (30.12.2024), sh suunised krüptovara kvalifitseerimise kohta finantsinstrumendiks (Art 2(5)), krüptovara kohta nõu andmise suunised (Art 81(15)), krüptovaraülekande teenuse osutamise suunis (Art 82(2)), turukuritarvituste ärahoidmise ja ennetamise RTS (Art 92(2)).</p>	Selgitatud	Eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini. Vt kommnetari märkuse nr 11 juures.
161.3.	<p>5. Turuosalisel on mõttekas taotleda tegevusluba siis, kui kohalduvad nõuded on teada ning turuosaline on jõudnud oma tegevuse nõuetega kooskõlla viia. Lisaks võib alles avaldatavate regulatiivsete nõuete või juhendmaterjalide sisu omada mõju turuosalise ärimudelile laiemalt (nt suunised krüptovara finantsinstrumendiks kvalifitseerimise kohta). On võimalik, et lõplikud suunised ja standardid kehtestatakse lõplikul kujul varem, kuid see ei ole tänasel hetkel teada.</p>	Võtame teadmiseks	Nõustume, et tegevusloa taotlemise hetkeks peaksid kõik regulatiivsed nõuded ja suunised kehtestatud olla.
161.4.	<p>6. Seega jääb regulatiivse keskkonna väljakujunemiseks seatud tähtaja ning tegevusloa saamise tähtaja vahele tänases teadmises 6 kuud, mille sisse peab mahtuma lõplike nõuete analüüs ja kindlakstegemine, vastavuse saavutamine, taotluse esitamine ning menetluse läbimine. Meie hinnangul on küsitav, kas selline ajaraamistik on realistlik või vähemasti kas see on proportsionaalne. Osalt on tegevusloa menetluse läbimise kestus ka väljaspool turuosalise kontrolli. Meie ettepanek oleks seega üleminekukorda mõnevõrra pikendada.</p>	Selgitatud	Eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini.
161.5.	<p>7. Arvestades, et lõplikud nõuded võivad selguda alles detsembri lõpuks 2024, ei pruugi turuosalisel olla otstarbekas tegevusloa taotlust Finantsinspektsioonile esitada septembris 2024 (praegune võimalus eelnõus),</p>	Selgitatud	Eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini.

	teadmata, kas esitatud dokumentatsioon ning sisemised süsteemid/protsessid vastavad veel tulevikus kehtestavatele tingimustele. Üks variant oleks seega jätta ära võimalus esitada taotlusi alates septembrist 2024 ning selle asemel pikendada üleminekukorda vähemalt 30. detsembrist 2024 – 1. oktoobrini 2025 (9 kuud, pool maksimaalsest võimalikust).		
161.6.	8. Alternatiivne, ja vahest optimaalsemgi variant, oleks kehtestada üleminekukord „astmelisena“, s.t seadus annab esmalt tähtaja, mille jooksul tuleb tegevuse jätkamiseks tegevusloa taotlus esitada (näiteks kuus kuud pärast MiCA määruse kehtima hakkamist), ning seejärel tähtaja, mille jooksul tuleb tegevuse jätkamiseks tegevusluba saada (näiteks 12 – 18 kuud pärast MiCA määruse kehtima hakkamist). Kui tegevusloa saamiseks ettenähtud tähtaeg jääb 18-kuulise ajaraami sisse, oleks selline lahendus kooskõlas MiCA artikliga 143(3). Vt ka tabel lisas.	Selgitatud	Eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini. Leiame, et virtuaalväeringu teenuse pakkujad peaksid ka ise oma tegevust planeerima sedasi, et tegevusloa taotlus oleks esitatud piisava varuga, arvestatud MiCA-s sätestatud pädevale asutusele ettenähtud maksimaalset menetlusperioodi.
161.7.	9. Teiseks, turuosaliste ja rohkem ehk isegi nende klientide huvides oleks tarvis ka täpsemalt reguleerida olukorda, kui turuosaline kaotab õiguse teenuse osutamisega jätkata, kuivõrd on võimalik, et mõned praegustest teenusepakkujatest ei saa või soovi uut tegevusluba. Suur osa praegu VVTP-dena tegutsevatest turuosalistest hoiavad klientide varasid kas virtuaalväeringu või traditsioonilise valuuta näol (rahakotiteenuse ja vahetusteenuse osutajad), mistõttu seadus peaks täpsustama, milline on sellisel juhul seaduslik käitumisjuhised majandustegevuse peatamiseks/lõpetamiseks. Siin peaks eristama kahte olukorda.	Arvestatud	Vt kommentaare märkuste 161.7 ja 161.8 juures.
161.8.	10. Esimene on olukord, kus teenusepakkuja ei ole ettenähtud ajaks tegevusluba taotlenud või Finantsinspeksioon keeldub tegevusloa andmisest. Seadus peaks selleks puhuks andma ühese juhise, et sel juhul on teenusepakkuja õigustatud ja kohustatud kliente teavitama kliendisuhete lõppemisest ja kliendi varad tema nimetatud aadressile või maksekontole tagastama, ilma et seda loetaks ebaseaduslikuks majandustegevuseks (nt virtuaalväeringu ülekande puhul kvalifitseeruks virtuaalväeringu ülekandmine ülekandeteenuse osutamiseks, mida teenuse osutamise keelu korral teenusepakkuja teha ei tohiks). Kaaluma peaks ka võimalust, et kui VVTP-l on tegevusluba virtuaalväeringut raha vastu vahetada ja vastupidi, siis VVTP võib kliendi varade väljamaksmise eesmärgil vastava vahetustehingu teostada (nt kui kliendil on vara virtuaalväeringus, aga soovib selle välja võtta rahas; või vastupidi). Seaduses saaks ka täpsustada, et uute sissemaksete vastuvõtmine on lõpetaval teenuseosutajal igal juhul keelatud, ning kui neid klientide poolt tehakse, tuleb need tagasi saata. Teadupärast ei ole teenusepakkujal võimalik vältida seda, et klient algatab plokiahelas tema suunal sissemakse.	Arvestatud	Eelnõusse on lisatud säte, et VASP on kohustatud teavitama klienti temale teenuse osutamise lõpetamisest ja kliendi varad tema nimetatud rahakoti aadressile või maksekontole tagastama.

161.9.	<p>11. Teine on olukord, kus teenusepakkuja on tegevusluba taotlenud, aga selle andmist ei ole veel ettenähtud tähtjaks otsustatud. Praegu eelnõus sisalduv ühene keeld ka sel juhul teenuse osutamisega jätkata võib olla tõlgendatav selliselt, et pärast loa saamiseks ettenähtud tähtaja möödumist veel tegevusluba oodates ei tohi teenuseosutaja enam klientide varasid hoida ning peab need tagastama. Samas, kui on veel võimalik, et teenuseosutaja siiski tegevusloa saab, ei oleks see proportsionaalne lahendus, sest see sunniks teenuseosutajat olemasolevate klientidega ärisuhted lõpetama ning tegevusloa saamisel alustama n-ö otsast peale, seades kahtluse alla äriplaani realiseerimise, mis on mh üks osa Finantsinspeksioonile esitatavatest ja loamenetluses hinnatavatest dokumentidest. Võimalus oleks see lahendada nii, et loa andmiseks ettenähtud aja möödudes tegevusluba ootaval turuosalisel on kuni tegevusloa andmise otsustamiseni keelatud uute ärisuhete loomine, kuid olemasolevate klientide teenindamine on lubatud.</p> <p>Tulenevalt MiCA määruse maksimaalsest 18-kuulisest üleminekuajast tuleks seaduses ka täpsustada, et kui tegevusloamenetlus on pooleli ka 18 kuu möödudes, rakendub teenuse osutamise keeld. Vt ka tabel lisas.</p>	Arvestatud	Eelnõu sõnastust on täpsustatud, et uusi kliendilepinguid ei ole lubatud sõlmida.
161.10	<p>12. Kokkuvõtvalt märgime, et olukord, kus praeguse tegevusloaga teenuseosutaja uus loamenetlus oleks pärast loa saamiseks ettenähtud aega veel pooleli, oleks operatsiooniliselt kompleksne ja täkitaks suurel määral ärilist ebakindlust ja ebaselgust – seda isegi siis, kui seadust selles osas täpsustatakse. Seetõttu oleks mõistlik seada menetlustähtjad nii, et sellist olukorda ei juhtuks, või et see risk oleks väike. Meie hinnangul aitaks seda tagada punktis 8 kirjeldatud „astmeline“ üleminekukord, mis läbi erinevate tähtaegade tegevusloa taotlemiseks ja saamiseks eraldab esimeses etapis tegijad, kes soovivad tegevusluba taotleda, ning annab neile mõistliku tähtaja menetluse läbimiseks, tagades sujuva ülemineku uuele režiimile.</p>	Selgitatud	Vt kommentaari märkuse nr 161.6 juures.
EESTI INFOTEHNOLOOGIA ja TELEKOMMUNIKATSIOONI LIIT			
162.	<p>Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL) tutvus kooskõlastamisel oleva krüptovaraturu seaduse eelnõuga (edaspidi: eelnõu). Märkasime, et sellega plaanitakse muuta ka elektroonilise side seadust (eelnõu § 48). Kuna kavandatav muudatus mõjutab ITL-i kuuluvaid elektroonilise side ettevõtteid, esitame käesolevaga eelnõu kohta oma arvamuse.</p>	Arvestatud	Eelnõust on välja jäetud vastav muudatusettepanek.
	<p>ITL on korduvalt juhtinud tähelepanu Euroopa Kohtu erinevatele otsustele ja Riigikohtu 18.07.23 otsusele nr 2021 1-16-6179 sideandmete säilitamise ja kasutamise osas ning palunud sellest tulenevalt Justiitsministeeriumil vaadata üle kogu elektroonilise side seaduse raamistik sideandmete säilitamise ja kasutamise kohta. Muu hulgas on Euroopa Kohus</p>		

	<p>teinud 20.09.2022 otsuse ka finantsjärelevalve poolt oma järelevalvetegevuses sideandmete kasutamise kohta liidetud kohtuasjades C-339/20 ja C-397/201. Seetõttu soovime juhtida Rahandusministeeriumi tähelepanu eelnõu kahele võimalikule vastuolule Euroopa Liidu õigusega:</p> <p>- Juurdepääs sideandmetele on õigustatud ainult menetlustes, mille eesmärk on võitlus raske kuritegevuse vastu või avalikku julgeolekut ähvardava suure ohu ärahoidmine. Euroopa Kohus on sätestanud, et juurdepääs sideandmetele (välja arvatud isiku identifitseerimisega seotud andmed) on õigustatud ainult menetlustes, mille eesmärk on võitlus raske kuritegevuse vastu või avalikku julgeolekut ähvardava suure ohu ärahoidmine. Eelnõus on sätestatud Finantsinspektsiooni uurimis- ja järelevalvemenetluseks oluliselt ulatuslikumad õigused, milles ei arvestata võimaliku rikkumise raskust ja laadi ning isikuõiguste riive põhjendatust.</p> <p>- Puudub kohtu või sõltumatu haldusametuse eelnev kontroll sideandmetele ligipääsu põhjendatuse kohta. Sideandmete väljastamisel tekib riive andmesubjekti eraelule, mistõttu tuleb alati kaaluda, kas andmete väljastamine on proportsionaalne taotletava eesmärgi suhtes. Kui kriminaalmenetluse puhul nähakse ette, et sideandmete väljastamisel on loa andjaks kohus, mitte hiljem tõendite põhjal järeltõendi tegev prokuratuur, siis antud eelnõus puudub sõltumatu kohtu/sõltumatu haldusametuse kontroll, kes hindab eelnevalt taotletava eesmärgi proportsionaalsust, kaalub andmesubjekti õigusi ning hindab igakordselt loa alusel andmete küsimise lubatavaks.</p> <p>Ülaltoodud põhjusel ei toeta ITL elektroonilise side seaduse täiendamist eelnõu §-ga 48. Teeme ettepaneku see säte eelnõust välja jätta ning vastavalt muuta ka eelnõu muid sätteid. Näiteks tuleb seonduvalt eelnõust välja võtta § 25 lg 7.</p> <p>Oleme seisukohal, et uute aluste lisamisest sideandmete kasutamiseks tuleb hoiduda. Selle asemel tuleb sideandmete säilitamise ja kuritegevuse vastu võitlemiseks kasutamise õigusnormid Eestis tervikuna üle vaadata ning Eestis ja Euroopa Kohtu praktikaga kooskõlla viia. Loodame, et leiate võimaluse ITL-i ettepanekut edasises menetluses arvestada.</p> <p>Palume kaasata ka ITL kui eelnõuga mõjutatud sideettevõtete esindaja krüptovaraturu seaduse edasisse menetlusse.</p>		
FINANCEESTONIA			
163. FE	KrüTS § 1 määratleb seaduse reguleerimisala, mille kohaselt reguleerib seadus krüptovaraturu osalise	Selgitatud	Eelnõu puhul on mitmetest täpsustavatest turuosalisele

	<p>tegevust, lõpetamist, vastutust ja järelevalvet krüptovaraturu ja selle osalise üle niivõrd, kuivõrd see täpsustab ja täiendab MiCA määrust. Arvestades, et MiCA näol on tegemist EL määrusega, mis on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides, siis määruse ühetaoline ja vahetu kohaldamine tähendab ka seda, et määrus ei vaja eraldi riigisisesse õigusesse ülevõtmist. Määruse jõustumisel tuleb kehtetuks tunnistada kõik riigisisese õigusnormid, mis takistavad määruse vahetut õigusmõju. Seega tuleb arvestada, et MiCA hakkab liikmesriigi territooriumil kehtima niisugusel kujul, nagu ta vastu võetakse, seejuures hakkab MiCA kohalduma Eesti seaduste, Vabariigi Valitsuse ja ministrite määruste kõrval ning olema nende suhtes ülimuslik.</p> <p>Lähtudes määruse õiguslikust tähendusest, peaks seega KrüTS eesmärgiks olema eelkoige MiCA täpne ja nõuetekohane riigisisene rakendamine, mitte MiCA artiklite täiendamine ning seeläbi täiendavate nõuete ja kohustuste tekitamine krüptovaraturu osalistele.</p> <p>Leiame, et KrüTS eesmärk peab olema reguleerida praegusest olukorrast (st mis on reguleeritud RahaPTS-s) üleminekut uuele korrale, mis on ette nähtud MiCA-ga. KrüTS eelnõu kohaselt kordab see osaliselt MiCA-ga sätestatud nõudeid, kuid teisalt tekitab juurde uusi mõisteid. See võib raskendada KrüTS ja MiCA rakendamist.</p> <p>Ettepanek Muuta KrüTS reguleerimisala vastavalt eeltoodule. Lisaks teeme ettepaneku täiendavalt hinnata, kas KrüTS sätted tegelikult toetavad MiCA riigisisest rakendamist ühetaoliselt ja loovad EL-is ühtse reeglistiku krüptovaraturu osalistele.</p>		<p>suunatud nõuetest loobutud (nt sisekontrolli sätted). Samas juhime tähelepanu, et kõik mis puudutab järelevalvet, siis MiCA määrusega on kooskõlas riigisisese täiendused.</p>
<p>164. FE</p>	<p>2. Tegevuslubade kehtivus ning üleminekusätted KrüTS kohaselt peavad kõik turuosaliselt taotlema uued tegevusload. Leiame, et antud lähenemine ei ole põhjendatud, suurendab turuosaliste ning riigi kulusid. MiCA annab võimaluse kehtestada tegevusloa saamiseks lihtsustatud menetlus ja võimaldab ka üleminekuperioodi 1. juulini 2026. Leiame, et mõlemad võimalused on mõistlik kasutusele võtta ka Eestis.</p> <p>Kehtestades tegevusluba omavatele ettevõtjate kohustuse läbida uuesti täies mahus loamenetlus ei ole proportsionaalne nõue ning võib osutada vastuolus olevaks teenusepakkujate õiguspärase ootusega. Teenusepakkujatel, kellele on RAB haldusmenetluse tulemusena väljastatud 2023. aastal tegevusloa, on õiguspärane ootus, et neile väljastatud tegevusloa ei muutu peale ühte või kahte aastat kehtetuks.</p>	<p>Arvestatud/ Selgitatud</p>	<p>Eelnõuga nähakse ette üleminekuperiood 2026. aasta 1. jaanuarini.</p> <p>Lihtsustatud tegevusloa korra kohta vt palun kommentaari märkuse nr 105 juures.</p>

MiCA art 143 lõige 6 annab lihtsustatud menetluseks võimaluse, kui siseriiklikult on juba valdkonda reguleeriv regulatsioon olemas. Virtuaalväeringu teenuse loataotlejad läbisid alles hiljuti tegevusloa uuendamise menetluse. Eelnõu kohaselt kohustatakse ka tegevusloa uuendamise menetluse läbinud teenuseosutajaid uuesti läbima samasisulist haldusmenetlust. Seletuskirjas on märgitud, et pärast konsulteerimist huvirühmadega on eelnõus võetud lähenemine, et kuna tegevusloa andjad on erinevad asutused (kehtiva õiguse kohaselt on tegevusloa väljastaja Rahapesu Andmebüroo ning uue tegevusloa väljastaja on Finantsinspeksioon), siis lihtsustatud korras tegevusloa taotlemise korral ei ole võimalik tagada, et uuel pädeval asutusel ehk Finantsinspeksioonil on terviklik ülevaade kõikidest subjektiga seotud tegevusloa aluseks olevatest asjaoludest ja riskidest, mis võivad mõjutada tegevusloa andmise otsust. Seetõttu viib Finantsinspeksioon krüptovaraturu osalisega läbi täies mahus uue menetluse.

Meile teadaolevalt virtuaalväeringu teenuse pakkujatega sellist konsulteerimist ei ole toimunud. Seletuskirjas ei ole esitatud sisulisi põhjendusi, miks ei saa lihtsustatud korras tegevusloa väljastamisega tagada, et Finantsinspeksioonil oleks sektorist terviklik ülevaade. Virtuaalväeringu teenuse loataotlejad alles hiljuti läbisid tegevusloa uuendamise menetluse, mistõttu lihtsustatud menetlus kannaks sama eesmärgi (rõhutame, et eesmärgiks ei ole menetluse puudumine). MiCA järgi peaks Finantsinspeksioon veenduma enne lihtsustatud korras tegevusloa andmist, et MiCA määruse V jaotise 2. ja 3. peatükis sätestatud nõuded on täidetud. Samas ei reguleeri MiCA lihtsustatud korras tegevusloa menetlemise korda. Seega on Finantsinspeksioonil võimalik koguda dokumente ja andmeid ulatuses, mis tagavad ülevaate tegevusloa aluseks olevatest asjaoludest ja riskidest.

Samuti leiame, et seadusandja peab kaaluma üleminekuperioodi pikendamist. Selline võimalus on ettenähtud MiCA-s ning annaks ettevõtetele ja riigiasutustele piisavalt aega uute nõuetega kohandamiseks, vähendades seeläbi potentsiaalseid äritegevuse häireid, halduskulusid ja vaidlusi. Tuleb samuti arvestada sellega, et pikema üleminekuperioodi kasutamine võimaldaks arvestada vahepeal tekkinud teiste riikide praktikaga, Euroopa Liidu asutuste juhiste ning kohtulahenditega.

Ettepanek

- a) Pikendada üleminekuperioodi kuni 1. juulini 2026.
- b) Rakendada RAB tegevusloaga virtuaalväeringu teenuse pakkujatele lihtsustatud menetlust.

<p>165. FE</p>	<p>3. Nõuded krüptovaraturu osalise juhtorganitele</p> <p>MiCA-st ei tulene, et krüptovaraturu osalisel peab olema nõukogu ja/või rohkem kui üks juhatuse liige. Muudatus teeks Eesti ebaatraktiivseks uutele loataotlejatele. Eestis tegevusluba omavatel virtuaalväeringu teenuse pakkujatel oleks samuti keeruline vastavat nõuet täita. Kui teistes riikides piisab vaid ühest kõrgema juhtorgani liikmest, siis Eestis tuleks otsida osade teenuse pakkujate puhul vähemalt viis kvalifitseeritud spetsialisti.</p> <p>KrüTS seletuskirjas on märgitud, et kuna osaühingutel puudub nõukogu loomise kohustus, siis muutuvad osaühingu juhtimised nõrgemaks. Samas ei ole põhjendatud, mille poolest jääb osaühingu juhtimine nõrgemaks. Eelnõu osas ei ole tehtud mõjuhinnangut, milles käsitletakse kulu ettevõtjale, kes peaks hakkama palkama juurde juhatuse ja nõukogu liikmeid.</p> <p>Virtuaalväeringu teenuse tegevuslube on hetkel väljastatud 79-le ettevõttele. Valdav enamus tegutsevatest ettevõtjatest on nõukoguta osaühingud. Nende juhatuses ei pruugi olla kahte inimest. See tähendab, et võib tekkida vajadus leida 200-300 virtuaalväeringu valdkonna spetsialisti ning läbida nende sobivusmenetlus Finantsinspeksioonis. Eestist ei ole võimalik leida sellisel arvul uusi inimesi, kes saaksid neid ülesandeid täita. Tööjõupuudus omakorda võib viia selleni, et ettevõtted palkavad vormiliselt sobivaid inimesi, kes tegelikult ei ole valdkonnaga kursis ning täidavad nn „tankisti“ rolli. Teistes EL riikides, kus lähtutakse üksnes MiCA-s toodud miinimumnõuetest, vajavad virtuaalväeringu teenuse pakkujad oluliselt vähem juhtorganite liikmeid. Arvestades Eesti finantsvaldkonnas tegutsevate inimeste vähesust, siis ei ole selline nõue õigustatud krüptovaraturu osalise suhtes.</p>		<p>Vt kommentaari märkuse 10 ja 109 juures.</p>
<p>166. FE</p>	<p>4. Sisekontroll</p> <p>KrüTS § 9 lg 1 kohaselt krüptovaraturu osaline peab rakendama piisavaid sisekontrolli meetmeid, mille eesmärk on tagada krüptovaraturu osalise tegevuse vastavus kehtivatele sise-eeskirjadele, õigusaktidele ja vastu võetud otsustele tema kõigil juhtimis- ja tegevustasanditel ning otsuste vastuvõtmine usaldusväärse ja nõuetekohase informatsiooni alusel. KrüTS § 9 lg 2 näeb ette, et krüptovaraturu osalise nõukogu määrab siseaudiitori. KrüTS seletuskirjas on märgitud, et sisekontrolli nõue tuleneb MiCA art 62 lg 2 p-st i. MiCA inglisekeelne tekst näeb ette, et tegevusloa taotlemisel tuleb esitada: „A description of the applicant crypto-asset service provider’s internal control mechanisms, policies and procedures to identify, assess</p>	<p>Arvestatud</p>	<p>Eelnõust on kustutatud sisekontrolli sätteid, kuid juhime tähelepanu ESMA konsultatsioonipaberile „<i>Technical Standards specifying certain requirements of the Markets in Crypto Assets Regulation (MiCA)</i>“³³, mille lk 18 punktis 36 on täpsustatud, et tegevusloa taotlus peab sisaldama:</p> <p><i>b. personal details of <u>heads of internal functions</u> (management, supervisory and <u>internal control functions</u>), including personal information, including their location and a detailed curriculum</i></p>

³³ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/2023-07/ESMA74-449133380-425_MiCA_Consultation_Paper_1st_package.pdf

	<p>and manage risks, including money laundering and terrorist financing risks, and business continuity plan". Läähtudes MiCA inglisekeelsest tekstist, tuleb tegevusloa taotlemisel esitada kirjeldus sisekontrolli meetmete, põhimõtete ja protseduuride kirjelduse kohta, mida rakendatakse riskide, sh rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide kindlakstegemiseks, hindamiseks ja juhtimiseks. Seega MiCA art 62 lg 2 sisekontrolli meetmete all on eelkõige silmas peetud ettevõtte siseeeskirju ja protseduure, mille abil tuvastatakse, hinnatakse ja juhitakse riske, sh rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamisest tulenevaid riske. Varapohise tokeni emitentidele kohaldub MiCA art 34 lg 12, mille kohaselt varapõhiste tokenite emitent tagab, et nimetatud süsteeme auditeeritakse korraliselt sõltumatute audiitorite poolt. Auditi tulemused edastatakse asjaomase emitendi juhtorganile ja tehakse kättesaadavaks pädevale asutusele. MiCA ei sätesta sellist kohustust krüptovarateenuse osutajatele. KrüTS seletuskirjas ei ole põhjendatud, miks peab Eestis kehtestama siseauditi kohustuse ka krüptovaraturu osalisel.</p> <p>Ettepanek. Hinnata täiendavalt, kas siseauditi nõue krüptovaraturu osalisele on vajalik, ja kas KruTS eelnõuga ettenähtud täiendavate kohustuste kehtestamine täidab MiCA ühetaolise kohaldamise eesmärk</p>		<p><i>vitae, (stating relevant education, professional training and experience) and a description of the skills, knowledge and expertise necessary for the discharge of their responsibilities.</i></p> <p><i>d. the policies, procedures and arrangements to ensure compliance of the applicant's management body's requirement to assess and periodically review the effectiveness of the governance-related policy arrangements and procedures, including:</i></p> <p><i>(i) the identification of the internal control functions to monitor the policy arrangements and procedures established to comply with the prudential and conduct requirements for CASPs set out in the Chapters 2 and 3 of Title V of MiCA, including the reporting lines to the applicant's management body;</i></p> <p><i>(ii) an explanation how the applicant ensures that the internal control functions operate independently from the functions they control; have access to the necessary resources and information and can report (regularly and ad hoc basis) directly to the applicant's management body, where they detect a significant risk of compliance failure by the applicant;</i></p>
<p>167. FE</p>	<p>5. Audiitorkontroll</p> <p>KrüTS § 16 lg 1 kohaselt peab krüptovaraturu osalise raamatupidamise aruanne olema auditeeritud.</p> <p>MiCA art 67 lg 3 sätestab, et lõike 1 punkti b kohaldamisel arvutab krüptovarateenuse osutaja oma eelmise aasta püsikulud, kasutades kohaldatavast raamatupidamistavast tulenevaid arvnäitajaid, arvates pärast kasumi jaotamist aktsionäride või osakuomanike vahel nende viimastes auditeeritud raamatupidamise aastaaruannetes, või kui auditeeritud aruandeid ei ole, siis riiklike järelevalveasutuste poolt kinnitatud raamatupidamise aastaaruannetes, kogukuludest maha kirjed. Antud artikli sõnastusest võib järeldada, et MiCA-st ei tulene krüptovarateenuse osutajatel e välisauditi teostamise kohustust.</p>	<p>Mitte arvestatud</p>	<p>Raamatupidamise aastaaruande auditeerimise vajalikkust on põhjendatud seletuskirjas järgmiselt: auditeerimiskohustuse üldnõuded on sätestatud audiitoritegevuse seaduses, kuid need ei pruugi tagada kõigi turuosaliste (näiteks väiksema tegevusmahuga osahingute) raamatupidamisaruannete auditeerimise kohustust. Raamatupidamisaruannete auditeerimise nõude kehtestamise eesmärk on tagada usaldusväärne informatsioon krüptovaraturu osalise finantsseisundi ja majandustulemuste kohta nii Finantsinspektsioonile järelevalve teostamiseks kui ka</p>

	<p>KrüTS seletuskirjas ei ole põhjendatud, miks on raamatupidamise aruannete auditeerimine vajalik. Seletuskirjas on märgitud, et auditeerimise nõuet kinnitab asjaolu, et krüptovaraturu osaliste omavahenditele on kehtestatud regulatiivsed nõuded. Krüptovaraturu osaliste omavahenditele on kehtestatud regulatiivsed nõuded, kuid see ei tähenda tingimata majandusaasta auditeerimise kohustust. Näiteks peab kehtiva regulatsiooni järgi audiitorettevõtja kontrollima virtuaalvääringu teenuse pakkuja poolt omavahendite kohta kehtestatud nõuete täitmist ning esitama sellekohase arvamuse virtuaalvääringu teenuse pakkujale ja RAB-ile. Seejuures võib olla tegemist eraldi töövõtuga, mitte audiitorkontrolli raames teostatava töövõtuga.</p> <p>Arvestades, et seletuskirja eesmärk on põhjendada eelnõu seisukohti ning anda ülevaade seaduse vastuvõtmisega kaasnevatest mõjudest, siis ei ole KrüTS seletuskirjas käsitletud viimaste RahaPTS muudatuste valguses tõusetunud probleemi, kui palju on tegelikult vandeaudiitoreid, kes tegelikult suudavad ja soovivad vastavat töövõttu teostada. Tänapäevane olukord on selline, et enamusel vandeaudiitoritest puuduvad teadmised ning kogemus virtuaalvääringu teenuse pakkujate majandusaasta aruannete auditeerimiseks. Samas nõudlus vastava teenuse järele on oluliselt kasvamas.</p> <p>Ettepanek Hinnata täiendavalt, kas majandusaasta aruande auditeerimiskohustuse kehtestamine on kooskõlas MiCA eesmärgiga.</p>		<p><u>avalikkusele äriregistris avalikustatud aruannetes.</u></p> <p>Oleme teadlikud, et RahaPTS-iga kehtestatud raamatupidamise aastaruande audiitorkontrolli ja omavahendite kontrolli nõuded on tõstatanud küsimuse, kui palju on vandeaudiitoreid, kes suudavad ja soovivad vastavat töövõttu teostada. Juhime tähelepanu, et 2023. aasta oktoobris toimus Audiitorkogu eestvedamisel koolitus "Virtuaalvääringu teenuste pakkujate auditi/ülevaate ja omavahendite kontrolli ümarlaud"⁴. Audiitorettevõtjatel endil on huvi täiendada oma teadmisi selles valdkonnas. Kuna ka kehtiva õiguse kohaselt on omavahendite kontroll kohustuslik, siis eelduste kohaselt on eelnõu jõustumise hetkeks juba rohkem kogemuste ja teadmistega audiitoreid.</p> <p>Juhime tähelepanu ka MiCA määruse 67 lõikele 3, mis täpsustab püsikulude arvutamist, viidates sealjuures viimastele <u>auditeeritud raamatupidamise aastaruannetele.</u></p>
<p>168. FE</p>	<p>6. Varjatud seiramine KrüTS § 24 lg 5 sätestab, et Finantsinspeksioon võib Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114 6. jaotises sätestatud nõuete rikkumise ärahoidmise, avastamise ja vähendamise eesmärgil seirata krüptovara pakkumise või krüptovarateenuse osutamise raames tehtud või tehtavate tehingute tegemist, samuti muude toimingute tegemist seoses võimalike nõuete rikkumisega. Seiramine võib toimuda varjatult. Leiame, et varjatud seiramine peaks jääma uurimisasutuste pädevusse, vajadusel vastava kohtuliku kontrolliga. Selline ühe sektori riivav kohtlemine ei ole põhiseadusega kooskõlas. Sellised sätted puuduvad teistest finantssektori õigusaktidest ning nende osas puudub põhjendatud vajadus. KrüTS ei läbiks selles osas põhiseadusega kooskõla kontrolli.</p> <p>Ettepanek Loobuda KrüTS § 24 lg-s 5 sätestatud nõudest.</p>	<p>Mitte arvestatud</p>	<p>Juhime tähelepanu, et analoogne säte on ka VpTS § 230 lõikes 3, mistõttu on ekslik väide, et sellised sätted puuduvad teistes finantssektori õigusaktides. Käesolevas eelnõus on vastav õigus piiritletud vaid turukuritarvitust käsitlevate õigusnormide nõuete rikkumise ärahoidmise, avastamise ja vähendamise eesmärgiga.</p> <p>Seletuskirjas on selgitatud, et krüptovara pakkumise või teenuse osutamise raames tehtud või tehtavate tehingute ja toimingute seiramine on vajalik, et Finantsinspeksioonil oleks võimalik teostada MICA määruse artikli 94 lõikest 1 tulenevaid järelevalvefunktsiooni täitvaid ülesandeid, sh keelata krüptovara</p>

⁴ <https://www.auditorkogu.ee/est/koolituskalender/koolitus/173>

			pakkumine või krüptovarateenuse osutamine, kui Finantsinspeksioonil on mõjuv põhjus kahtlustada, et MiCA määrust on rikutud või seda rikutakse.
169. FE	<p>7. Üldkoosolekute kontroll</p> <p>KrüTS § 33 lg 1 kohaselt krüptovaraturu osalise juhatus peab üldkoosoleku, osanike koosoleku ja nõukogu koosoleku toimumisest teatama Finantsinspeksioonile vähemalt kaks nädalat ette. Erakorralise üldkoosoleku toimumisest peab võimaluse korral teatama vähemalt ühe nädala ette. Sellist nõuet ei tulene MiCA-st ega ka praegu RahaPTS-is kehtivas regulatsioonist. Seletuskiri ei selgita, millest selline vajadus tuleneb. Antud säte tekitab täiendava halduskoormuse, teeb juhtorganite töö keeruliseks ning teatud juhul teeb võimatuks kiirete otsuste vastuvõtmise.</p> <p>Ettepanek</p> <p>Loobuda KrüTS § 33 lg-s 1 sätestatud nõudest</p>	Mitte arvestatud	Kohustus teavitada Finantsinspeksiooni juhtorgani kokkukutsumisest on ette nähtud ka teiste finantsjärelevalve subjektide puhul. Tegemist on järelevalvelise meetmega.
170. FE	<p>8. Ettevõtlusvabadus ja finantssektorile ebatüüpilised piirangud</p> <p>KrüTS § 33 lg 3 annab Finantsinspeksioonile õiguse saata koosolekule oma esindajad, kellel on õigus esitada seisukohti ja teha ettepanekuid ning nõuda nende kandmist koosoleku protokollis. Seletuskirjas on märgitud, et lõige 3 annab Finantsinspeksioonile õiguse ilma ette teatamiseta koosolekul osaleda. Selline ühe sektori riivav kohtlemine ei ole põhiseadusega kooskõlas. Sellised sätted puuduvad teistes finantssektori õigusaktides ning nende osas puudub põhjendatud vajadus. KrüTS ei läbiks selles osas põhiseadusega kooskõla kontrolli.</p> <p>Ettepanek</p> <p>Loobuda KrüTS § 33 lg-s 3 sätestatud nõudest.</p>	Mitte arvestatud	<p>Märkuses on osutatud, et sellised sätted puuduvad teistes finantssektori õigusaktides. Juhime tähelepanu järgmistele finantssektori õigusaktidele, kus analoogne õigus on Finantsinspeksioonile ette nähtud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - krediidiandjate ja -vahendajate seaduse § 92 lg 3; - makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 102 lg 3; - kindlustustegevuse seaduse § 229 lg 4; - krediidiasutuste seaduse § 105 lg 2; - investeerimisfondide seaduse § 459 lg 2; - väärtpaberite registri pidamise seaduse § 44 lg 2; - väärtpaberituruse seaduse § 236 lg 2. <p>Tegemist on järelevalvelise meetmega, mille rakendamise õigus on ka teises finantssektori seadustes.</p>
171. FE	<p>9. Üldised ettepanekud</p> <p>Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja kohaselt tuleb üldjuhul määratleda ühest või mitmest sõnast koosneva termini tähendus. Seaduseelnõu keel peab olema selge, ühetähenduslik ja täpne.</p>	Osaliselt arvestatud	Nõustume, et terminite tähendused tuleb määratleda. Eelnõusse on lisatud osade terminite täpsustused, samas ei saa dubleerida seaduses selliste terminite definitsioone, mis on juba määratletud MiCA määruses.
171.1 FE	KrüTS § 3 lg 1 p-s 2 nimetatud isikud on defineeritud KrüTS § 3 lg-tes 2, 3 ja 4 läbi MiCA (viidates vastavale MiCA normile). Ometigi ei ole sama tehtud KrüTS § 3	Selgitatud	Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt kasutatakse seaduses termineid MiCA määruse tähenduses.

	<p>lg 1 p-s 1 nimetatud krüptovarateenuse osutajaga. Seletuskirjas on viidatud vastavale MiCA sättele (artikkel 3 lg 1 p 15), kuid jääb arusaamatuks, miks seda ei ole tehtud KrüTS eelnõus.</p> <p>Lisaks jääb KrüTS §-s 3 selgusetuks, kas nimetatud termineid kasutatakse üksnes isikute suhtes, kes on saanud vastava tegevusloa Finantsinspeksiioonilt või ka isikute suhtes, kes tegutsevad krüptovarateenuse osutajatena ilma vastavat luba omamata.</p> <p>Näiteks MiCA art 3 lg 1 p-s 15 on krüptovarateenuse osutaja defineeritud kui „juriidiline isik või muu ettevõtja, kelle kutse- või äritegevus seisneb ühe või mitme krüptovarateenuse professionaalses osutamises kliendile ja kellel on lubatud osutada krüptovarateenuseid kooskõlas artikliga 59“. Artikkel 59 reguleerib tegevusluba. Seega on krüptovarateenuse osutaja MiCA tähenduses üksnes selline ettevõtja, kes on saanud vastava tegevusloa kooskõlas artikliga 59.</p>		<p>Krüptovarateenuse osutaja on defineeritud MiCA määruse artikli 3 lõike 1 punktis 15.</p> <p>Samas ei ole MiCA määrukses defineeritud varapõhise tokeni emitenti ja e-raha tokeni emitenti, mistõttu on need defineeritud seaduses.</p> <p>Selgitame, et §-s 3 osutatud krüptovaraturu osalised on nii MiCA tegevusloa alusel tegutsevad krüptovarateenuse osutajad ja varapõhise tokeni emitendid, kui ka isikud, kelle on MiCA määruse alusel selleks õigus (tegevusluba taotlemata).</p> <p>Kui MiCA määruse artikli §-i 3 lõike 1 punktis 15 on defineeritud krüptovarateenuse osutaja, siis sõnastus viitab „juriidilisele isikule või muule ettevõtjale, ... kellel on lubatud osutada krüptovarateenuseid kooskõlas artikliga 59“. Viidatud luba ei tähenda ainult tegevusluba, vaid artikli 59 lõike 1 punkt b annab loa osutada krüptovarateenust finantssektori ettevõtjatel ka tegevusluba omamata.</p> <p>Sama on krediidiasutustega, kelle on MiCA määruse artikli 17 lõike 1 punkti b alusel luba varapõhist tokenit avalikult pakkuda või selle kauplemisele võtmist taotleda (eraldi tegevusluba omamata).</p>
171.2. FE	Samal ajal jääb selgusetuks, kes on KrüTS kohaldamisalast väljas, sest hetkel peab hakkama vaatama seletuskirja ja sellest tulenevalt veel MiCA määrust.	Selgitatud	Selgitame, et KrüTS kohaldamisala on üks-ühele sama, mis MiCA kohaldamisala. Selle tagab § 2 lõige 1.
171.3. FE	KrüTS § 5 lg-s 1 on küll viidatud, krüptovaraturul tegutsemiseks peab krüptovaraturu osalisel olema tegevusluba. Siiski, kuivõrd vastava loa omamine on määrav faktor nii KrüTS kui ka MiCA sätete rakendamisel, on mõistete defineerimine seaduses väga oluline. Seetõttu tuleks juba KrüTS § 3 juures välja tuua, et neid mõisteid kasutatakse üksnes isikute suhtes, kes on saanud vastava tegevusloa. Mitmes normis on KrüTS ja MiCA vahel ebakõla. Need tulenevad sellest ,et KrüTS osaliselt dubleerib MiCA-t.	Selgitatud	Vt selgitust märkuse 171.1 juures. Krüptovaraturu osalised on kõik isikud, kellel on MiCA määruse alusel õigus tegutseda krüptovaraturu osalisena või pakkuda krüptovara või taotleda selle kauplemisele võtmist.
171.4. FE	KrüTS § 5 lg-s 10 on kirjaviga, „Finantsinspeksiioon“ asemel peab olema „Finantsinspeksiioon“.	Arvestatud	Märkusest ei tule välja, milliste sätete puhul on ebakõla KrüTS ja MiCA vahel.

171.5. FE	KrüTS §-s 10 jääb selgusetuks, kas selleks, et kolmandas riigis osutada teenust, peab krüptovaraturu osaline olema taotlenud eelnevalt Finantsinspeksioonilt luba tegutsemiseks. Defineerimata on see, kas krüptovaraturu osaline on juba tegevusloa saanud isik või mitte, kuivõrd KrüTS §-st 3 see selgelt välja ei tule. Lisaks süvendab segadust KrüTS § 11 lg 1 p 7, mida võib tõlgendada selliselt, et justkui võib isikul olla kolmandas riigis tegutsemise luba, kuid ei pruugi olla Eestis tegevusluba	Selgitatud	Selgitame, et kuna seadus kohaldub § 2 lõike 1 kohaselt ainult isikutele, kes kuuluvad MiCA määruse kohaldamisulatusse ehk neil on ka MiCA määrusest tulenevad tegevusload/õigused, siis käesoleva seaduse alusel saavad kolmandas riigis tegutseda ka ainult viidatud isikud. Selguse huvides on eelnõu sõnastust täpsustatud, et ainult isikud, kes on saanud Eestis õiguse krüptovaraturul tegutsemiseks (tegevusloa), saavad ka kolmandas riigis tegutseda. Kuna teistele finantssektori ettevõtjatele juba kohalduvad sektoripõhised nõuded kolmandas riigis tegutsemisele, neile viidatud paragrahv ei kohaldu (see välistus tuleb ka § 2 lõikest 2 välja).
171.6. FE	KrüTS § 10 lg 1 viitab lepinguriigile. Samas pole mõistet defineeritud. Eelnõu ettevalmistaja võis silmas pidada nii Euroopa Liidu, kui ka Euroopa Majandusühenduse liikmesriike? Seetõttu ei ole võimalikult ka selgelt määratleda, millised on need kolmandad riigid, kus peab KrüTS § 10 lg 1 alusel taotlema tegevusluba.	Arvestatud	Eelnõud on täpsustatud.
171.7. FE	KrüTS § 10 lg-s 2 on kirjaviga, „tegusemise“ asemel peab olema „tegutsemise“. KrüTS § 10 lg-s 7 on kirjaviga, „paragarhvi“ asemel peab olema „paragrahvi“.	Arvestatud	
171.8. FE	KrüTS § 29 jj kasutab terminit „kontrollitav“, kuid seda pole defineeritud. Selguse mõttes tuleks termini „kontrollitav“ esmasel kasutamisel defineerida, mida või keda on mõeldud selle all.	Arvestatud	
171.9 FE	Ettepanek Parandada vead lähtudes hea õigusloome ja normitehnika eeskirjast. Loobuda sätete defineerimisest KrüTS-s, kui MiCA nõue või norm ei vaja eraldi selgitamist.		Vt kommentaare märkuste 171.1-171.8 juures
172. FE	10. Teiste seaduste muutmise Eelnõuga kavatakse teha muudatused ka teistesse seadustesse, mh plaanitakse muudatusi investeerimisfondide seaduses (edaspidi IFS). Eelnõuga soovitakse sätestada tegevusloata väikefondi valitsejatele aktsia- või osakapitali nõue suuruses 25 000 eurot. Samasugune muudatus pakuti 2022. a jaanuaris koos investeerimisfondide seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga. Toome Finance Estonia kommentaari antud eelnõule: „Rahandusministeerium ei ole piisavalt põhjendanud nimetatud summas aktsia- või osakapitali nõude sätestamist. Märgime, et Finantsinspeksioon on teinud	Arvestatud osaliselt, selgitatud	Investeeringu miinimumsumma kehtestamine ja registreerimisavalduse rahuldamata jätmise alus, mis puudutab taotleja tegeliku kasusaaja päritoluriigiga tõhus ja usaldusväärse koostöö võimaluse puudumist, on võetud täiendavalt analüüsida. Vastavad muudatused (IFS § 453 lg 7 p 5 (uues sõnastuses lg 9) ja § 453 ¹ lg 3) on eelnõust välja jäetud. Mis puudutab kapitalinõude kehtestamist, siis selline nõue on

ettepaneku määrata nõue 15 000 euro suuruse aktsia- või osakapitali jaoks. 25 000 eurot on väga suur muutus olemasolevate fondivalitsejate jaoks ning piirab liigselt uute fondivalitsejate turule pääsemist, kehtestades sisuliselt väikefondi valitsejale nõude järgida aktsiaseltsidele kehtestatud kapitalinõudeid. Väikefondi valitseja võib tegeleda fondi valitsemisega väga väikeses mahus ning sellistele ettevõtetele sätestatud nõuded peaksid olema antud eesmärki silmas pidades proportsionaalsed“

KrÜTS eelnõu seletuskirjas on märgitud, et muudatuse eesmärgiks on ühelt poolt tõsta tegevusloata väikefondi valitsejate vastutuse ulatust ja tekitada fondivalitseja tegevuseks vajalik puhver ning teiselt poolt kehtestada turule sisenemise barjäär, mis aitaks maandada nõ riulifirmade või lihtsalt edasimüügiks registreeritud kehade tekkimise riski. Seletuskirjas ei ole märgitud, kui suur on sellise probleemi tegelik ulatus.

Leiame, et eelnõu vähendab regulatiivse arbitraaži kasutamise võimalust. Eesti kaotaks kapitalinõude puudumisest tingitud regulatsiooni eelise.

Järelevalveasutuste eesmärgiks registreerimistaotluste menetlemisel on muu hulgas tuvastada taotlejate eesmärgid ning pärssida riulifirmade pääsemist turule. Kapitalinõuete suurendamine väikefondivalitsejatele ei taga seda eesmärki, kuid suurendab asutajate kulusid.

Samuti soovitakse eelnõuga kehtestada minimaalse investeeringu suurus registreeritud väikefondi valitseja valitsetavasse fondidesse. Seletuskirja kohaselt on nende muudatuste eesmärgiks muuta fondide osakute pakkumised mitteavalikeks ning vähendada jaeinvestorite arvu sellistes fondides. Sealjuures, ei ole selgitatud kui suur osakaal on jaeinvestoritel väikefondi valitsejate valitsetavates fondides. Pöörame tähelepanu sellele, et registreeritud fondivalitsejate fondide pakkumised ei tohi olla avalikud. Avaliku pakkumise mõiste on sealjuures defineeritud investeerimisfondide seaduses ja tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2017/1129. Asjaolu, et fondide osakuid pakutakse avalikult, tuleneb pigem sellest, et järelevalve ei ole piisav ning rikkujaid ei karistata. Minimaalse investeeringu summa kehtestamine ei aita taotletud eesmärki saavutada.

Eelnõust ei ole põhjendatud, mis on vaja kehtestada 10 000 eurot investeeringu piirmääraks. Piirmäär kitsendab jaeinvestorite ligipääsu investeerimisvõimalustele, samas aga ei anna täiendavat kaitset neile, kes saavad investeerida rohkem kui 10 000 eurot. Praktikas võib kõrge piirmäär tuua kaasa olukorra, kus jaeinvestorid hakkavad kasutama reguleerimata

finantssektoris üheks peamiseks ja oluliseks regulatiivseks nõudeks. Fondivalitseja, kes registreerib oma tegevuse Finantsinspeksioonis, peaks olema oma tegevuse põhjalikult läbimõelnud.

Finantsinspeksioon teostab väikefondi valitseja puhul, kes on oma tegevuse Finantsinspeksioonis registreerinud, järelevalvet vaid registreerimiskohustuse täitmise ja teabe andmise üle. Sellest tulenevalt ei saa investorid kaebuste korral pöörduda Finantsinspeksiooni poole ning kõikvõimalikud nõuded tuleb lahendada kohtus (või ühingulepingus määratud muul viisil), millega kaasnevad arvestatavad kulud. Olenemata sellest, kas tegemist on alles alustava äriühinguga, peab väikefondi valitseja ühingulepingu rikkumise korral olema valmis ja suuteline hüvitama usaldusfondile ja osaomanikele tekitatud kahju ning võttes arvesse sektori varakünnist, võivad fondide mahud ja investeeringud ületada Eesti turul tegutsevate tegevusloaga fondivalitsejate ja nende valitsetavate fondide omi.

Sellest tulenevalt on kapitalinõude kehtestamine asjakohane. Teisalt ei ole antud nõue ka liigselt koormav, sest kapitalinõude summa ei ole suur.

Eelnõu sõnastust on täpsustatud, et oleks üheselt mõistetav, et kapital peab olema tasutud rahalise sissemaksena väikefondi valitseja asutamisel. Juba tegutsevate väikefondi valitsejate puhul rahalist sissemakset tegema ei pea, kui bilansis on piisavad vahendid olemas (nt jaotamata kasum).

investeermisteenuseid. See omakorda suurendab järelevalveasutuste ning kohtute koormust.

Eelnõus muudetakse IFS § 453 lõiget 7, mille alusel Finantsinspeksioon võib jätta registreerimisavalduse rahuldamata kui taotleja tegeliku kasusaaja päritoluriigiga puudub Finantsinspeksioonil tõhus ja usaldusväärne võimalus koostöö tegemiseks, mis on vajalik investorite huvide kaitsmiseks. Kuivõrd Finantsinspeksioon ei teosta sisulist järelevalvet registreeringu alusel tegutsevate väikefondi valitsejate üle, siis on küsitav, kas selline õigus on vajalik ja õigustatud.

Ettepanek

Loobuda täiendavate nõuete kehtestamisest registreeritud väikefondivalitsejatele või esitada täiendavad põhjendused pakutud piirangute kehtestamiseks.

Lisa. Advokatuuri täiendavad märkused

Punkt 6	Punktis 6 täpsustatakse RahaPTS § 13 krüptovaratteenuse osutaja poolt teostatava rahapesu ja terrorismi rahastamise riskide hindamise nõudeid.	<p>Riskihinnanguga määratakse kindlaks üleüldiselt väiksema ja suurema riski asjaolud arvestades nii regulatsioonides toodud faktoreid kui ka riigi riskihinnanguid. Jääb arusaamatuks, miks on vajalik eraldi tuua seadusesse konkreetse riskifaktori hindamine, sest seaduses ei ole välja toodud teiste sarnaste riskifaktorite osas sellist lähenemist. Selline täiendus ainult ühe riskifaktori osas ei ole kooskõlas paragrahvi üldise loogikaga. Samuti tasub arvestada, kas Eestil on vajalik olla ees EBA juhenditest, eriti olukorras, kus EBA on vastava juhendi osas juba turuosalistega konsultatsioonis ja teada on sellise riski hindamine kõrgeks, mis nõuab tugevdatud hoolsusmeetmeid. Kuna turuosalised peavad järgima TFR määrust ja seal toodud riskipõhist lähenemist, võiks jääda see punkt välja riskihinnangu alt.</p> <p>Ettepanek: Eemaldada paragrahvi 13 täiendus</p>
----------------	--	---

Rahandusministeeriumi seisukoht: Sama vastus, mis kommentaarile nr 137

**Punkt
15**

RahaPTS § 36 lõike 2 muudatusega lisatakse suuremale riskile viitavate asjaolude loetellu krüptovara ülekandmise tehingud, mis on suunatud isehallatavale aadressile või pärinevad isehallatavalt aadressilt.

Seaduse muudatuse puhul on oluline jälgida, et sisse viidavad muudatused on sobilikud, hädavajalikud (nõuete ja juhendite dubleerimine) ja oleks kooskõlas valdkonda reguleerivate juhenditega. EBA juhendi projekti kohaselt on toodud, et suuremale riskile viitavate asjaolude hulgas on tehingud isehallatavate aadressidega. Järgides nii määrust kui EBA juhendit, oleks kohasem muuta paragrahvi § 37 lg 3 ja lisada täiendav punkt tehingute kohta, mis hõlmavad isehallatavaid aadresse. Selline muudatus oleks kooskõlas EBA riskifaktorite juhendiga[1]. Kui soovitakse muuta §-i 36, siis selliselt ei ole see muudatus kooskõlas (EL) 2015/ 849 artikkel 18 punktiga 1, mis räägib tugevdatud meetmetest kliendi osas, sest antud juhul on tegemist tehingu, mitte kliendi riskiga. Tehingu riski katab seaduse § 37 lg 3. Sellist käsitlust toetab ka muudatus 16, mis räägib täiendava ülekantava krüptovara tehingu kohta info kogumisest kõrgema riski korral. Samuti tasub kaaluda, kas 37 lg 3 punktid 2 ja 3 juba katavad tehinguid isehallatavate aadressidega (p 3 tundmatud isikud ja p 2 anonüümsed tehingud). EBA on TFR määruse kontekstis see, kes peab andma täpsemad juhised, millistel juhtudel on tehingud isehallatavate aadressidega kõrgema riskiga. EBA riskifaktorite juhendi projektis punktis 21.5 on sellised olukorrad loetletud.

Ettepanek 1: Mitte muuta RahaPTS § 36 lõike 2

Ettepanek 2: Muuta vajadusel § 37 lg 3.

[1] *EBA Consultation paper on amending Guidelines on ML FT risk factors: 21.3. The following factors may contribute to increasing risk – (d) the product allows transactions between the customer’s account and: i. self-hosted addresses.*

Rahandusministeeriumi seisukoht: sama vastus, mis on esitatud kommentaarile nr 138.

Punkt 16	RahaPTS § 38 muudatusega lisatakse täiendavate hoolsusmeetmete loetellu täiendava teabe kogumine ülekantud krüptovara päritolu ja sihtkoha kohta.	<p>Seaduse muudatuse puhul on oluline jälgida, et sisse viidavad muudatused on sobilikud, hädavajalikud (nõuete ja juhendite dubleerimine) ja oleks kooskõlas valdkonda reguleerivate juhenditega. § 38 lg 2 ütleb: <i>“täiendava teabe kogumine ärisuhte, tehingu või toimingu eesmärgi ja olemuse kohta ning esitatud teabe kontrollimine lisadokumentide, andmete või teabe põhjal, mis pärinevad usaldusväärsest ja sõltumatust allikast”</i>. Seega lõige 2 juba katab täiendava hoolsusmeetme rakendamise tehingute kohta, mille alla kuuluvad ka juba krüptovara tehingud. Samuti on TFR määruuses toodud kohustus krüptovara ülekannete algatajate ja saajate kohta käiva info kogumine, mis annab samuti tulemuseks päritolu ja sihtkoha kohta info kogumise. Kui seadusandja peab silmas selle muudatusega tehniliste lahenduste kasutamist (Elliptic, Chainanalysis jt) kui täiendavat hoolsusmeetet krüptovara päritolu ja sihtkoha ehk saaja hindamisel, siis see ei tule antud punktist ja seletusest üheselt välja. Isegi sellisel juhul oleks tegemist dubleerimisega, mis pannakse paika EBA juhendiga ja mida kõik peavad järgima.</p> <p>Ettepanek: Mitte tuua sisse täiendust, kuna olemasolev seadus ja tulevikus kehtima hakkab EBA juhend katab vajaliku.</p>
-----------------	---	---

Rahandusministeeriumi seisukoht: sama vastus, mis on esitatud kommentaarile nr 139.

<p>Punkt 19</p>	<p>Punktiga 19 sätestatakse RahaPTS §-s 40, et krüptovara teenuse osutaja teeb kindlaks, kas respondentasutuseks olev krüptovara teenuse osutajal on tegevusluba või kas ta on registreeritud.</p>	<p>Seaduse muudatuse puhul on oluline jälgida, et sisse viidavad muudatused on sobilikud, hädavajalikud (dubleerimine) ja oleks kooskõlas valdkonda reguleerivate juhenditega. Arvestades § 40 lõikes 2 toodut ja seda, et korrespondentasutusel ei ole tavapäraselt soovi respondentasutuse klientide osas kohaldada kõiki hoolsusmeetmeid, peab korrespondentasutus tegema kindlaks, kas respondentasutus on järelevalve all ja seega koguma tegevusloa kohta info. Lisaks peab ka hindama, kas vastav respondentasutus kohaldab võrdväärseid nõudeid. Praktikas ei ole usutav, et ühelgi juhul korrespondentsuhteid luues jäetakse kogumata info tegevuslubade kohta. Arvestades, et tegevuslubade nõue kehtib kõikide finantseerimisasutuste kohta, siis ei ole kohane, et vaid ühele kehtestatakse seaduses vastav punkt.</p> <p>Ettepanek: Eemaldada paragrahvi 40 täiendus.</p>
------------------------	--	---

Rahandusministeeriumi seisukoht: sama vastus, mis on esitatud kommentaarile nr 140.

<p>Punkt 21</p>	<p>Punktiga 21 eemaldatakse RahaPTS § 42 lõikest 3 virtuaalvääringu teenuse ülekandeid puudutav erisus.</p>	<p>Makseteenuse alla ei kuulu krüptovarateenuse pakkujad, samas §-s 25 toodud nõuded kehtivad ka neile. Samuti kehtib TFR ka makseteenuse pakkujatele ja mitte ainult krüptovara teenustele.</p> <p>Kommentaari: Kas paragrahv on suunatud ainult makseteenuseid pakkuvatele isikutele?</p>
------------------------	---	--

Rahandusministeeriumi seisukoht: sama vastus, mis on esitatud kommentaarile nr 141.

Lisa 2. STRIGA lisa

LISA: Tabel võimaliku üleminekorra loogika.

Tähtaeg	Sisu	Tagajärjed
30.12.2024	MiCA kohaldub. Tähtaeg viimaste regulatiivsete nõuete/suuniste kehtestamiseks.	Võimalik esitada tegevusloa taotlust
+ 6 kuud	Tegevusloa taotluse esitamise tähtaeg	1) VVTP esitab taotluse tähtajaks: majandustegevuse jätkamine 2) VVTP ei esita taotlust tähtajaks: teenuse osutamise keeld
+ 12 kuud	Tegevusloa saamise tähtaeg	1) FI annab tähtaja jooksul tegevusloa: majandustegevuse jätkamine 2) FI ei ole tähtajaks otsust teinud: majandustegevuse jätkamine, uute ärisuhete loomise keeld 3) FI keeldub tähtaja jooksul tegevusloa andmisest või tagastab taotluse: teenuse osutamise keeld
+ 18 kuud	Üleminekorra lõpp	1) FI annab tähtaja jooksul tegevusloa: majandustegevuse jätkamine, uute ärisuhete loomise keelu lõpp 2) FI ei ole tähtaja jooksul tegevusloa andnud või keeldub loa andmisest või tagastab taotluse: teenuse osutamise keeld